

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Anne Heiskanen-Erhinmwingbovo

Etsivä vanhustyö ja ikääntyvät maahan muuttaneet

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi YAMK

Vanhustyö YAMK

Tutkimuksellinen kehittämissyö

21.11.2021

Tekijä(t) Otsikko	Anne Heiskanen-Erhinmwingbovo Etsivä vanhustyö ja ikääntyvät maahan muuttaneet
Sivumäärä Aika	63 sivua + 3 liitettä 21.11.2021
Tutkinto	Sosionomi (YAMK)
Tutkinto-ohjelma	Vanhustyön tutkinto-ohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Vanhustyö YAMK
Ohjaaja(t)	Yliopettaja, tutkintovastaava Tuula Mikkola
<p>Ikääntyvät maahan muuttaneet näkyvät vielä vähän vanhuspalveluiden asiakkaina. Heidän määränsä tulee kuitenkin lisääntymään tulevaisuudessa ja vanhuspalveluissa tarvitaan uudenlaisia keinoja tavoittaa ikääntyvät maahan muuttaneet. Maahan muuttaneiden osalta ikääntyminen voidaan katsoa alkavaksi jo 50-vuoden iässä, mikä tuottaa hankaluuksia löytää heille palveluviidakosta omaa paikkaansa. Ikääntyvät maahan muuttaneet ovat vakavassa syrjäytymisvaarassa muun muassa heikon kielitaidon ja sosiaalisen verkoston vähäisyyden vuoksi.</p> <p>Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena oli selvittää, millaiset etsivän vanhustyön menetelmät on todettu toimiviksi, miten etsivää vanhustyötä voidaan kehittää vastamaan ikääntyneiden maahan muuttaneiden tarpeita sekä miten hyväksi havaittuja etsivän työn toimintatapoja voidaan soveltaa ikääntyvien maahan muuttaneiden parissa tehtävään sosiaalityöhön. Työelämäyhteistyökumppanina tutkimuksellisessa kehittämistyössä toimi Jade-yhteisö ry:n JADE-toimintakeskus, joka on matalan kynnyksen kohtaamispaikka Suomeen muuttaneille, Euroopan ulkopuolisista maista kotoisin oleville ikääntyneille.</p> <p>Tutkimuksellisen kehittämistyöni toteutin laadullisella tutkimusotteella. Aineistona tutkimuksellisessa kehittämistyössä käytettiin dokumenttiaineistoa, etsivän vanhustyön asiantuntija-haastatteluja sekä JADE-toimintakeskuksen vertaisryhmissä toteutettuja yhteiskehittelyvaiheen ryhmähaastatteluja. Aineisto analysoitiin dokumenttien osalta luokittelemalla ja asiantuntija sekä ryhmähaastattelun osalta sisällönanalyysiä käyttäen.</p> <p>Johtopäätöksenä voidaan todeta, että etsivällä vanhustyöllä on tärkeä merkitys syrjäytymisen ehkäisyssä. Etsivä vanhustyö on tällä hetkellä suurimmalta osin järjestöjen ja yksityisen sektorin vastuulla, mutta tulevaisuudessa etsivä vanhustyö tulisi olla yhä enemmän myös kuntien vastuulla. Verkostotyön merkitys korostuu etsivän vanhustyön onnistumisessa. Etsivän vanhustyötä on tehty jalkautumalla ikääntyneiden arkea lähelle, perustettu matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja, järjestetty ikääntyvien osallisuutta tukevaa ryhmätoimintaa, pyritty tavoittamaan eri tavoin ja eri kanavissa toimintaa mainostamalla sekä tehty kotikäyntejä kartoittamaan ikääntyneiden palveluntarvetta. Ikääntyvien maahan muuttaneiden osalta etsivässä vanhustyössä kannattaa panostaa oman kielisten palveluiden saatavuuteen, verkostotyöhön, ikääntyvien maahan muuttaneiden palveluntarpeiden tekemiseen näkyväksi yhteistyökumppaneille, matalan kynnyksen kohtaamispaikkoihin, selkokieliseen mainontaan, vertaistukiryhmiin, puskaradioon sekä aktiivihenkilöiden löytämiseen.</p>	
Avainsanat	Gerontologinen sosiaalityö, ikääntyvät maahan muuttaneet, etsivä vanhustyö, monikulttuurinen sosiaalityö

Author(s) Title	Anne Heiskanen-Erhinmwingbovo Outreach elderly work and elderly migrant
Number of Pages Date	63 pages + 3 appendices 21 Nov 2021
Degree	Master in Social Services
Degree Programme	Master's Degree Programme in Human Ageing and Services
Specialisation option	
Instructor(s)	Tuula Mikkola, Principal Lecturer
<p>Elderly migrants still show up a little as eldercare customers. However, their amount will increase in the future and new means of reaching older migrants are needed in eldercare. For those who have moved to the country, aging can be considered to begin at the age of 50, which makes it difficult to find them their own place in the service jungle. Elderly migrants are at serious risk of exclusion due to poor language skills and a lack of social networking.</p> <p>The purpose of this research was to find out what methods of outreach elderly work have been found to work, how outreach elderly work can be developed to meet the needs of aging migrants and how proven methods of outreach elderly work can be applied to social work with elderly migrants.</p> <p>The Jade community's JADE- Action Center, which is a low-threshold meeting place for elderly people from non-European countries, who moved to Finland, acted as a working life partner in this research and development work.</p> <p>I carried out my research and development work with a qualitative research approach. The material used in the research was documentary material, expert interviews with outreach elderly workers and group interviews executed in the peer groups (in the development phase) of the JADE- Action Center. The material was analyzed by categorizing documents and using content analysis for expert and group interviews.</p> <p>In conclusion, outreach elderly work for the elderly plays an important role in preventing exclusion. Outreach elderly work is currently for the most part the responsibility of organizations and the private sector, but in the future, outreach elderly work should increasingly be the responsibility of municipalities. The importance of networking is emphasized in the success of outreach elderly work. The outreach elderly work has been carried out by dismounting close to the everyday life of the elderly, low-threshold meeting places has been established, group activities supporting the participation of the elderly have been arranged, aimed to reach out in different ways and through different channels by advertising, and made home visits to survey the need for services for the elderly. About elderly migrants, it is worth investing the availability of services in their own language, networking, making the needs of elderly migrants visible to partners, low threshold meeting places, plain language advertising, support groups, grapevines and finding active people.</p>	
Keywords	Gerontology social work, elderly migrants, outreach elderly work and monocultural social work

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Teoreettinen viitekehys	3
2.1	Gerontologinen sosiaalityö	3
2.2	Ikääntyvät maahan muuttaneet	6
2.3	Monikulttuurinen sosiaalityö ja ikääntyvät maahan muuttaneet	11
2.4	Etsivä vanhustyö	14
3	Tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoitus sekä tutkimuskysymykset	17
3.1	Tavoite ja tutkimuskysymykset	17
3.2	Työelämäyhteistyökumppani: JADE-toimintakeskus	17
4	Tutkimuksellisen kehittämistyön toteutus	19
4.1	Tutkimuksellisen kehittämistyön lähtökohdat ja menetelmät	19
4.2	Tutkimusaineiston kerääminen	19
4.3	Aineiston analysointi	24
5	Tulokset	32
5.1	Etsivän vanhustyön menetelmät	32
5.2	Etsivän vanhustyö ikääntyneiden maahan muuttaneiden parissa	40
6	Johtopäätökset ja pohdinta	48
6.1	Tulosten tarkastelu	48
6.2	Eettisyys ja luotettavuus	54
6.3	Jatkotutkimusehdotuksia	55
6.4	Mitä jäi käteen opinnäytetyöprosessista	55
	Lähteet	58
	Liitteet	
	Liite 1. Tiedote tutkimuksesta	
	Liite 2. Suostumuslomake	
	Liite 3. Yhteiskehittelyvaiheen ryhmähaastattelun diat	

1 Johdanto

Ikääntyvät maahan muuttaneet ovat hyvin moninainen ryhmä, joka tällä hetkellä näkyy vielä hyvin vähän vanhuspalveluiden asiakkaina. He eivät myös vaatimalla vaadi palveluita itselleen, minkä vuoksi myös heidän tarpeistaan lähtevien palvelujen kehittäminen Suomessa on vielä alkuvaiheessa. Omissa tutkimuksissaan Linderborg (2012) sekä Heikkinen & Lumme-Sandt (2014) toivat ilmi, kuinka ikääntyvät maahan muuttaneet ovat vakavassa syrjäytymisvaarassa. Tähän vaikuttaa muun muassa heidän heikko kielitaitonsa, uuden kotimaan vieras elämäntapa ja palveluverkoston tuntemattomuus. (Heikkinen & Lumme-Sandt 2014: 172.)

Etsivä vanhustyö on tärkeä gerontologisen sosiaalityön menetelmä, mikä auttaa syrjäytyneitä ikääntyneitä palvelujen piiriin. Vielä tällä hetkellä suurimmat toimijat etsivässä ja löytävässä vanhustyössä ovat järjestötoimijat. Toimintamenetelmä kuitenkin halutaan vakiinnuttaa osaksi kuntien tekemää sosiaalityötä. Tähän liittyen Valtioneuvosto (2021) on julkaissut *Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030: Toimeenpanosuunnitelman*, jossa toimeenpannaan Turvallinen elämä ikääntyneille toimintaohjelman (SM 6/2018) toimenpiteitä, esimerkiksi ottamalla käyttöön etsivän vanhustyön malleja jokaisella alueella kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien ikääntyneiden auttamiseksi ja tunnistamiseksi. (Valtioneuvosto 2021: toimenpide 86).

Työelämäyhteiskumppaninani tutkimuksellisessa kehittämistyössäni toimii Jade yhteisö ry:n JADE-toimintakeskus. JADE-toimintakeskus kohtaamispaikkana on tarkoitettu Suomeen muuttaneille, Euroopan ulkopuolisista maista kotoisin oleville ikääntyville. JADE-toimintakeskuksen tavoitteena on ennaltaehkäistä ikääntymisen tuomia haasteita ja edistää ikääntyvien maahan muuttaneiden osallisuutta ja hyvinvointia sekä tuoda heidät ja heidän tarpeensa näkyväksi terveyttä ja hyvinvointia edistävässä palveluissa. (JADE-toimintakeskus n.d.)

Tämä opinnäytetyö toteutuu laadullisena tutkimuksena, jonka tarkoituksena on tarkastella, miten etsivän vanhustyön menetelmiä voidaan kehittää vastaamaan paremmin ikääntyneiden maahan muuttaneiden tarpeita. Aineiston tutkimukselliseen kehittämistyöhöni kerään monimenetelmäisesti: dokumenteista koottu tieto, asiantuntijoille tehtävät teemahaastattelut sekä yhteiskehittelyvaiheessa JADE-toimintakeskuksen ryhmille toteuttamistani neljästä ryhmähaastattelusta.

Aluksi tässä opinnäytetyöni raportissa käsittelen aiheen teoreettisia lähtökohtia koskien gerontologista sosiaalityötä, ikääntyneitä maahan muuttaneita sekä heidän syrjäytymisvaaraansa, etsivää vanhustyötä sekä monikulttuurista sosiaalityötä. Tämän jälkeen esittelen tarkemmin tutkimuksellisen kehittämistyöni tavoitteen, tarkoituksen sekä tutkimuskysymykset. Luvussa neljä käsittelen opinnäytetyöni toteuttamista ja etenemistä aina aineiston monimenetelmäisestä keräämisestä analyysiin asti. Analyysin jälkeen raportissa on tulosten esittelyt. Johtopäätös- ja pohdintaluvuissa saatuja tuloksia peilataan aiempiin tutkimuksiin sekä tarkastellaan opinnäytetyön eettisyyttä ja luotettavuutta. Tämän lisäksi esille nousee myös jatkotutkimusehdotuksia.

2 Teoreettinen viitekehys

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön teoreettisessa viitekehyksessä avaan tarkemmin seuraavia käsitteitä: gerontologinen sosiaalityö, ikääntyneet maahan muuttaneet sekä monikulttuurinen sosiaalityö ja etsivä vanhustyö. Näiden lisäksi käsittelen ikääntyneiden maahan muuttaneiden syrjäytymisriskiin vaikuttavia tekijöitä.

2.1 Gerontologinen sosiaalityö

Gerontologinen sosiaalityö eli vanhussosiaalityö on alkanut vakiinnuttaa paikkansa niin vanhuspalveluissa kuin myös koulutuksessa sekä tutkimuksessa. (Seppänen 2017). Valitseva pandemiatilanne on ollut haastava ikääntyneille ja korostanut ennestään gerontologisen sosiaalityöntekijöiden tarvetta. (Berg-Weger & Schroepferb 2020). Ikääntyville järjestettävien palvelujen ja gerontologisen erityisosaamisen tarve tuleekin lisääntymään koko ajan yhä enemmän. Haasteena tulee olemaan ikääntyneen väestön moninaisuus sekä erityisesti se, että ikääntyneiden määrä lisääntyy eliniän pitenemisen ohella, mutta samalla vanhuspalvelut kuitenkin tulee toteuttaa pienenevillä resursseilla. (Jouppila-Kupiainen ym. 2014: 8.)

Gerontologista sosiaalityötä ohjaa muun muassa Vanhuspalvelulaki 13 §, joka velvoittaa kuntia järjestämään ikääntyneen väestön hyvinvointia, terveyttä, itsenäistä suoriutumista sekä toimintakykyä tukevia neuvontapalveluita. Tämän lisäksi kunnan on tarjottava näiden lisäksi hyvinvointia, toimintakykyä, terveyttä ja itsenäistä suoriutumista tukevia kotikäyntejä sekä terveystarkastuksia erityisesti niille ikääntyville, joiden arvioidaan omaavan palveluntarvetta lisääviä riskitekijöitä. (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystaloudesta 28.12.2012/980, 13 §.)

Näihin Vanhuspalvelulaissa 13 § mainittuihin neuvontapalveluihin kunnan on sisällytettävä seuraavat: hyvinvoinnin, terveellisten elintapojen ja toimintakyvyn edistämiseen sekä tapaturmien, sairauksien ja onnettomuuksien ehkäisyyn tähtäävä ohjaus, ikääntyvän väestön toimintakyvyn ja terveyden heikkenemisestä aiheutuvien terveydellisten ja sosiaalisten ongelmien tunnistaminen ja niihin liittyvä varhainen tuki, sosiaaliturvaa sekä sosiaalihuoltoa koskeva ohjaus, sairaanhoitoa, kuntoutusta ja turvallista lääkehoitoa koskeva ohjaus sekä kunnassa tarjolla olevien terveyttä, hyvinvointia, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista edistävien palvelujen käyttöön ohjaus. (Laki ikääntyneen väestön

toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista 28.12.2012/980, 13 §.)

Ikääntyneillä ihmisillä on usein samanlaisia vaikeita elämäntilanteita, kuin nuoremmilla-kin sukupolvilla, mihin tarvitsevat sosiaalityöntekijän apua. Voidaan ajatella karkeasti, että gerontologinen sosiaalityö on suurimmalta osin ikääntyneen jokapäiväisen elämän ja arjen käytännön järjestelyä ja organisointia. (Koskinen & Seppänen 2013.) Suomalaisessa sosiaaliturvajärjestelmässä asiakkaalta odotetaan usein omatoimisuutta ja aktiivisuutta. Ikääntyneet ja erityisesti ikääntyneet maahan muuttaneet voivat kokea vieraassa ympäristössä ja järjestelmässä omien asioiden hoidon sekä valintojen teon ylivoimaiseksi. Tähän vaikuttaa muun muassa se, ettei hän tiedä vaihtoehtoja tai tunne suomalaisen sosiaaliturvajärjestelmän käytäntöjä. (Räty 2002: 221.) Tämän vuoksi gerontologista osaamista tarvitaan yhä enemmän, jotta moninainen ikääntyneiden ryhmä ohjautuisi heidän tarpeitaan vastaavien palveluiden piiriin.

Gerontologisen sosiaalityön asiakkaat ovat erilaisissa elämäntilanteissa olevia ikäihmisiä. Sosiaalityöntekijä saa tiedon ikäihmisen sosiaalityön tarpeesta usein kotihoidon työntekijöiltä tai muilta viranomaisilta, huolestuneilta omaisilta sekä naapureilta. Myös ikäihminen itse voi ottaa yhteyttä seniorineuvontoihin. Haasteita sosiaalityön oikea aikaisteen tuo se, ettei ikäihminen ole kotihoidon tai muiden palvelujen asiakas ja asiakkaan elämän haasteet eivät tule sosiaalityöntekijän tietoon ajoissa. (Seppänen 2017.)

Gerontologisessa sosiaalityössä on tärkeää, että ikääntynyt ihminen ja hänen läheisensä nähdään työn kohteen sijasta sosiaalityöntekijän yhteistyökumppanina. Sosiaalityöntekijän tavoitteena on tukea ja vahvistaa ikääntyneen asiakkaan omaa suoriutumista, sosiaalista toimintakykyä, elämäntalvinnan mahdollisuuksia, toimijuutta sekä ongelmanratkaisukykyä. (Koskinen & Seppänen 2013.)

Rossi & Seppänen & Outila (2016) analysoivat omassa tutkimuksessaan gerontologisen sosiaalityön keskeisimpiä käytäntöjä. Tutkimuksessaan he haastattelivat seitsemää sosiaalityöntekijää. Tutkimuksessaan he havainnoivat, että tiedon ja neuvonnan tarve on lisääntynyt palvelujärjestelmien muuttuessa asiakkaiden ikääntyessä. Tämän vuoksi ikääntyneiden on ollut vaikea ymmärtää palvelujärjestelmiä ja tarvitsevat tähän sosiaalityöntekijöitä tulkeiksi ja neuvonantajiksi. Tutkimuksessa Rossi yms. nostavat esille kolme pääkohtaa gerontologisesta sosiaalityöstä: arviointi, tukeminen ja huolehtiminen. Asiakkaan tilanteen arvioinnissa sosiaalityöntekijä käy moniammatillista keskustelua

muiden ammattilaisten kanssa. Ammattilaisten tietojen lisäksi, sosiaalityöntekijä keskustele asiakkaan kanssa ja havainnoiden tekee omaa arviotaan asiakkaan tilanteesta. Sosiaalityöntekijöiden mukaan asiakkaan tukemisessa korostuu asiakkaan elämäntarinnan kuuleminen, yhdessä keskustelu sekä sosiaalityöntekijän palveluohjaus asiakkaan tarpeiden mukaisista palveluista. Sosiaalityöntekijä myös huolehtii asiakkaan kiinnittymisestä palvelujärjestelmään ja suostuttelee asiakasta ottamaan vastaan tarvitsemiaan palveluita. (Rossi & Seppänen & Outila 2016.)

Muuttuva yhteiskunta ja ikääntyneiden yksilölliset tarpeet vaativat gerontologisen sosiaalityön työmenetelmien kehittämistä. Koskinen ja Seppänen (2013) tuovat esille, kuinka gerontologisessa sosiaalityössä on vähitellen aloitettu kehittämään teorian ja käytännön pohjalta uusia työmenetelmiä, palvelemaan paremmin ikääntyneiden tarpeita. Esimerkkeinä näistä he mainitsevat sosiaalityön mallin huonokuntoisten vanhusten kanssa työskentelyyn, muistelutyön, monisukupolvisen sosiaalityön mallin, yksilökohtaisen palveluohjauksen ja verkostotyön sovellutukset, perhetyön ikäihmisten kanssa sekä gerontologisen sosiaalityön työnohjausmalli. (Koskinen & Seppänen 2013.) Seppänen (2017) lisää, kuinka olisi tärkeää saada etsivä vanhustyö olennaiseksi osaksi gerontologista sosiaalityötä. (Seppänen 2017). Berg-Weger & Schroepferb (2020) tuovat myös esille gerontologisen sosiaalityön kehittämisen tarpeen. Erityisesti he haluavat lisätä nykyisiin koulutuksiin ja lisäkoulutuksiin enemmän opetusta ikääntymisen mukanaan tuomista erityispiirteistä. Näistä he nostavat esille ikääntyneiden yksinäisyyden, sosiaalisen eristytymisen, teknologian käytön sekä moniammatillisuuden. (Berg-Weger & Schroepferb 2020.)

Gerontologinen sosiaalityö keinona syrjäytymisen ehkäisyssä

Gerontologisessa sosiaalityössä yhtenä tärkeänä tavoitteena on ehkäistä ikääntyvien syrjäytymistä. Ikääntyvien syrjäytyminen nähdään moniulotteisena ilmiönä. Syrjäytymisen käsitteellä halutaan kuvata yhteiskuntamme huono-osaisuuden muotoja, ihmiselle itselleen tarpeellisten palvelujen ulkopuolelle jäämistä. (Sosiaali- ja terveysministeriö n.d.) Ihmiset kokevat syrjäytymisen yksilöllisesti ja sen mukaan myös mielipiteet syrjäytymisen määrittelystä vaihtelevat. (Niemi 2009: 30, 45). Usein syrjäytyminen ymmärretään sivuun joutumisena sosiaalisista suhteista, vaikuttamisesta sekä mahdollisuudesta osallistua muun muassa työhön, kulutukseen tai yhteisölliseen toimintaan. Syrjäytyminen voi tapahtua asteittaisena sivuun joutumisena tai rajuna pudotuksena merkittä-

vistä elämänehdosta. Syrjäytyneen asema syntyy siitä, että heikko asema yhteiskunnassa vakiintuu pitkäaikaiseksi olotilaksi. Tärkeää on muistaa, että ihmiset eivät aina itse syrjäydy, vaan heidät syrjäytetään, kun heidän mielipiteitään sekä näkökulmia ei kuunnella tai heidän osallisuutensa ja kansalaisuutensa kyseenalaistetaan. (Laine & Hyväri & Vuokila-Oikkonen 2010: 11–12.)

Syrjäytymisen vastaista työtä on tehty jo paljon ennen kuin nykyiset sosiaali- ja terveystieteiden ammatit ovat kehittyneet. Muun muassa maaseudun pikkukylien yhteisöllisillä tukiverkostoilla on ollut tärkeä merkitys ihmisten syrjäytymisen ehkäisylle. Voidaan ajatella, että monet ihmisten arkista kanssakäymistä ja vuorovaikutusta edistävät toiminnot lisäävät ihmisten osallisuutta, millä on tärkeä merkitys syrjäytymisen ehkäisyssä. (Laine & Hyväri & Vuokila-Oikkonen 2010: 18.)

Ikääntyvien syrjäytymiseen vaikuttavat, muun muassa köyhyys, mielenterveysongelmat, alkoholismi, heikentynyt terveys ja toimintakyky sekä muistisairaus. (Niemelä 2009: 30, 45). Syrjäytymisen ehkäisyssä tärkeää on vahvistaa ihmisten osallisuutta ja toimintakykyä, vähentää köyhyyttä, ihmisten näköalattomuutta ja osattomuutta sekä huolehtia sosiaaliturvasta ja peruspalveluista. (Sosiaali- ja terveysministeriö n.d.). Syrjäytymiseen kuuluu usein sosiaalisten suhteiden väheneminen ja jopa kokonaan katkeaminen. Syrjäytyneen osallistuminen yhteisöihin ja yhteisölliseen vuorovaikutukseen parhaimmillaan edistää hyvinvointia ja terveyttä sekä ehkäisevät syrjäytymisen mukanaan tuomia sosiaalisia ongelmia. Tärkeää on muistaa, että syrjäytyneiden yhteisöt voivat edistää jäsentensä hyvinvointia ja voimavaroja, vaikka ryhmässä olisi sosiaalisia ongelmia. (Hyväri & Nylund 2010: 29.)

Syrjäytymisilmiön monisäikeisyyteen tarttuminen vaatii laaja-alaista osaamista ja erikoistuneita ammatillisen työn muotoja, joita tuotetaan koulutuksilla, tutkimuksilla ja kehittämisellä. Moniammatillinen yhteistyö antaa parhaan mahdollisen ymmärryksen syrjäytyneen ihmisen tilanteesta. (Laine & Hyväri & Vuokila-Oikkonen 2010: 19.)

2.2 Ikääntyvät maahan muuttaneet

Suomessa asuu yhä enemmän ikääntyneitä, jotka ovat syntyneet muualla kuin Suomessa ja muuttaneet tänne jossain vaiheessa elämäänsä. Nämä ikääntyneet maahan muuttaneet eivät muodosta mitään yhtenäistä ryhmää, joiden palvelutarpeet olisivat keskenään samanlaisia tai myös kovin erilaisia kantaväestön kanssa. (Buchert 2019: 6).

Eri maissa henkilö määritellään ikääntyneeksi eri perustein ja eri-ikäisinä. Myös eliniän-
odote vaihtelee maittain. Lyhyemmän elinajanodotteen maissa, toimintakyvyn heikke-
neminen ja vanhuus voivat alkaa jo 50-vuoden iässä tai aiemmin. (Sarvimäki 2013.)
Suomen lainsäädännössä ikääntyneellä tarkoitetaan vanhuuseläkkeeseen oikeutta-
vassa iässä, eli yli 65-vuotiaasta, henkilöä. Tämän lisäksi Vanhuspalvelulaki 3§ määritte-
lee ikääntyneeksi henkilön, jonka kognitiivinen, sosiaalinen, psyykinen ja fyysinen toi-
mintakyky on heikentynyt korkean iän myötä alkaneiden, pahentuneiden ja lisääntynei-
den vammojen ja sairauksien vuoksi tai korkeaan ikään liittyvän rappeutumisen myötä.
(Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja ter-
veyspalveluista 28.12.2012/980, 3 §.) Ihmisen ikääntymisellä ei tarkoiteta pelkästään
biologista vanhenemisprosessia, jossa kehon toiminnot asteittain heikkenevät. Ikäänty-
minen on sidoksissa siihen ympäristöön, missä ihmiset elävät. Ikääntymistä ilmiönä
muokkaavat niin uskomukset, odotukset kuin oletuksetkin. Emme kuitenkaan saisi yleis-
tää ikääntymistä tietynlaiseksi, koska ikääntyminen on aina hyvinkin yksilöllinen pro-
sessi. (Ayalon & Tesch-Römer 2017, 1.)

Hyvin usein maahan muuttaneista käytetään termiä maahanmuuttaja. Termin maahan-
muuttaja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos määrittelee yleiskäsitteeksi henkilöille, jotka
ovat muuttaneet maasta toiseen. Käsitteellä viitataan ulkomailla syntyneisiin henkilöihin,
jotka ovat muuttaneet Suomeen eri perustein, esimerkiksi perhesyyt tai pakolaisuus.
(Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2021.) Omassa opinnäytetyössäni käytän termiä maa-
han muuttanut/-neet, koska ihmisen osalta maahan muutto on jo tapahtunut.

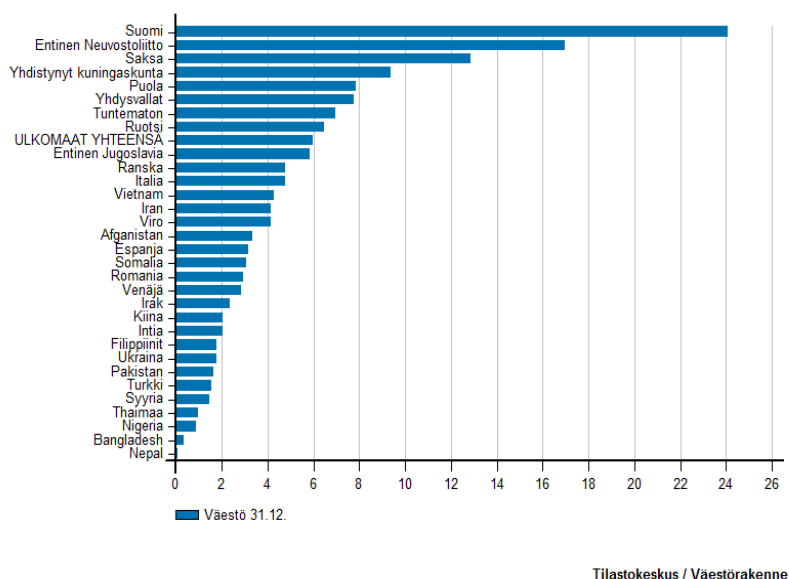
Ikääntyneet maahan muuttaneet voidaan jakaa neljään ryhmään sen mukaan, miten ja
miksi he ovat muuttaneet toiseen maahan. Ensimmäisen ja suurimman ryhmän muodos-
tavat ne ikääntyneet, jotka ovat nuorempina muuttaneet toiseen maahan esimerkiksi
työn perässä ja jääneet sen jälkeen asumaan uuteen maahan. Toisen ryhmän muodos-
tavat ikääntyneet paluumuuttajat, eli he, jotka eläkkeelle jäädessään palaavat alkuperäi-
seen kotimaahansa. Kolmas ryhmä muodostuu niin sanotuista ketjumuuttajista, joilla tar-
koitetaan henkilöitä, jotka ovat muuttaneet sukulaisten ja ystävien perässä uuteen maa-
han. Neljäs ryhmä koostuu kausisiirtolaisista, joista esimerkkinä Espanjassa asuvat suo-
malaiset eläkeläiset. (Sarvimäki 2013.) Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä koh-
deryhmään kuuluvat ikääntyneet maahan muuttajat kuuluvat edellä mainituista ryhmistä
ensimmäiseen ja kolmanteen ryhmään.

Kansainvälisesti tarkasteltuna Suomessa ikääntyvien maahan muuttaneiden määrä on vielä pieni muihin maihin verrattuna. Tämä määrä tulee kasvamaan kuitenkin vuosi vuodelta. Suomessa suurimman ryhmän ikääntyneistä maahan muuttaneista muodostavat inkerinsuomalaiset sekä muut entisen Neuvostoliiton alueella asuneet sekä virolaiset. Ikääntyviin maahan muuttajiin kuuluu paljon myös humanitaarisista syistä, ensi sijassa Afrikasta ja Lähi-idästä, Suomeen muuttaneita henkilöitä. Tämän lisäksi monet persiaa, somalin kieltä tai arabiaa puhuvat ovat muuttaneet Suomeen aikuisiällä ja nyt elävät vanhuuttaan täällä. Tulevaisuudessa Suomessa kasvaa myös ikääntyneiden aasialaisten määrä, mitkä ovat aikoinaan muuttaneet Suomeen työ- ja perhesyiden takia. (Rönkkö 2019: 6–7.)

Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössäni työelämäyhteiskumppanina toimii JADE-toimintakeskus, joka omassa toiminnassaan määrittelee kohderyhmäkseen yli 50-vuotiaat Euroopan ulkopuolisista maista kotoisin olevat Suomeen muuttaneet ikääntyneet. JADE-toimintakeskuksen toimintaan osallistuu tällä hetkellä somalin-, arabian-, mandariinikiinan-, kurdin-, farsin- ja darinkielisiä ikääntyneitä maahan muuttaneita. (JADE-toimintakeskus n.d.) Tämän myötä rajaan omassa opinnäytetyössäni kohderyhmän, ikääntyneet maahan muuttaneet, JADE-toimintakeskuksen tavoin yli 50-vuotiaisiin Euroopan ulkopuolisista maista Suomeen muuttaneisiin.

Tilastokeskuksen mukaan vuoden 2020 lopussa Suomessa asui 85 541 ulkomailta syntynyttä yli 50-vuotiasta ihmistä. (Tilastokeskus 2021). Alle olevassa kuviossa (Kuvio 1) on eläkeikäisten eli yli 64-vuotiaiden osuus eri syntymämaaryhmissä vuoden 2020 lopussa. Euroopan ulkopuolisista maista suurimmat ryhmät ovat: Yhdysvallat, Vietnam, Iran, Afganistan ja Somalia.

Eläkeikäisten (yli 64-vuotiaat) osuus (%) eri syntymämaaryhmissä 2020

Kuvio 1. Eläkeikäisten, yli 64-vuotiaiden prosentiosuus eri syntymämaaryhmissä 2020

Riskitekijät ikääntyvien maahan muuttaneiden syrjäytymiseen

Ikääntyneen syrjäytyminen ei tapahdu sattumalta ja ilman syytä, vaan ikääntyneiden palveluissa on usein myös erilaisia ehtoja ja mittareita, joita heidän täytyy ylittää päästäkseen palveluihin. (Kuikka 2015). Suomessa vanhuspalveluiden kannalta yli 50-vuotiaita ei vielä katsota ikääntyneiksi, mikä tuottaa hankaluuksia löytää ikääntyneille maahan muuttaneille palveluvidakosta omaa paikkaansa. Tämän lisäksi Suomen palvelujärjestelmä nähdään hyvin pirstaleisena: palveluita tarjotaan useista eri virastoista ja aika pitää osata varata puhelimitse. Ikääntyneet maahan muuttaneet voivat olla luku- ja kirjoitustaidottomia, mikä lisää haasteita asioida eri palveluissa. (Sundell 2010: 15.)

Jetten & Dane & Williams & Liu & Haslam (2018) tutkivat omassa tutkimuksessaan sosiaalisen identiteetin muutoksen yhteyttä hyvään ikääntymiseen vieraassa maassa. Jetten ym. toteaa, kuinka ikääntyneet maahan muuttaneet ovat hyvin haavoittuvassa asemassa ja vaarassa syrjäytyä. Tähän vaikuttaa se, että ikääntyneet maahan muuttaneet joutuvat yhtäaikaaisesti sopeutumaan niin vanhenemisen kuin uuden ympäristön tuomiin haasteisiin ja muutoksiin. (Jetten & Dane & Williams & Liu & Haslam 2018.) Myös Linderborg (2012) sekä Heikkinen & Lumme-Sandt (2014) toivat omissa tutkimuksissaan

ilmi, kuinka ikääntyvät maahan muuttaneet ovat vakavassa syrjäytymisvaarassa. Tähän vaikuttaa heidän heikko kielitaitonsa, sosiaalisen tukiverkoston pienuus, uuden kotimaan vieras elämäntapa sekä se, että palveluverkosto on heille tuntematon ja yhä enempi digitaalisesti toimiva. (Heikkinen & Lumme- Sandt 2014: 172. & Linderborg 2012.)

Kuten huomataan, ovat ikääntyneen maahan muuttaneen syrjäytymisriskit monenlaisia. Usein ikääntyneen maahan muuttaneen kotimaan ihmissuhteet sosiaalisine verkostoineen ovat jääneet taakse, jolloin yksinäisyys lisää syrjäytymistä. Hyvin usein myös maahan muuttaneiden kotimaassaan hankittua koulutusta ja työkokemusta ei pääse hyödyntämään Suomessa, mikä hankaloittaa työelämään pääsemistä. Työhistorian puuttuminen Suomessa heikentää taas ikääntyneen maahan muuttaneen tulotasoa. (Rönkkö 2019.)

Maahan muuttaneiden kielitaidottomuus on yksi syrjäytymistä merkittävästi edistävä tekijä. (Niemelä 2009: 42). Ikääntyneen maahan muuttaneen heikko suomen kielen taito tuo haasteita kiinnittyä suomalaiseen yhteiskuntaan: ikääntyneellä voi olla vaikeuksia muun muassa asioida kodin ulkopuolella tai oppia uuden kotimaan tapoja. Erilaiset kulttuuriset toimintatavat yhdessä heikon suomen kielen kanssa voivat aiheuttaa väärinkäsityksiä sekä vaikeuttaa yhteistyötä sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten kanssa. (Rönkkö 2019.) Vaikka ikääntynyt maahan muuttanut haluaisi opiskella suomen kieltä ja käydä kursseilla, on tämä haasteellista. Sisäministeriön julkaisemassa selvityksessä, vähemmistöihin kuuluvien ikääntyneiden henkilöiden kokemasta syrjinnästä sosiaali- ja terveyspalveluissa, todetaan, kuinka haastavaa on löytää suomen kielen kurssi ikääntyneelle maahan muuttaneelle. Jos näitä suomen kielen kursseja on ikääntyneille maahan muuttaneille, ovat ne usein liian vaativia ikääntyneille: kurssi on liian lyhyt ja etenee liian nopeasti. Lisäksi ryhmiin on hankala päästä mukaan eikä ikääntyneillä maahan muuttaneilla ole tarvittavia oppimistaitoja. (Törmä & Huotari & Tuokkola & Pitkänen 2014.)

Ikääntyneet maahan muuttaneet ovat syrjäytymisvaarassa myös palveluiden digitalisaation lisääntyessä, puutteellisen digiosaamisen vuoksi. (Rönkkö 2019.) Digitalisaatio on kehittynyt vuosi vuodelta ja paljon tietoa sekä monia palveluita on saatavilla digitaalisesti. Digitaalisten palvelujen käyttäminen edellyttää osaamista ja tarvittavat välineet. Digitaaliseen yhteiskuntaan osallistumisen puute voi aiheuttaa uusia sosiaalisen syrjäytymisen muotoja. Varsinkin ikääntyneillä on erityinen vaara joutua Internetiin liittyvään sosiaaliseen syrjäytymiseen, koska he käyttävät Internetiä vähemmän kuin nuoremmat. (Seifert & Hofer & Rössel 2019.) Seifert & Cotten & Xie (2021) tuovat tutkimuksessaan esille,

kuinka Covid-19-pandemia korostaa ikääntyneiden riskiä kaksinkertaiseen syrjäytymiseen. Covid-19-pandemia on sulkenut ikääntyneet sosiaalisen kontaktiin perustuvan yhteiskunnan ulkopuolelle. Yhä useammat palvelut ovat siirtyneet verkkoon, ja yhteydenpito muihin ihmisiin on tapahtunut suurimmalta osin erilaisten etäyhteyksien kautta. Haavoittuvassa asemassa olevat ikääntyneet jäävät yleensä myös digitaalisten palvelujen ulkopuolelle, koska he eivät halua tai osaa käyttää digitaalisia laitteita ja palveluita. (Seifert & Cotten & Xie 2021.)

Linderborg (2012: 79) tuo esille Alison Normanin vuonna 1985 esittämän Triple-jeopardy-hypoteesin eli kolminkertaisen haavoittuvuuden. Hypoteesin mukaan, maahan muuttaneen korkea ikä yhdistettynä rassistisiin kokemuksiin sekä palvelujen vaikeaan saatavuuteen, tekevät heistä monin kerroin haavoittuvampia kuin valtaväestön ikääntyvät. (Linderborg 2012: 79.) Ikääntyviin maahan muuttaneisiin ei tule kuitenkaan suhtautua avuttomana palveluiden kohteena, vaikka he olisivatkin erityisryhmä ja syrjäytymisvaarassa. Ikääntyvillä maahan muuttaneilla on omat voimavaransa ja monenlaista osaamista. He ovat kotimaissaan joutuneet kantamaan paljon vastuuta niin töistä kuin perheestään. Muutto Suomeen on muuttanut heidän perheiden sisäistä hierarkiaa. Ennen perheensä päänä toiminut, joutuukin sopeutumaan uuteen asemaansa muun perheen apua tarvitseväksi ikääntyneeksi. (Linderborg 2012: 83–92.)

2.3 Monikulttuurinen sosiaalityö ja ikääntyvät maahan muuttaneet

Ikääntyvät maahan muuttaneet todetaan olevan tulevaisuuden asiakkaita, mutta heidän tämänhetkinen palveluiden käyttö on vähäistä. Vanhuspoliittisissa ohjelmissa tuodaan esille, kuinka ikääntyvien maahan muuttaneiden hyvinvoinnista vastaavat pääosin perheet, kolmas sektori ja kunta. Olettamus, että kaikkien ikääntyneiden maahan muuttaneiden perhe huolehtisi omaisesta, on ongelmallinen. Kaikilla ikääntyvillä maahan muuttaneilla ei ole perhettä tai sukua Suomessa, esimerkiksi entisen Neuvostoliiton alueelta on Suomeen muuttanut useita yksinäisiä ikääntyneitä. (Heikkinen & Lumme-Sandt 2014.)

Ikääntyneiden maahan muuttaneiden määrän lisääntyessä tarvitaan myös lisää monikulttuurisen sosiaalityön osaamista. Monikulttuurista sosiaalityötä tehdään kulttuurisesti monimuotoisissa toimintaympäristöissä ja työssä huomioidaan asiakkaiden kulttuuriset ja kielelliset erityispiirteet. (Anis 2017.) Tällöin tärkeässä osassa ovat sosiaalityöntekijöiden asiantuntijuus monikulttuurisuuden mukanaan tuomista erikoispiirteistä ja haasteista

sosiaalityön osalta. Muun muassa virhearviot ja ennakkoluulot voivat johtaa aiheettomasti asiakkuuteen tai tuoda mukanaan liian järeitä toimenpiteitä. Toisaalta jos asiakkaan oikeat ja vakavatkin ongelmat nähdään asiakkaan kulttuuriin oleellisena kuuluvina, voi avun saanti viivästyä tai jäädä kokonaan puuttumaan. (Anis 2017.) Alitolppa-Niitamo & Säävälä (2013) tuovat kuitenkin esille tärkeän tosi seikan, että kulttuurinen moninaisuus on elävä ilmiö, minkä vuoksi ei ole suotavaa eikä pystytäkään tekemään ohjekirjaa, kuinka kohdata eri kulttuureista tulevia asiakkaita. Se, mitä eri kulttuureissa voidaan pitää ominaisena piirteenä, muuttuu ajan myötä. Tämän lisäksi myös maahanmuuttoprosessi voi jo itsestään muuttaa ihmisten suhtautumista omaan kulttuuritaustaansa. (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013: 5–6.)

Tehtäessä sosiaalityötä maahan muuttaneiden parissa, on ymmärrettävä ja arvioitava, mitkä asiakkaan ongelmat ja haasteet johtuvat maahanmuuttoprosessista, mitkä kulttuurisista jännitteistä ja mitkä taas kulloisesta elämäntilanteesta ja materiaalisista elämöolosuhteista sekä yhteiskunnan tilanteesta. (Anis 2017.) Muistettava on kuitenkin, että kulttuuritaustan lisäksi jokainen meistä on omat henkilökohtaiset tarpeensa omaava yksilö. Asiakas onkin hyvä nähdä ensisijaisesti omana yksilönään stereotyyppien sijaan. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020.)

Räty (2002) jakaa kolmeen pääkohtaan työntekijän ammatilliset valmiudet maahan muuttaneiden kanssa työskennellessä. Näistä pääkohdista ensimmäinen on kulttuurinen sensitiivisyys. (Räty 2002: 210.) Kulttuurisensitiivisyydellä tarkoitetaan ammattilaisen kulttuurisesti kunnioittavia vuorovaikutustaitoja, toista arvostavaa kohtaamista sekä viestintää. Tämän myötä niin asiakkaalla kuin ammattilaisella on oikeus oman kulttuurin ilmaisuun sekä hyväksytyksi ja kuulluksi tulemiseen. Tärkeää on muistaa, ettei kulttuurisensitiivisillä palveluilla tarkoiteta erillispalveluita kohderyhmille, vaan palvelut pystyvät mukautumaan erilaisiin asiakkaiden tarpeisiin. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020.) Toisena pääkohtana Räty (2002) tuo esiin maahan muuttaneiden kanssa työskentelevän työntekijän ammatillisten valmiuksien osalta kyvyn kohdata ja kommunikoida kielihaasteista, näkemysristiriidoista ja vaikeista elämäntilanteista huolimatta. Kolmantena pääkohtana on se, että työntekijällä on tietämystä maahan muuttaneiden palvelujärjestelmästä ja omasta lähiympäristöstä, jotta hän pystyy välittämään tietoa näistä maahan muuttaneille. (Räty 2002: 210.)

Verkostotyöllä vähemmistöryhmät näkyväksi

Järjestöillä sekä verkostotyöllä on tärkeä merkitys tuoda ikääntyneiden maahan muuttaneiden palvelutarpeita esille. Kuusi monikulttuurista vanhustyötä tekevää järjestötoimijaa yhdistyivät yhteenliittymäksi: Eläkeläiset ry, Jade yhteisö ry, JADE-toimintakeskus, Suomen muistiasiantuntijat ry:n ETNIMU-toiminta, Pääkaupunkiseudun omaishoitajat ry:n Omaisneuvo-toiminta sekä Monikko ry. Tarkoituksena yhteenliittymällä on vahvistaa monikulttuurisessa vanhustyössä toimijoiden vaikuttamismahdollisuuksia, hyödyntää toistensa osaamista sekä tiivistää keskinäistä yhteistyötä, jotta etnisten ja kielellisten vähemmistöjen ikääntyneiden asema parantuisi Suomessa. Yhteenliittymä tavoittelee vähemmistöihin kuuluvien ikääntyneiden aseman parantamista suomalaisessa palvelujärjestelmässä, että yhteiskunnassa. Yhteenliittymä tekee työtä vieraskielisten ja etnisiin vähemmistöihin kuuluvien ikääntyneiden parissa, tavoitteenaan tukea ikääntyneiden arkea ja edistää heidän hyvinvointiaan ja terveyttään. Järjestötoimijoiden yhteenliittymän myötä halutaan olla vähentämässä vähemmistöihin kuuluvien ikääntyneiden syrjäytymistä sekä lisätä eri toimijoiden tietoisuutta vähemmistöihin kuuluvien ikääntyneiden tarpeista, tilanteista ja mahdollisuuksista. (JADE-toimintakeskus n.d.)

Edellä mainitun yhteenliittymän lisäksi Suomesta löytyy Suomen Pakolaisavun koordinoiva VeTo-verkosto sekä MOVA-verkosto. VeTo-verkosto on yhteistyöverkosto, johon kuuluu eri organisaatioita, jotka järjestävät maahan muuttaneille vertaistoimintaa. Verkoston tärkeänä tehtävänä on kehittää maahan muuttaneiden vertaistoimintaa sekä lisätä eri organisaatioiden yhteistyötä. MOVA-verkoston, eli monikulttuurisen vanhustyön verkoston, muodostavat kunnalliset palvelukeskukset, järjestöt ja yhteisöt, jotka tekevät monikulttuurista vanhustyötä tai kehittävät toimintaa ikääntyneille vähemmistöön kuuluville helsinkiläisille. Verkosto järjestää kokoontumisia noin neljä kertaa vuodessa ja toteuttaa yhdessä kahden vuoden välein MOVA-messut. (Jade-toimintakeskus n.d.)

ENIEC on eurooppalainen ammattilaisten verkosto, jonka tavoitteena on pyrkiä turvaamaan maahan muuttaneiden tai vähemmistötaustaa olevien ikääntyneiden oikeudet Euroopassa. ENIEC tarjoaa jäsenilleen foorumin, minkä välityksellä ammattilaiset voivat vaihtaa keskenään ideoitaan, kokemuksiaan ja käytäntöjään. ENIECin tavoitteena on varmistaa, että ikääntyneet maahan muuttaneet ja muut vähemmistöryhmiin kuuluvat ikääntyneet voivat elää kaikkialla Euroopassa suvaitsevaisuuden, kunnioituksen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen ympäristössä. ENIECin jäseniä tulee ympäri Eurooppaa: Itävallasta, Belgiasta, Tanskasta, Espanjasta, Unkarista, Turkista ja Iso-Britanniasta, Suomesta, Alankomaista, Norjasta, Irlannista ja Italiasta. (ENIEC- European Network on intercultural elderly care 2018.)

2.4 Etsivä vanhustyö

Etsivä työ on yksi ammatillisista työmenetelmistä, jota käytetään erilaisten syrjäytyneiden ja syrjäytymisvaarassa olevien asiakkaiden parissa työskenneltäessä. (Juvonen 2010: 67). Kansainvälisesti etsivää työtä on tehty jo vuosisatojen ajan. 1800-luvulla Yhdysvalloissa ja Britanniassa settlementiliike sekä kirkon hyväntekeväisyystoiminta aloittivat tekemään etsivää työtä. Pohjoismaissa etsivä työ on tullut tunnetuksi Norjasta, jossa 1960-luvulta alkaen on toteutettu sosiaalista kenttätyötä, mikä on ollut myös mallina Suomessa, kehitettäessä etsivää työtä. Etsivää työtä voisi sanoa sateenvarjokäsitteeksi, minkä alle mahtuu monia erilaisia tapoja toteuttaa etsivää työtä. Vaikka etsivä työ on työskentelytapa, voisi sitä kutsua myös asenteeksi ja ideologiaksi. Etsivässä työssä on tärkeää tehdä työtä ihmisten omilla ehdoilla siellä, missä ihmiset elävät arkeaan. Etsivän työntekijän on kunnioitettava aidosti ihmistä ja hänen elinympäristöään. (Mikkonen & Kauppinen & Huovinen & Aalto 2007: 15.)

Etsivä vanhustyö on tärkeä osa gerontologista sosiaalityötä. Etsivässä vanhustyössä halutaan löytää ne haastavissa tilanteissa, palvelujen ulkopuolella sekä syrjäytymisvaarassa olevat, vaikeasti tavoitettavissa olevat ikääntyvät, joiden lähipiiri voi myös olla olematon. (Pietilä & Saarenheimo 2017.) Sosiaali- ja terveystoimen kohderyhmissä on paljon asiakkaita, joiden oletetaan tarvitsevan tukipalveluja eniten, mutta joita ei tavoiteta tavallisin työmenetelmin. Tämän vuoksi etsivä työ on täydentänyt palvelujärjestelmää luomalla kontaktin näihin ihmisiin. (Juvonen 2010: 69–70.) Yhteiskunnassamme etsivän työn asiakkaat nähdään usein syrjäytyneinä ja moniongelmaisina asiakkaina. Etsivän työn taustalla on ihmiskäsitys, jonka mukaan jokainen ihminen on arvokas riippumatta

omasta taustastaan ja elämäntilanteestaan. Ihmisen henkilökohtaiset ongelmat tai elämäntapa eivät määritä ihmisen arvoa. Tarkoituksena etsivässä työssä ei ole muuttaa asiakasta tai hänen elämänsuuntaansa, vaan halutaan löytää asiakkaan voimavaroja sekä motivaatio muuttaa itse elämänsä suunta omalla tavallaan. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 20–22.)

Etsivän vanhustyön verkostokeskus

Etsivän vanhustyön tekijöiden tueksi, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry, eli Valli, on perustanut oman etsivän vanhustyön verkostokeskuksen. Sen tarkoituksena on neuvoa, kehittää ja koota uusinta tietoa, vahvistaa verkostoja, jakaa kokemuksia sekä vaikuttaa päättäjiin ja yhteiskuntaan. Etsivän vanhustyön tekijöiden tiivis yhteistyö yhteiskunnan muiden toimijoiden kanssa takaa hyvän perustan sille, kuinka löytää oikeanlaiset keinot kotonaan asuvien ikääntyvien auttamiseksi riittävästi sekä oikea-aikaisesti. (Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry 2020.)

Etsivän vanhustyön verkostokeskus on ollut viimeisen vuoden aikana tärkeässä roolissa koordinoimassa kuntajärjestöyhteistyön kehittämistä yhdessä Helsingin kaupungin Seniori-infon sekä helsinkiläisten etsivää vanhustyötä tekevien järjestöjen kesken. Tämän yhteistyön seurauksena on syntynyt kunnan keskitetyn palveluohjauksen ja järjestöjen etsivän vanhustyön systeeminen verkostoyhdyspintatyö -toimintamalli. Toimintamallin myötä pystytään tavoittamaan ennaltaehkäisevästi ikääntyvät sekä vahvistamaan heidän elämänhallintaansa ja tukemaan heidän toimijuuttaan. Tämän seurauksena parhaimmillaan pystytään vähentämään ikääntyneiden toimintakyvyn heikkenemistä ja asiakkaan tarpeisiin nähden liian raskaita palveluja ennenaikaisesti. Kuntajärjestöyhteistyön kehittäminen on nähty hyödyllisenä ja tärkeänä asiana niin ikääntyneiden kuin organisaatioiden kuin työntekijöidenkin näkökulmasta. (Tiittula 2021.)

Vallin etsivän vanhustyön verkoston lisäksi tärkeässä roolissa etsivän ja löytävän vanhustyön toimintamallien kehittämisessä ovat olleet muun muassa Sininauhaliitto ry, Helsingin Diakonialaitos, Settlementiliitto ry ja Kirkkopalvelut ry sekä Fingerroosin säätiö. Edellä mainituilla järjestöillä on ollut laajalla alueella hankkeita, joissa on kehitelty uusia toimintamalleja etsivään ja löytävään vanhustyöhön. Esimerkiksi Kirkkopalvelut ry toteutti Ikä Arvokas-hankkeen, missä kehitettiin ikäihmisten etsivään ja osallistavaan vanhustyöhön erilaisia toimintamalleja. (Kirkkopalvelut ry 2017.)

Tulevaisuudessa etsivä vanhustyö tulee olemaan varmasti vielä suuremmassa roolissa osana vanhuspalveluita. Etsivän vanhustyön avulla pystytään lisäämään ikääntyneiden kokonaisvaltaista hyvinvointia muun muassa tukemalla ikääntyneen kokonaisvaltaista toimintakykyä, vahvistamalla toimijuutta sekä saattamalla palveluiden katveessa olevia ikääntyneitä palveluiden piiriin. Etsivän vanhustyön avulla voidaan myös vähentää sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia. Valtakunnalliseen etsivän vanhustyön kehittämiseen ja työn näkyväksi tekemiseen kannattaa panostaa, jotta etsivä vanhustyö saataisiin tulevaisuudessa juurrutettua osaksi julkisesti tuotettuja vanhuspalveluita (Mereo 2020.)

3 Tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoitus sekä tutkimuskysymykset

3.1 Tavoite ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksellisen kehittämistyöni tarkoituksena on kartoittaa, millaiset etsivän vanhustyön menetelmät on todettu toimiviksi. Lisäksi tarkoituksena on selvittää, miten etsivää vanhustyötä voidaan soveltaa ja kehittää vastaamaan paremmin ikääntyneiden maahan muuttajien tarpeisiin ja vähentää heidän riskiään syrjäytyä. Opinnäytetyöni on laadullinen kehittämistyö, jonka tavoitteena on hyödyttää työelämän yhteistyökumppania, tuomalla esiin niitä keinoja, joilla pystytään auttamaan syrjäytymisvaarassa olevia ikääntyneitä maahan muuttaneita palveluiden pariin.

Tutkimuskysymykset:

- Miten etsivää vanhustyötä voidaan kehittää vastaamaan ikääntyneiden maahan muuttaneiden tarpeita?
- Millaiset etsivän vanhustyön menetelmät on todettu toimiviksi?
- Miten hyväksi havaittuja etsivän työn toimintatapoja voidaan soveltaa ikääntyvien maahan muuttaneiden parissa tehtävään sosiaalityöhön syrjäytymisen ehkäisyssä?

3.2 Työelämäyhteistyökumppani: JADE-toimintakeskus

Tutkimuksellisen kehittämistyöni työelämäyhteistyökumppanina toimii Helsingissä sijaitseva JADE-toimintakeskus, jonka toiminta rahoitetaan Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen STEA:n kautta. Tutkimuksellista kehittämistyötä aloittaessani JADE-toimintakeskus kuului vielä Käpyrinne ry:lle, mutta organisaatiouudistuksen myötä vuonna 2021 JADE-toimintakeskus siirtyi osaksi Jade yhteisö ry:n toimintaa. JADE-toimintakeskus on matalan kynnyksen kohtaamispaikka Suomeen muuttaneille, Euroopan ulkopuolisista maista kotoisin oleville ikääntyneille. Toimintakeskuksen tavoitteena on tarjota omankielistä, asiakaslähtöistä sekä matalan kynnyksen ryhmätoimintaa yli 50-vuotiaille vieraskielisille. Tällä hetkellä vertaisryhmätoimintaa toteutetaan somalin-, arabian-, mandariinikiinan-, kurdin-, farsin-, ja darin kielillä. Ryhmätoiminnan lisäksi toimintakeskus tarjoaa asiakkaidensa tarpeiden mukaisesti yksilöllisiä ohjaus- ja neuvontapalveluita asiakkaiden omalla äidinkielellä. (JADE-toimintakeskus n.d.)

JADE-toimintakeskuksen tavoitteena on edistää ikääntyvien maahan muuttaneiden kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä osallisuutta sekä ennaltaehkäistä ikääntymisen mukanaan tuomia haasteita. Tärkeänä tavoitteena JADE-toimintakeskuksella on edistää ikääntyvien maahan muuttaneiden asemaa ja näkyvyyttä terveyttä ja hyvinvointia edistävissä palveluissa. JADE-toimintakeskus tarjoaa myös sosiaali- ja terveysalan organisaatioille, vanhuspalveluiden henkilökunnalle, alan opiskelijoille sekä järjestötoimijoille koulutusta. (JADE-toimintakeskus n.d.)

Syksyllä 2019 JADE-toimintakeskuksen työntekijä Susanna Lehtovaara piti luennon meidän opiskeluryhmällemme Metropolia Ammattikorkeakoulussa, aiheenaan moninainen ikääntyminen Suomessa. Hänen mukanaan oli muutama JADE-toimintakeskuksen ryhmätoimintaan osallistuja, joilta saimme kysellä heidän kokemuksistaan ja tarpeistaan vanhuspalveluiden osalta. Luento oli todella mielenkiintoinen ja sai minut kiinnostumaan ikääntyneiden maahan muuttaneiden palvelutarpeiden selvittämisestä.

4 Tutkimuksellisen kehittämistyön toteutus

4.1 Tutkimuksellisen kehittämistyön lähtökohdat ja menetelmät

Kehittämistyöni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään tutkimuskohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti. Laadullinen tutkimus soveltuu hyvin tilanteeseen, jossa tutkittavasta ilmiöstä ei ole paljon tietoa, teoriaa ja tutkimusta. (Kananen 2012: 29.) Päädyin toteuttamaan tutkimuksellisen kehittämistyöni laadullisena, koska aihe on vielä vähän tutkittu ja tarkoituksena on saada ymmärrettävä kuva etsivästä vanhustyöstä sekä ikääntyvien maahan muuttaneiden palveluntarpeista.

Laadullista tutkimusta voidaan sanoa prosessiksi, jossa tutkija itse on aineistonkeruun välineenä. Tällöin aineistoon liittyvät näkökulmat ja tulkinnat kehittyvät tutkijan tietoisuudessa vähitellen prosessin edetessä. Prosessimaisen laadullisesta tutkimuksesta tekee myös se, ettei tutkimuksen etenemisen eri vaiheet ole välttämättä etukäteen selkeästi jäsennelly, vaan muun muassa aineistonkeruuta ja tutkimustehtävää koskevat ratkaisut voivat muovautua vasta tutkimuksen edetessä. (Kiviniemi 2018: 73.) Oma tutkimuksellisen kehittämistyöni prosessi on ollut monivaiheinen ja mukautuvainen.

4.2 Tutkimusaineiston kerääminen

Laadullisessa tutkimuksessa yleisimmin käytettyjä aineistonkeruumenetelmiä ovat haastattelut, havainnointi, kyselyt ja erilaisista dokumenteista koottu tieto. Näitä erilaisia menetelmiä tutkimuksen tekijä voi käyttää eri tavoilla yhdistettynä oman tutkimuksellisen ongelman ja resurssiensa mukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2018: 83.) Omassa tutkimuksellisessa kehittämistyössäni aineiston kerään monimenetelmäisesti dokumenteista, asiantuntijahaastatteluista sekä yhteiskehittämistuokioiden ryhmähaastatteluista.

Dokumentit

Etsivään vanhustyöhön liittyviä tutkimuksia ja erilaisia dokumentteja hain tietokannoista hakusanoilla etsivä työ, löytävä työ, etsivä vanhustyö, löytävä vanhustyö sekä outreach elderly work ja outreach work. Dokumentteja ja tutkimuksia hain Metcat finna:sta, Finna:sta, Google scholar:sta, Google:sta, Cinahl:sta sekä Taylor & Francis Online:sta. Hakutuloksia tuli useita kymmeniä, joista rajasin tutkimuksellisen kehittämistyöni aiheen

kannalta osan pois. Dokumenttien muodostaman aineiston avuin tarkoitukseni oli saada vastauksia tutkimuskysymykseeni, millaiset etsivän työn keinot on todettu toimiviksi. Näiden kriteerien myötä tutkimukselliseen kehittämistyöhöni valikoitui 11 dokumenttia, joista kaksi oli kansainvälistä lähdettä. Alla olevaan taulukkoon (Taulukko 1) koostin mukaan otetut julkaisut.

Taulukko 1. Listaus tutkimukselliseen kehittämistyöhön valituista dokumenteista

Julkaistu	Tekijä	Julkaistuvuosi	Julkaistutyyppi
Aikaa, päättä ja sydäntä – Löytävä työ ikäihmisten arjen tukena	Halla, Piia & Orvasto, Oskari & Rahunen, Saija & Nikula, Ulla-Maija & Pelto-Hulkko, Antti & Tarvainen, Tom.	2015.	Verkkajulkaisu
Askeleet etsivään vanhustyöhön -korttipakka	Etsivän vanhustyön verkostokeskus, siihen kuuluvine järjestöineen.	2019.	Verkkajulkaisu
Etsivä työ – Euroopan syrjäytyneiden väestöosien parissa, suuntaviivoja yhdenmukaisiin etsivän työn palveluihin	Mikkonen, Mika & Kauppinen, Jaana & Huovinen, Minna & Aalto, Erja. A-klinikkasäätiö.	2007.	Verkkajulkaisu
Etsivää ja osallistavaa vanhustyötä kehittämissä: Ikä Arvokashankkeen ulkoinen arviointi	Thitz, Päivi, Diakonia-ammattikorkeakoulu.	2017.	Verkkajulkaisu
Etsivä vanhustyö meillä ja muualla – raportti suomalaisista ja eurooppalaisista käytännöistä	Kuikka, Anu. Vanhus- ja lähimmäispalveluliitto ry.	2015.	Verkkajulkaisu
Etsivän vanhustyön toimintamalli	MEREO/Vanhusten Palvelutaloyhdistys ry.	2020	Verkkajulkaisu
Etsivän vanhustyön toimintamalli vaikuttavaan verkostotyöhön	Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö sr	2020.	Verkkajulkaisu
Finding ways to the hard to reach—considerations on the content and concept of outreach work	Andersson, Björn.	2011.	Tutkimusartikkeli
Hoksauta minut - Etsivän ja osallistavan vanhustyön toimintamalleja	Myllymäki, Eija & Huuhka, Elisa (toim.) Kirkkopalvelut ry.	2017.	Verkkajulkaisu
Outcomes of Senior Reach Gatekeeper Referrals: Comparison of the Spokane Gatekeeper Program, Colorado Senior Reach, and Mid-Kansas Senior Outreach	Bartsch, David & Rodgers, Vicki & Strong, Don.	2013	Tutkimusartikkeli
Paljosta olisin jäänyt, ellen ovea olisi avannut – Löytävän työn tulokset ja vaikuttavuus	Jokinen, Sanna & Lötjönen, Annikka & Rahunen, Saija & Nikula, Ulla-Maija & Tarvainen, Tom.	2017.	Verkkajulkaisu

Valittuani yllä olevat dokumentit mukaan tutkimukselliseen kehittämistyöhöni, luin dokumentteja useamman kerran läpi ja alleviivasin niistä tutkimusongelmani kannalta oleellisia kohtia. Laaja dokumenttien lukeminen tarkensi ymmärrystä etsivästä vanhustyöstä.

Dokumenteista alleviivatut kohdat luokittelin eri teemojen alle. Näitä dokumenteista nousseita teemoja apuna käyttäen suunnittelin asiantuntijahaastattelujen teemat. Dokumentteihin tutustumisen myötä valikoitui myös muutama asiantuntijahaastateltava, jotka olivat olleet mukana tekemässä osaa näistä dokumenteista.

Asiantuntijahaastattelut

Dokumenteista saamani aineiston lisäksi, tutkimuksellisessa kehittämistyössä päätin haastatella etsivän vanhustyön asiantuntijoita. Laadullisessa tutkimuksessa haastattelu on yksi yleisemmistä aineistonkeruumenetelmistä (Tuomi & Sarajärvi 2018: 83). Ilmiönä asiantuntijuus on monimuotoinen. Tämän vuoksi asiantuntijahaastattelujen tekijän tulee ennen haastattelujen tekemistä määritellä oman tutkimusaiheen kannalta olennaisen asiantuntijuuden sekä tunnistaa keskeiset toimijat (Alastalo & Åkerman & Vaitinen 2017.) Kävimme yhdessä työelämäyhteistyökumppanin sekä ohjaavan opettajan kanssa mahdollisia asiantuntijoita etsivän vanhustyön suhteen läpi. Otin yhteyttä sähköpostitse kymmeneen alan asiantuntijaan syys- lokakuun vaihteessa 2020.

Lopullisiin haastatteluihin heistä suostui kuusi asiantuntijaa, joille lähetin sähköpostitse tämän jälkeen tiedotteen tutkimuksesta (LIITE 1) ja suostumuslomakkeen (LIITE 2) sekä muutaman vaihtoehdon haastatteluajankohdiksi. Asiantuntijahaastattelut toteutuivat lokakuussa 2020. Pandemia-tilanteen takia asiantuntijahaastattelut jouduttiin toteuttamaan etäyhteyksien avulla. Viisi näistä haastatteluista toteutui TEAM:ssa ja yksi puhelimitse. Kaikkiin haastatteluihin oli varattu tunti; haastattelujen kestot vaihtelivat 40 minuuttia ja tunnin välillä. Haastattelut nauhoitin puhelimen nauhurilla, mistä siirsin ne tietokoneelle. Ennen jokaisen haastattelun alkua kävimme vielä haastateltavan kanssa läpi asiantuntijahaastattelun tarkoituksen sekä tietosuojaselosteen. Varmistin myös, että asiantuntija hyväksyy nauhoituksen.

Asiantuntijahaastattelussa kiinnostuksen kohteena ei ole ensisijaisesti asiantuntija. Asiantuntijaa haastatellaan sen tiedon vuoksi, mitä hänellä on tutkittavasta ilmiöstä. Asiantuntijahaastattelun tavoitteena on saada monipuolinen kuvaus jostain ilmiöstä tai historiallisesti ainutkertaisesta tapahtumakulusta. (Alastalo & Åkerman 2010.) Kaikilla asiantuntijahaastatteluihin osallistuneilla on vankka kokemus etsivästä vanhustyöstä eri puolilla Suomea, ei vain pääkaupunkiseudulla. Tämä mahdollisti sen, että asiantuntijahaastattelujen myötä sain monipuolisen kuvan siitä etsivästä vanhustyöstä, mitä Suomessa tällä hetkellä toteutetaan.

Asiantuntijahaastattelussa käytin menetelmänä teemahaastattelua. Tutkittavan ilmiön ymmärtämiseen teemahaastattelu sopii hyvin ja on yksi yleisimmistä laadullisen tutkimuksen tiedonkeruumenetelmistä. (Kananen 2012: 100). Teemahaastattelujen teemat haastattelijat voi muodostaa useammalla tavalla. Teemojen muodostamisen yleisin tapa on muokata teemat intuition perusteella. Tällöin kuitenkin teemahaastattelusta voi tulla hyvinkin vaillinaisen. Teemahaastattelun teemojen muodostamisessa voi käyttää apuna kirjallisuutta. (Eskola & Lähti & Vastamäki 2018.) Omassa tutkimuksellisessa kehittämissäni teemojen muodostamisessa käytin apuna aiemmin koostamaani dokumenttiaineistoa.

Tämän lisäksi Eskolan & Lähtin & Vastamäen (2018) ohjeistuksen mukaisesti pidin koko ajan mielessä tutkimusongelmani, muodostaessani haastatteluteemat. Haastatteluteemoiksi muodostuivat etsivän ja löytävän työn malli, verkostotyö, ammatillisuus sekä etsivän vanhustyön haasteet ja kehittäminen. Näihin teemoihin olin myös etukäteen miettinyt tarkentavia kysymyksiä. Alla olevassa taulukossa (Taulukko 2) olen koonnut teemat sekä esimerkit teemoihin liittyvistä tarkentavista kysymyksistä.

Taulukko 2. Asiantuntijahaastattelujen teemat ja esimerkkikysymykset

Teema	Tarkentavien kysymysten esimerkit
Etsivän ja löytävän työn malli	<ul style="list-style-type: none"> - Miten määrittelette etsivän vanhustyön? - Millaisia menetelmiä käytätte löytääksenne heikoimmassa asemassa olevat ikääntyneet? - Luontevimmat toimintatavat? - Miten olette aloittaneet aikoinaan toimintanne? - Maahan muuttaneiden osuus asiakkaisissa? Miten on tavoitettu maahan muuttaneita toimintaan mukaan?
Verkostotyö	<ul style="list-style-type: none"> - Kenen kautta yhteydenotot tulevat? - Millainen on kaupungin kanssa yhteistyö? - Mitkä ovat teidän tärkeimmät yhteistyökumppaninne? - Millaisten verkostojen kautta olette löytäneet ikääntyviä maahan muuttaneita?
Ammatillisuus	<ul style="list-style-type: none"> - Osaamisvaatimukset? - Maahan muuttaneiden työntekijöiden hyödyntäminen työssä?
Haasteet ja kehittäminen	<ul style="list-style-type: none"> - Millaisiin haasteisiin olette törmänneet työssänne? - Miten kehittäisitte etsivää vanhustyötä?

Kaikissa asiantuntijahaastattelussa käytiin kaikki yllä olevassa taulukossa olevat teemat läpi, mutta tarkentavat kysymykset vaihtelivat asiantuntijoiden mukaan. Asiantuntijahaastattelujen aikana tein itselleni muistiinpanoja ja oivalluksia, mitkä nousivat esille haastatteluita tehtäessä. Asiantuntijahaastattelujen edetessä muutin myös tarvittaessa kysymysten asettelua, jotta saisin mahdollisimman paljon tietoa tutkimusongelmani kannalta.

Yhteiskehittely

Dokumenttien ja asiantuntijahaastattelujen lisäksi tavoitteenani oli saada tietoa, miten etsivän vanhustyön menetelmiä voidaan kehittää palvelemaan paremmin ikääntyneiden maahan muuttaneiden tarpeita. Tässä käytin hyödyksi yhteiskehittelyä. Yhteiskehittely on määrätietoista yhteistyötä ammattilaisten ja asiakkaiden välillä, mitä voidaan toteuttaa monin eri tavoin ja eri kokoonpanoin. Yhteiskehittäminen haastaa sekä asiakkaita että ammattilaisia ottamaan uudenlaisen roolin. Enää ei haluta korostaa rajoja ja erilaisuutta, vaan halutaan edistää henkilökohtaisempia, joustavampia ja avoimempia toimintatapoja rakentaa vuorovaikutusta ja toimia yhdessä. Asiakkaat halutaan ottaa mukaan aktiiviseen rooliin jo toiminnan suunnitteluvaiheessa ja olla avoimia heidän tuomia näkemyksiä kohtaan myös kehittämis- ja toteutusvaiheessa. Yhteiskehittelyllä voidaan kehittää muun muassa asiakastyön käytäntöjä, asiakkaiden tilanteeseen liittyviä lomakekäytäntöjä, palveluprosesseja tai jopa strategiaa ja sen toteuttamista. (Hietala & Kinnunen & Kauppila & Karjalainen 2018.)

Omassa tutkimuksellisessa kehittämistyössäni tärkeässä osassa ovat ikääntyneet maahan muuttaneet. JADE- toimintakeskuksen ollessa työelämäyhteistyökumppanini, minulle avautui ainutlaatuinen mahdollisuus päästä mukaan heidän keskusteluryhmiinsä, käymään tutkimuksellisen kehittämistyöni aiheittani läpi yhdessä kohderyhmän edustajien kanssa. Marraskuun alussa 2020 olin mukana neljässä eri JADE- toimintakeskuksen keskusteluryhmässä, mitkä toteutettiin etäpalvelimien, Jitsin ja WeChatin kautta pandemiatilanteen vuoksi. Yhtä ryhmää lukuun ottamatta, olin yhdessä ryhmän vetäjän kanssa JADE-toimintakeskuksen tilassa, ryhmän osallistujien osallistuessa kotoa käsin. Keskusteluryhmissä oli mukana aina ryhmän vetäjä, joka toimi samalla tulkkina minun ja osallistujien välillä.

Ryhmissä käytin yhteiskehittelymenetelmistä ryhmähaastattelua. Ryhmähaastattelujen tavoitteena oli pohtia, miten etsivää vanhustyötä voidaan kehittää vastaamaan ikääntyneiden maahan muuttajien tarpeita sekä miten hyväksi havaittuja etsivän työn toimintatapoja voidaan soveltaa ikääntyvien maahan muuttaneiden parissa tehtävään sosiaalityöhön. Ennen ryhmähaastatteluja olin koostanut dokumenttiaineiston ja asiantuntijahaastattelujen pohjalta teemat, joihin liittyen halusin kuulla ryhmäläisten mielipiteet ja ideat. Ryhmähaastattelun teemoiksi nostin seuraavat: puskaradio, puhelinkartoitus,

jalkautuminen, tiedottaminen, yhteydenottokortit, Lumipallo-menetelmä sekä verkostotyö. Tein Powerpoint-esityksen (LIITE 3) ryhmähaastattelun tueksi, minkä lähetin etukäteen ryhmien ohjaajille tutustuttavaksi aiheen tuntemattomuuden vuoksi.

Ryhmien alussa kävin läpi tietosuoja-asiat ja jokainen ryhmäläinen antoi suullisen lupauksen tutkimukseen osallistumisesta. Kenenkään ryhmäläisen henkilötietoja tai tunnistetietoja ei tallennettu/ kysytty. Ryhmähaastattelut nauhoitin omalla puhelimellani ja litteroituani aineiston, poistin äänitteet. Koska ryhmissä käytettiin suomen kielen lisäksi jotain vierasta kieltä, ryhmähaastattelujen litteroinneissa kirjoitin vain oman puheeni lisäksi ryhmänohjaajien sekä osallistujien suomenkieliset vastaukset. Ryhmähaastattelujen ohessa tein itselleni muistiinpanoja ja ideoita jatkoa varten.

4.3 Aineiston analysointi

Aineistojen analyysin tein aineistolähtöistä sisällönanalyysiä mukaillen. Sisällönanalyysin tarkoituksena on järjestää sekä tiivistää aineisto selkeään muotoon, kadottamatta kuitenkaan sen sisältämää tärkeää informaatiota. Sisällönanalyysi mahdollistaa dokumenttien analysoinnin systemaattisesti sekä objektiivisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2018: 117–122). Tuomi & Sarajärven (2002) mukaan sisällönanalyysissä aineistoa eritellään, etsitään ja tiivistetään. Sisällönanalyysiä voidaan pitää tekstianalyysinä, jossa tutkittavat tekstit voivat olla: kirjoja, haastatteluja, puheita, päiväkirjoja sekä keskusteluita. Sisällönanalyysin tarkoituksena on muodostaa tutkittavasta ilmiöstä eheä kokonaisuus, mikä liittää tulokset laajempaan yhteyteen ja aiheeseen liittyviin muihin tutkimustuloksiin. Laadullisessa sisällönanalyysissä saatu aineisto pilkotaan pieniin paloihin, jotka sitten käsitteellistetään ja lopuksi kootaan uudenlaiseksi kokonaisuudeksi. (ks. Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Dokumenttien analysointi

Tutkimukselliseen kehittämistyöhöni mukaan valitut 11 dokumenttia luin useaan otteeseen läpi. Tämä oli aikaa vievää, mutta tutkimuksellisen kehittämistyöni osalta kannattavaa. Dokumenteista tarkoitukseni oli löytää vastauksia tutkimuskysymykseeni, millaiset etsivän vanhustyön keinot on todettu toimiviksi. Ensimmäiseksi silmäilin kaikki dokumentit kerran läpi ja kirjasin itselleni ylös samalla mieleeni tulleita oivalluksia joko itse dokumentteihin tai erilliseen vihkoon. Toisen kerran dokumentteja lukiessani, alleviivasin

tutkimuskysymykseni kannalta oleellisia kohtia. Käytin alleviivauksissa eri värejä, erottelemaan eri menetelmiä toisistaan. Tämän jälkeen luin dokumentit vielä kertaalleen läpi alleviivattujen osalta ja koostin niiden pohjalta menetelmät taulukoksi. Dokumenteista nousi esille 13 eri etsivän vanhustyön menetelmää, jotka ovat alla olevassa taulukossa listattu.

Taulukko 3. Listaus dokumenteista nousseista etsivän vanhustyön menetelmistä

Menetelmä, n = kuinka monessa julkaisussa mainittu
• verkostotyö, n = 9
• Matalan kynnyksen kohtaamispaikat ja palveluohjaus- sekä neuvontapisteet, n = 8
• Jalkautuminen asuin- ja elinpiiriin, wait-and see, n = 7
• kotikäynnit, n = 6
• Ryhmämuotoinen etsivä vanhustyö: ryhmätoiminnot, kerhotoiminta, n = 6
• Mainonta: lehti-ilmoitukset, some, tiedotuskanavat, radio, tv, n = 5
• puhelin- ja verkkopalvelut, n = 5
• alueelliset tapahtumat n = 5
• rinnalla kulkeva työ, inhimillinen kohtaaminen, kannatteleva työote n = 3
• vapaaehtoistoiminta n = 3
• puskaradio n=1
• Lumipallomenetelmä, Bielefeldin kohtaamismalli n=1
• portinvartijamalli n=1

Asiantuntijahaastattelujen analysointi

Tuomi & Sarajärvi (2018) on tiivistänyt aineistolähtöisen sisällönanalyysin seuraavasti: ensiksi haastattelut kuunnellaan ja auki kirjoitetaan sana sanalta. Tämän jälkeen litteroitu aineisto luetaan läpi ja perehdytään sisältöön. Perehtymisen jälkeen aineistosta etsitään tutkimuksen kannalta oleellisia pelkistettyjä ilmauksia ja alleviivataan ne sekä listataan ylös. Pelkistetyistä ilmauksista etsitään samankaltaisuuksia ja erilaisuuksia, minkä jälkeen ne ryhmitellään ja muodostetaan alaluokkia. Alaluokkien muodostamisen jälkeen

alaluokat yhdistetään yläluokiksi. Yläluokista muodostetaan tutkimusongelmaa silmällä pitäen pääluokat sekä kokoava käsite. (Tuomi & Sarajärvi 2018:123.) Asiantuntijahaastattelujen analysoinnin toteutin edellä lueteltujen vaiheiden mukaisesti.

Asiantuntijahaastattelut litteroin mahdollisimman pian haastattelujen jälkeen. Asiantuntijahaastatteluilla saadun aineiston litteroin siten, että litteroituun aineistoon kirjoitin vain puheen, en esimerkiksi naurahduksia. Litteroinnit kirjoitin fontilla Ariel 12. Litteroitua aineistoa kertyi 28 A4-kokoista sivua. Litteroinneissa käytin asiantuntijoiden nimen sijasta kirjainnumerokoodeja erotellakseni haastattelut. Litteroinnin jälkeen luin saamaani aineistoa useaan kertaan läpi, jotta sain käsityksen siitä mitä aineisto sisältää. Tämän jälkeen aloitin aineiston tiivistämisen ja pelkistämisen. Tämä vaihe osoittautui todella työlääksi ja aikaa vieväksi; jouduin aloittamaan muutaman kerran aineiston tiivistämisen ja pelkistämisen kokonaan alusta etenemällä pelkistämisen osalta liian nopeasti, jolloin oleellista asiaa olisi voinut jäädä huomaamatta. Pelkistämisvaiheessa karsin aineistosta tutkimusongelmani kannalta turhan aineiston pois ja etsin samoja teemoja selittäviä ilmaisuja. Nämä ilmaisut alleviivasin ja samaan teemaan kuuluvat ilmaisut väritin samalla värillä, erotellakseni eri teemat toisistaan. Alleviivatut kohdat keräsin yhteen ja pelkistin lauseet niitä kuvailevilla termeillä. Yhteensä pelkistettyjä termejä tuli 109, joista osan koostin alla olevaan taulukkoon esimerkiksi. (Taulukko 4.)

Taulukko 4. Esimerkki aineiston pelkistämisestä

ALKUPERÄINEN ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS
Ammattilaiset, yhteistyöverkostot. Juuri silloin kun asiakkaat sivuavat palveluita ja muita. Meillä on saatu niin hyvin tää toiminta vakiintumaan. Mutta toki tietysti sitten omaisilta tulee ja joskus asiakas soittaa sitten itse.	Yhteenotot verkostojen kautta
Sanotaan, että me ollaan, jalkaudutte lähiöihin, kauppakeskuksiin, toisten järjestön toimintaan, sitten on oltu erilaisissa tapahtumissa. Hyvällä ilmalla on jalkauduttu ihan tuohon kadulle.	Jalkautuminen ihmisten lähelle
Meillä on ollut tällaisia omaisia, jotka asuvat jossain kauempana ja olleet meihin yhteydessä. Sosiaalitoimistosta tai kelasta, vähän mistä sattuu, mutta pääsääntöisesti omaisilta ja asiakkaat itsekin saattavat ottaa yhteyttä rohkaistuneena. Monenlaisilta tahoilta. Seurakunnan diakonissoiltakin on tullut tällaisia.	Monet eri tahot ottavat yhteyttä ja sitä kautta löytyy asiakkaita
Kaupunki lahjoitti ylimääräisen kouluruoan silloin kun koulut olivat kiinni niin seurakunnalle. Sitä kautta löytyi ikääntyneitä maahan muuttaneita, jotka tarvitsivat ruoka-apua.	Ruoka-avun kautta löytynyt ikääntyneitä maahan muuttaneita
Loppupeleissä jos homma on hyvä, niin ihmiset puhuu toisille. Se on se vahva kanava. Sinun pitää saada joku kokemaan, että tänne kannattaa tulla ja sitten se lähtee ihmiseltä toiselle. Se vaatii aikaa	Vahvana kanavana toimii ihmiseltä toiselle puhe. Jos joku kokee toiminnan hyväksi, se kertoo siitä toiselle.

Ehdottomasti, se että pitää olla helppo numero, johon voi soittaa hyvin matalalla kynnyksellä mistä asiasta tahansa ja niin ihmisen ei itse tarvitse tietää, että mitä hän voi saada tai kaipa. Hänet siellä vastaanottaa asiantuntija, jutella niitä näitä ja päästä eteenpäin, Jos herää huoli niin huoliviesti lähtee eteenpäin. Ja sinne voi soittaa just kuka vaan, joku naapuri, joka tietää, että samassa rapussa asuu joku iäkäs	Tarvitaan helppo numero, johon voi soittaa matalalla kynnyksellä, eikä tarvitse tietää mitä voi saada tai kaipa.
--	---

Pelkistetyistä termeistä lähdin etsimään samankaltaisuuksia, mitkä sitten yhdistin alaluokiksi. Alaluokkien muodostamisessa pidin koko ajan taustalla mielessä oman tutkimusongelmani. Alaluokkia muodostui yhteensä 28, joista osa on alla olevassa taulukossa esimerkkinä.

Taulukko 5. Esimerkki alaluokkien muodostamisesta

PELKISTETYT ILMAUKSET	ALALUOKAT
<ul style="list-style-type: none"> - Toimijoiden välisellä yhteistyöllä tulee eniten asiakkaita - monet eri tahot ottavat yhteyttä ja sitä kautta löytyy asiakkaita - Ruoka-avun kautta löytynyt ikääntyneitä maahan muuttaneita - kaupungin kanssa tehdään yhteistyötä ja tiivistetään työn tarkoitusta, tämä helpottaa kaupungin työntekijän ohjaamista meille - sosiaaliohjaajien kautta lisääntyneet asiakasohjaukset - Yhteenotot verkostojen kautta - Asiakkaat löytyneet työntekijän verkostojen kautta 	Yhteistyön kautta löytyy asiakkaita
<ul style="list-style-type: none"> - Puskaradio toimii myös eri toimijoiden välillä - puskaradio toimii hyvin - Jo toiminnan löytäneet kertovat toiminnasta eteenpäin - tieto kulkee nuoremmilta vanhemmille - Vahvana kanavana toimii ihmiseltä toiselle puhe. Jos joku kokee toiminnan hyväksi, se kertoo siitä toiselle. - Monikulttuurisen työn kautta tietoa eteenpäin 	Puskaradio
<ul style="list-style-type: none"> - Asiakkaan tarpeesta riippuen kotikäynnit tehdään joko yksin tai työparin kanssa, joka voi olla esim. kaupungin toimija. - Asiakassuhteen laatuun vaikuttaa paljon onko kotikäynnillä yksi vai kaksi työntekijää - Tarpeen mukaan asiakkaan luokse tehdään kotikäynti 	Kotikäynnit
<ul style="list-style-type: none"> - Fyysiset kokoontumispaikat ovat tärkeitä. - Tarvitaan kaupunkeihin fyysisiä paikkoja, minne eri kieliryhmät voisi tulla - Tarvitaan fyysinen paikka 	Fyysiset kokoontumispaikat

Alaluokkien muodostumisen jälkeen, jatkoin analyysiä tarkastelemalla näitä 28 alaluokkaa ja etsimällä niistä samankaltaisuuksia. Samankaltaisen alaluokkien yhdistämiselle syntyi yhteensä 7 yläluokkaa. Alla taulukossa koosteena nämä alaluokkien muodostaminen yläluokiksi.

Taulukko 6. Esimerkki yläluokkien ja pääluokan muodostamisesta

ALALUOKAT	YLÄLUOKKA	PÄÄLUOKKA
<ul style="list-style-type: none"> - Yhteistyöhön osallistuvat erilaiset toimijat - Yhteistyön kautta löytyy asiakkaita - Verkostotyön hyödyt - Eri toimijoista koostuvat verkostot - Aktiivihenkilöiden löytäminen eri toimijoiden kautta 	Yhteis- ja verkostotyö	ETSIVÄ VANHUSTYÖ
<ul style="list-style-type: none"> - Puskaradio - Kotikäynnit - Lehti-ilmoitukset/mainokset - Jalkautuminen ihmisten lähelle - Sosiaalinen media työvälineenä - Fyysiset kokoontumispaikat 	Esimerkit keinoista tavoittaa asiakkaita	
<ul style="list-style-type: none"> - Asiakkaiden luottamus työntekijöihin ja toimintaan - Asiakkaan omat tarpeet ohjaavat toimintaa - Keinot rohkaista asiakasta osallistumaan 	Asiakslähtöisyys	
<ul style="list-style-type: none"> - Palvelut omalla kielellä - Omankielisen työntekijän merkitys - Viestinnän tavoitettavuus - Kielen tuomat esteet 	Omankielisyyden merkitys	
<ul style="list-style-type: none"> - Työntekijän ammatilliset taidot - Työn tekeminen omalla persoonalla - Etnospesifinen työparityöskentelyn hyödyt 	Ammatilliset vaatimukset	
<ul style="list-style-type: none"> - Vaikeus tietää mistä ja minkälaista apua voi hakea - Haasteet avun hakemisessa 	Avun hakemisen vaikeus	
<ul style="list-style-type: none"> - Ennaltaehkäisevää työtä - Toiminnan tekeminen näkyväksi - Etsivän työn rahoitus - Toiminnan kannattavuus 	Toiminnan tärkeys	

Yhteiskehittelyvaiheen ryhmähaastattelujen analysointi

Ryhmähaastattelujen analysoinnissa käytin myös aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Ryhmähaastattelujen litteroinnin tein myös mahdollisimman pian ryhmähaastattelujen jälkeen. Näiden haastattelujen aineiston litteroin siten, että litteroituun aineistoon kirjoitin vain suomenkieliset minun, osallistujien ja ryhmän vetäjän puheet. Litteroinnit kirjoitin fontilla Ariel 12, minkä myötä litteroitua aineistoa kerääntyi 13 A4-kokoista sivua. Ryhmähaastatteluissa ei kerätty haastateltavista mitään tunnistetietoja. Kuten asiantuntija-haastattelut, myös yhteiskehittämisyvaiheen ryhmähaastattelujen litteroinnit luin useaan kertaan läpi. Alleviivasin litteroinneista tutkimuskysymykseeni vastaavat kohdat ja aloitin tiivistämisen ja pelkistämisen. Alleviivatut kohdat keräsin tyhjälle Word dokumentille taulukkoon ja pelkistin kohdat niitä kuvailevilla termeillä. Yhteensä näitä pelkistettyjä termejä muodostui 97, joista osa esimerkkinä alla olevassa taulukossa.

Taulukko 7. Esimerkki aineiston pelkistyksestä

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus
Mä näin, että siellä on paljon kurdilaisia ja eri ihmisiä, asuvat yksin ja paljon, jotka tarvitsevat apua. Minä otan heidän puhelinnumeronsa ja annan sinulle. Minun pitäisi tietää heidän oma kielensä. Jos Kurdin kieli, minä annan kurdin ryhmän ohjaajalle, jos arabian kieli, minä annan arabiankieliselle ohjaajalle. Hän soittaa heille. Tämä on tosi hyvä idea.	Aktiivihenkilö kerää yksinäisten, apua tarvitsijoiden puhelinnumerot ja antaa ne omankielisille ohjaajille, jotta ohjaaja voi soittaa heille ja puhua omalla kielellä
Ei ymmärrä suomen kieltä, vain arabiaa. Jade tietää, ettei kaikki lue suomea. Siksi he järjestävät ja kääntää esimerkiksi arabiaksi.	Kaikki eivät ymmärrä suomen kieltä, siksi kääntäminen omalle kielelle on hyvä.
Hän, haluaa lisätä pieni. Kaikki kaupungit, kun heillä on tapahtumia, juhlia, he kutsuvat Jaden ja mainoksia. Ihmiset tulevat ja tutustuvat toimintaan.	Järjestö asiakkaineen mainostaisi toimintaansa kaupungin järjestämissä tapahtumissa/juhlissa
Se on todella tärkeä. tämä ikä, He vain menevät terveysasemalle tai esim. kela tai jotain. Tosi tärkeä laittaa terveysasemalle sinne mainoksia, kun he menevät ja isona. He voivat lukea.	On tärkeä laittaa mainoksia paikkoihin missä tietyn ikäisiä ihmisiä käy, esim. kela ja terveysasema.
M:n mieltä eri ja haluaa olla todellinen. Eli Kela ja kaikki mitä x mieltä. Ehkä vaikea heille, kestää paljon aikaa tehdä päätöksiä ja mennä yhdessä, Kestää paljon aikaa.	eri toimijoista koostuva yhteistyöryhmä voisi olla hankala toteuttaa
Periaatteessa on se puskaradio. Kun tutustuu uusiin ystäviin, niin he kertovat heille eteenpäin	Puskaradio: ihminen tutustuu uusiin ystäviin ja kertoo heille toiminnasta
Hänen kirkkonsa menee yleensä saarnaamaan kiinan ravintolaan. Mutta joskus vähän, joskus menee vanhuksille. Usein ravintolaan, Kiinalainen seurakunta, kieliseurakunta.	Kirkko jalkautuu ravintolaan.
Joku kysyy, että halutaan lisää asiakkaita, mutta onko Jadessa tilaa. Eli tarvitaan enemmän paikkoja, eli tarvetta on mutta paikkoja ei ole.	Tarvitaan lisää kohtaamispaikkoja, jotta voidaan ottaa lisää asiakkaita
Parempi, että sosiaalityöntekijä tuo oman tulkin mukanaan. Läheisellä ei välttämättä ole silloin vapaa-aikaa.	läheisellä haasteet osallistua kääntämään kieltä, parempi olla sosiaalityöntekijällä tulkki mukana
Paljon vanhuksia asuu yksin, hänkin on sellainen. Terveysasemalla on helpompi tavoittaa. Jos heillä on lista, niin helpompi tavoittaa	terveysaseman kautta on helpompi tavoittaa yksin asuvia vanhuksia

Tämän jälkeen ryhmittelin pelkistetyt termit alaluokiksi, joita muodostui yhteensä 26. Alla olevassa taulukossa on koottuna muutama esimerkki alaluokkien muodostamisesta.

Taulukko 8. Esimerkki alaluokkien muodostamisesta

<ul style="list-style-type: none"> - ystävä löysi kohtaamispaikan, missä oli oman kieliset ryhmät - suomalainen ystävä osasi löytää sopivan kohtaamispaikan - tuttavien kautta toimintaan tutustuminen 	Ystävän kautta toimintaan mukaan
<ul style="list-style-type: none"> - harrastuksen kautta löytynyt tuttava, kohtaamispaikan työntekijä, tutustutti kohtaamispaikkaan - yhteisön kautta tuttava, joka houkutelutut kohtaamispaikkaan mukaan. 	Työntekijän kautta mukaan
<ul style="list-style-type: none"> - asuinalueen lähellä kohtaamispaikka - asuinalueen lähellä toimintapaikka, missä erilaisia harrasteryhmiä 	Asuinalueella lähellä oleva toimintapaikka
<ul style="list-style-type: none"> - eri toimijoiden välinen yhteistyö kestää - Kelalla jo nyt paljon tehtävää, ei yhtään enemmän tehtävää heille - eri toimijoista koostuva yhteistyöryhmä voisi olla hankala toteuttaa 	Eri toimijoiden välisen yhteistyön haasteet
<ul style="list-style-type: none"> - toimintakeskuksen osallistujat menisivät kertomaan koululle toiminnasta - Olisi hyvä, että toimintakeskuksen kävijät osallistuisivat tapahtumaan ja kertoisivat toiminnasta - järjestö asiakkaineen mainostaisi toimintaansa kaupungin järjestämissä tapahtumissa/juhliissa - kohtaamispaikasta tultu esittelemään toimintaa työpaikalle - Kirkko jalkautuu ravintolaan. 	Toimintaan osallistujat jalkautuvat kertomaan toiminnasta
<ul style="list-style-type: none"> - Puskaradio: ihminen tutustuu uusiin ystäviin ja kertoo heille toiminnasta - Puskaradion kautta 	Puskaradio
<ul style="list-style-type: none"> - lääkäreille lisätietoa järjestön toiminnasta, jotta lääkäri voi ohjata asiakasta mukaan toimintaan - kelan, terveysaseman ja sosiaalialueen tärkeä tuntee toimintakeskuksen toiminta - ikääntyvien kanssa töitä tekevien on tärkeä osata ohjata asiakas oikeaan paikkaan 	Toiminta tutuksi yhteistyökumppaneille
<ul style="list-style-type: none"> - Tarvitaan lisää kohtaamispaikkoja, jotta voidaan ottaa lisää asiakkaita - Koetaan, ettei ole hyvä mainostaa liikaa, koska nykyinen paikka ei ole tarpeeksi iso kaikille 	Fyysisten kokoontumistilojen tarve
<ul style="list-style-type: none"> - On tärkeä laittaa mainoksia paikkoihin missä tietyn ikäisiä ihmisiä käy, esim. kela ja terveysasema. - tekstiviestillä toiminnan mainostaminen - Kohtaamispaikan mainoksia voisi tulostaa ja laittaa Kelaan, TE-toimistoon ja sosiaalitoimistoon - Ihmiset, jotka käyvät kelassa/sosiaalitoimistossa näkisivät ilmoituksen toimintakeskuksesta 	Toiminnan laaja mainostaminen
<ul style="list-style-type: none"> - Kohtaamispaikassa voi keskustella omalla kielellä yhdessä toisten kanssa, mikä helpottaa omaa ikävää oloa - Puhelinsoittojen lisäksi on hyvä löytää omankielistä toimintaa - Kaikki eivät ymmärrä suomen kieltä, siksi kääntäminen omalle kielelle on hyvä - Ikääntymisen myötä kielen oppiminen hankaloituu, sen takia hyvä puhua omalla kielellä, jolloin asiakas ymmärtää paremmin - Omalla kielellä keskusteleminen kohtaamispaikassa tuo mielehyvää 	Oman kielisen toiminnan merkitys

Muodostuneet alaluokat ryhmittelin tämän jälkeen yläluokiksi, joita tuli yhteensä 9: tietoisuuden lisääminen, jalkautuminen, yhteistyö/verkostotyö, matalan kynnyksen kohtaamispaikat, mainonta, toiminnan asiakaslähtöisyys, asiointikielen merkitys, aito kohtaaminen sekä palvelut kaikkien saataville. Näistä yläluokista muodostin kaksi pääluokkaa: etsivän vanhustyön menetelmät sekä etsivän vanhustyön kehittämisessä huomioon otettavat seikat ikääntyneiden maahan muuttaneiden parissa.

Taulukko 9. Esimerkki yläluokkien sekä pääluokan muodostamista

ALALUOKKA	YLÄLUOKKA	PÄÄLUOKKA
<ul style="list-style-type: none"> - ystävän kautta toimintaan mukaan - työntekijän kautta mukaan - toiminnasta eteenpäin kertominen - puskaradio 	Tietoisuuden lisääminen	Etsivän vanhustyön menetelmät
<ul style="list-style-type: none"> - toimintaan osallistujat jalkautuvat kertomaan toiminnasta - terveysaseman kautta tavoittaminen 	Jalkautuminen	
<ul style="list-style-type: none"> - yhteistyö eri toimijoiden välillä - eri toimijoiden välisen yhteistyön haasteet - toiminta tutuksi yhteistyökumppaneille 	Yhteistyö/Verkostotyö	
<ul style="list-style-type: none"> - asuinalueella lähellä oleva toimintapaikka - fyysisten kokoontumistilojen tarve 	Matalan kynnyksen kohtaamispaikat	
<ul style="list-style-type: none"> - toiminnan laaja mainostaminen - somen käyttö 	Mainonta	
<ul style="list-style-type: none"> - esimerkit toiminnasta, miten asiakasta autetaan - asiakkaan rohkaiseminen - eri ikäryhmien tarpeet - kotoutumisen tukeminen 	Toiminnan asiakaslähtöisyys	Etsivän vanhustyön kehittämisessä huomioon otettavat seikat ikääntyneiden maahan muuttaneiden parissa
<ul style="list-style-type: none"> - asiointikielen tärkeys - tulkin käytön tärkeys - oman kielisen toiminnan tärkeys 	Asiointikielen merkitys	
<ul style="list-style-type: none"> - luottamus työntekijään - eri uskonnoista huolimatta toisen ihmisen auttaminen on tärkeää 	Aito kohtaaminen	
<ul style="list-style-type: none"> - esimerkit asiakkaiden ja palvelujen kohtaamisesta - liikkumishaasteet - ei olla tietoisia palveluista - toimintaan osallistumisen hyödyt 	Palvelut kaikkien saataville	

5 Tulokset

Tässä luvussa esittelen dokumenttien, asiantuntijahaastattelujen sekä yhteiskehittelyvaiheen ryhmähaastattelujen pohjalta saatuja tuloksia. Opinnäytetyöni tarkoituksena oli saada vastaukset tutkimuskysymyksiin: millaiset etsivän vanhustyön menetelmät on todettu toimiviksi, miten etsivää vanhustyötä voidaan kehittää vastaamaan ikääntyneiden maahan muuttaneiden tarpeita sekä miten hyväksi havaittuja etsivän työn toimintatapoja voidaan soveltaa ikääntyvien maahan muuttaneiden parissa tehtävään sosiaalityöhön.

5.1 Etsivän vanhustyön menetelmät

Tässä alaluvussa tulen käymään läpi niitä toimivaksi osoittautuneita etsivän vanhustyön menetelmiä, jotka nousivat tutkimuksellisen kehittämistyön aineistona käytetyistä dokumenteista ja asiantuntijahaastatteluista esille.

Verkostotyö

Verkostotyö nousi niin dokumenteissa kuin asiantuntijahaastatteluissa sekä yhteiskehittelyvaiheessa yhdeksi tärkeimmistä etsivän vanhustyön menetelmistä. Etsivä vanhustyö nähdään ratkaisujen etsimisessä ikääntyneen tilanteeseen yhdessä verkoston kanssa (Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö sr. 2020). Ilman verkostotyötä etsivä vanhustyö olisi mahdotonta ja verkostoiden kautta löydetään suurin osa asukkaista. Muutamassa asiantuntijahaastattelussa nousi myös esille se, että verkostotyössä kannattaa miettiä tehokkuutta ja panostaa sellaisten verkostojen löytämiseen, joilla on yhteinen tahtotila.

Verkostoituminen on tärkeää, yksin ei kannata räpeltää

Niin asiantuntijahaastatteluissa kuin myös dokumenteissa korostui se, että halutessa onnistua etsivässä vanhustyössä on hyvä tuntea alueen toimijat, toiminta ja erityispiirteet. Vahva verkosto ja hyvät verkostokumppanit alueen muihin toimijoihin auttaa löytämään palvelujen piiriin kaikista haastavimmassa asemassa olevia ikääntyneitä. Etsivässä vanhustyössä korostuu taito tehdä tavoitteellista yhteistyötä erilaisten ihmisten kanssa ja kykyä verkostoitua ja tehdä yhteistyötä erilaisten ammattiryhmien kanssa. (Etsivän vanhustyön verkostokeskus 2019.) Verkostokumppaneita löytyy esimerkiksi seuraavien tahojen kautta: terveyskeskukset, eläkeläisjärjestöt, kolmannen sekä yksityisen sektorin toimija ja seurakunnat. (Mereo, Vanhusten Palvelutaloyhdistys ry. 2020.)

Asiantuntijoiden haastatteluissa nousivat myös valtakunnallisten verkostojen tärkeys, kuten Vanhus- ja lähimmäispalveluliiton ylläpitämä etsivän työn verkosto sekä vertaistointia järjestävien järjestöjen ja hankkeiden yhteinen verkosto.

Kaupungin toimijat, sieltä sosiaalipuolelta on varmaan ne tärkeimmät, sieltä meiltä ohjautuu paljon asiakkaita. Sosiaalityöntekijät aktiivisesti ottavat yhteyttä. Kela yhteistyö, sieltä on kanssa alkanut tippumaan asiakkaita. Sitten noi sairaalasta, toimintaterapeutit ja fysioterapeutit suunnittelevat kotiutuksia, niin he ottavat paljon yhteyttä. Ja sitten vanhuspsykiatria, erikoissairaanhoido.

Kuinka paljon sä voit aikaa käyttää. Mikä on tehokasta. Kaikkea ei kannata tehdä. Kannattaa panostaa sellaisiin toimiviin, kenellä on tahtoa.

Aina verkostotyön käynnistyminen ei ole ollut helppoa ja tärkeää onkin keskittyä luomaan verkostoyhteistyötä sellaisten toimijoiden kanssa, joilla on sama päämäärä. Verkostotyöllä voidaan tehostaa resurssien käyttöä suunnittelemalla ja järjestämällä toimintaa sekä palveluita yhdessä. (Jokinen & Lötjönen & Rahunen & Nikula & Tarvainen 2017).

Jalkautuminen

Aineistosta tulee esille vahvasti se etsivän vanhustyön piirre, että työtä tehdään perinteisten toimistojen seinien ulkopuolella jalkautumalla lähelle ikääntyneiden omaa asuin-ympäristöä. Aineistosta nousee myös esille niin sanottu ageing in place ajattelu, missä palvelut halutaan tuoda lähelle ihmisten asuinalueita.

Sanotaan, että me ollaan, jalkaudutte lähiöihin, kauppakeskuksiin, toisten järjestön toimintaan, sitten on oltu erilaisissa tapahtumissa. Hyvällä ilmalla on jalkauduttu ihan tuohon kadulle, kun me olemme niin ydinkeskustassa. Voidaan mennä ulos jututtamaan.

Me tulemme pois työntekijöiden ja hankkeiden tutusta maailmasta ja tullaan sinne missä ihmiset arkea elää siellä tehdään asioita. Eikä siellä Nyrkkatorilla vaan Kontulan torilla. Siinä mielessä näkyminen voi olla mahdollisuus.

Jalkautumista ei koeta aina niin tehokkaaksi tavaksi löytää asiakkaita palveluiden piiriin. Osa ikääntyneistä on hyvin arkoja ja varovaisia luottamaan heti vieraaseen ihmiseen. Varsinkin jos ikääntynyt kokee elinympäristönsä ja yleensä arkensa turvattomaksi, on kontaktin saaminen häneen haastavampaa. (Kuikka 2015.) Andersson (2011) tuokin

omassa tutkimuksessaan esille Wait and see- menetelmän. Etsivän työn tekijät jalkautuvat lähelle ihmisten arkea, tekevät itsensä näkyväksi ja antavat tapaamiensa ihmisten ottaa rauhassa ensimmäisen askeleen kokiessaan tarpeeksi luottamusta työntekijää kohtaan. (Andersson 2011.)

Matalan kynnyksen kohtaamispaikat

Vanhusten palvelut tulisivat olla ikääntyneille helposti saatavilla ja paikkoja, mihin ihmiset helposti pääsevät. Monissa dokumenteissa sekä haastatteluissa korostuu matalan kynnyksen kohtaamispaikat tärkeänä osana etsivää vanhustyötä. Matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja tarvitaan ikääntyneiden kotona asumisen tueksi. Kohtaamispaikat lähellä kotia lisäävät ikääntyneiden yhteisöllisyyttä ja mahdollistaa heidän osallistumisensa toimintaan mukaan myös toimintakyvyn heikentyessä. Osassa kaupungeissa muun muassa kauppakeskuksiin on perustettu terveystieteiden ja neuvontapisteitä, mihin ikääntyneet voivat hakeutua matalalla kynnyksellä kysymään neuvoa ja ohjausta arjen haasteisiinsa.

Ryhmämuotoinen etsivä vanhustyö

Kerho- tai ryhmätoiminta on tärkeä osa etsivää vanhustyötä ja dokumenttien sekä asiantuntijahaastattelujen pohjalta kerho- ja ryhmätoiminta toteutuu erilaisina kortteli-, kylätalo- ja kohtaamispaikkojen toimintana. On esimerkiksi korttelikahvilatoimintaa, joissa järjestetään avointa toimintaa ikääntyneiden kotien lähellä tai Löytävä-piste ydinkeskustassa, mihin ikääntyneet voivat matalalla kynnyksellä tulla keskustelemaan tai osallistumaan erilaisiin ryhmiin tai pienimuotoisiin tapahtumiin. (Halla, Orvasto, Rahunen 2015.)

Etsivällä vanhustyöllä halutaan vahvistaa ikääntyneiden sosiaalisia suhteita, tavoitteena ikääntyneen kannustaminen ja ohjaaminen toisten seuraan sekä mielekkäaseen tekemiseen. Eri matalan kynnyksen kohtaamispaikoissa etsivän työn ammattilaiset pitävät erilaisia pienryhmiä, jotka mahdollistavat ikääntyneille vertaistuen saamisen ja mielekkään kokemuksen ryhmässä toimimisesta sekä uusien sosiaalisten kontaktien luomisesta. Aineistosta käy ilmi, kuinka ryhmät suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä ikääntyneiden kanssa, heidän tarpeensa ja toiveensa huomioiden.

Saksassa on kokeilussa olevassa Bielefeldin mallissa tärkeässä osassa on erilaiset matkan kynnyksen kohtaamispisteet, jotka tarjoavat eri ikäisille ihmisille mahdollisuuden osallistua erilaiseen toimintaan ja yhdessäoloon. Bielefeldin mallissa korostuu yhteisöllinen välittäminen: naapurustokeskukset ovat alle kilometrin etäisyydellä olevia asuinyhteisöjä, joihin kuuluu 300–800 asuntoa/ruokakuntaa. Asuinyhteisö on moninainen ja asuntokantaan sijoitetaan enintään 60 sellaista asuntoa, joissa asuu hoitoa ja erilaista tukea tarvitsevia ihmisiä. Mallin tarkoituksena on integroida erilaisia ihmisiä yhteiskuntaan. Bielefeldin mallissa korostuu ennaltaehkäisevä työote ja ammattilaisten ohella vapaaehtoisilla on tärkeä merkitys. (Kuikka 2015,53)

Asiantuntijahaastattelussa nousi esille ryhmätoimintoihin ja kohtaamispaikan toimintaan osallistumisen esteenä oleva kuljetuksen puuttuminen. Muutamalla haastateltavalla oli kokemus siitä, että kaikista heikoimmassa asemassa olevat ikääntyneet eivät pysty osallistumaan ryhmiin tai kohtaamispaikan toimintaan kuljetuksen puuttumisen vuoksi. Ikääntyneellä ei välttämättä ole varaa kulkea taksilla tai julkisten kulkuneuvojen käyttö on ongelmallista fyysisten tai psyykkisten esteiden vuoksi.

Kotikäynnit

Kotikäynnit nähdään myös tärkeänä osana etsivää vanhustyötä. Kuikan (2015) selvityksessä kerrotaan, kuinka vuonna 2008 aloitettiin tekemään hyvinvointia tukevia kotikäynnejä, ensisijaisesti säännöllisten palvelujen ulkopuolella oleville tiettyyn ikäryhmään kuuluville. Vähitellen ehkäisevät kotikäynnit ovat vakiintuneet osaksi vanhustalouksia ja suurimmassa osassa Suomen kunnista ehkäisevät kotikäynnit ovat osa pysyvää toimintaa, joilla edistetään ikääntyneiden terveyttä ja toimintakykyä. (Kuikka 2015.)

Kotikäynnit koettiin tärkeäksi keinoksi ja muun muassa voimauttaneet ikääntyneitä heidän raskaassa elämäntilanteessaan. Kotikäynnit ja keskustelut etsivän vanhustyön tekijän kanssa ovat auttaneet toipumaan ja rohkaissut ikääntyntä lähtemään yksinkin liikkeelle. (Mereo, Vanhusten Palvelutaloyhdistys ry 2020). Resurssien rajallisuus vaikuttaa siihen, ettei kotikäynnejä pystytä tekemään niin paljon kuin haluttaisiin.

Olisikin resursseja vuoden verran mennä ihmisten kotiin ja saada heitä houkutella mukaan ja käydä niitä keskusteluja.

Asiakkaan tarpeesta riippuen kotikäynnit tehdään joko yksin tai työparin kanssa, joka voi olla esim. kaupungin toimija. Yhdellä asuinalueella on kokeiltu, että etsivän vanhustyön tekijä menee yhdessä kotihoidon työparina ikääntyneiden kotiin. (Jokinen & Lötjönen & Rahunen & Nikula & Tarvainen 2017). Monet turvattomuutta kokevat ikääntyneet luottavat paremmin etsivän vanhustyön tekijään, jos hän tulee yhdessä jonkun verkostokumppanin kanssa. Parityö mahdollistaa myös erilaisten tulkintojen ja erimielisyyksien syntymistä.

Kotikäynnit ovat osoittautuneet hyväksi keinoksi auttaa asiakkaan tilanteen selvittämisessä sekä tarvittavien tukipalvelujen suunnittelussa. Hyvin usein kotikäynnillä etsivän vanhustyön tekijä havaitsee asioita, jotka saattaisivat jäädä vastaanottotyössä toimistolla huomaamatta. (Halla, Orvasto, Rahunen 2015). Aineistosta käy ilmi, että osan ikääntyneiden kohdalla kotikäyntejä tehdään muutama, osan kanssa luottamuksen saamisen takaamiseksi kotikäyntejä tarvitaan useampi.

Mainonnalla toimintaa näkyväksi

Aineistoista käy ilmi suuresti mainonnan tärkeä merkitys. Etsivän vanhustyön toimintaa mainostetaan hyvinkin monenlaisissa paikoissa. Etsivää työtä on tehty näkyväksi niin ikääntyneille kuin ikääntyneitä arjessaan kohtaaville ammattilaisille sekä verkostokumppaneille. On kehitetty verkkosivuja, mainostettu toimintaa sosiaalisessa mediassa, paikallislehdissä, radioissa, televisiossa. Matalan kynnyksen toiminnan mainoksia on laitettu niin terveyskeskusten, kauppojen kuin myös asuintalojen ilmoitustauluille tavoittamaan uusia ikääntyneitä toimintaan mukaan. Etsivän vanhustyön tekijät ovat myös olleet mainostamassa toimintaansa yhdessä ikääntyneiden kanssa erilaisissa tapahtumissa lähellä ikääntyneitä.

Mainonnassa ja ikääntyneiden tavoittamisessa on myös kokeiltu yhteydenottokortteja. Yhteydenottokortteja jaettiin työntekijöiden ja arkisten yhteystyökumppaneiden kuten kaupankassojen tai taksikuskien kautta. Yhteydenottokorttien kautta tullessiin yhteydenottopyyntöihin etsivän vanhustyön tekijät vastasivat puhelimitse sopimalla kotikäyntiajan ja kartoittamalla kotikäynnillä ikääntyneen tilanteen. Yhteydenottokorttien käyttöä perusteltiin sillä, että kohderyhmän ikääntyneet ovat sitä ikäluokkaa, jotka eivät vielä käytä sujuvasti internettiä, minkä vuoksi perinteisen paperisen kortin lähettäminen koettiin luonnolliseksi ja helpoksi tavaksi pyytää apua. Työntekijät kuitenkin kokivat, ettei yhteydenottokorttien kautta tavoitettu oikeasti todellisessa tarpeessa ja syrjäytymisvaarassa

olevia ikääntyneitä. Työntekijät joutuivat myös resurssipulan vuoksi rajoittamaan yhteydenottokorttien jakamista, jotta pystyisivät vastaamaan kaikkiin yhteydenottopyyntöihin. (Thitz 2017.)

Aineistosta käy ilmi, että mainonnan tyylillä on tärkeä merkitys, saadaanko ikääntyneet kiinnostumaan toimintaan mukaan. Varsinkin ikääntyneiden omat tarinat ja kokemukset mainoksissa on todettu herättämään ikääntyneiden luottamusta palvelua kohtaan ja kiinnostumaan toiminnasta. Suurimmasta osasta aineistona käytetyistä dokumenteistakin löytyi konkreettisia asiakasesimerkkejä, miten etsivä vanhustyö näkyy erilaisten ikääntyneiden arjessa.

Kaupungin toimijan kanssa ollut säännölliset tapaamiset. Kirkastetaan meidän työtämme, että heidän olisi helpompi ohjata meille. On tehty pähkinänkuori, tiivistetty meidän työtämme. Minkälaisia tarpeita asiakkaalla voisi olla, mitkä voisi herättää kaupungin työntekijän, tällä on yksinäisyyttä, hankaluutta ottaa palveluita vastaan, jotakin tarvetta on mutta mitä.

Asiantuntijahaastatteluissa kävi myös ilmi, että etsivän vanhustyön tekijät tekevät näkyväksi omaa työtään myös verkostokumppaneille, muun muassa sosiaalityöntekijöille. Tällä tavoitellaan sitä, että esimerkiksi sosiaalityöntekijät tiedostaisivat, millaista toimintaa on tarjolla ja osaisivat ohjata asiakkaita toimintaan mukaan.

Puskaradiossa on voimaa

Jokaisessa asiantuntijahaastattelussa korostui puskaradion merkitys. Toiminnassa jo mukana olevat ikääntyneet ovat kokeneet toiminnan hyväksi ja kutsuneet omia tuttuja mukaan toimintaan.

Loppupeleissä jos homma on hyvä, niin ihmiset puhuvat toisille. Se on se vahva kanava. Sinun pitää saada joku kokemaan, että tänne kannattaa tulla ja sitten se lähtee ihmiseltä toiselle.

Asiantuntijahaastatteluissa kävi ilmi, että puskaradio toimii myös eri yhteistyökumppaneiden kesken. Etsivän vanhustyöntekijät ovat olleet yhteydessä muun muassa kaupungin kotihoidon työntekijöihin ja saaneet osan innostumaan, minkä myötä uusia asiakkaita on löytynyt palveluiden pariin. Myös sukupolvien yli ulottuva puskaradio on ollut toimiva. Aineistosta kävi ilmi, kuinka muutamassa paikassa kohtaamispaikan ryhmänvetäjä on kertonut toiminnasta omille nuorille ystävilleen, jotka sitten ovat välittäneet tietoa omille vanhemmille tuttaville, ja tätä kautta on löytynyt uusia ikääntyneitä toimintaan mukaan.

Puhelin- ja verkkopalvelut

Puhelinkontaktit nousivat niin haastatteluissa kuin dokumenteissa tärkeäksi osaksi etsivää vanhustyötä. Muun muassa Ikä Arvokas-projektissa käynnistettiin soittorinkitoiminta, missä puhelimitse pyrittiin tavoittamaan hajaseudulla kotona asuvia ikäihmisiä, jotka eivät kuulu vielä minkään palvelun piiriin. Soittorinkitoiminnassa diakoniatyöntekijät yhdessä vapaaehtoisten kanssa soittivat ikääntyneille, ja selvittivät ikääntyneen kotona pärjäämistä ja palvelujen tarvetta. (Kuikka 2015.) Osa etsivän vanhustyön asiakkaista on tarvinnut vain neuvontaa ja ohjausta puhelimitse (Mereo/Vanhusten Palvelutaloyhdistys ry 2020). Toisaalta aineistosta nousee myös esille, että puhelinpalvelut on paljon resursseja vaativia. Resurssipulan osa on ratkaissut vapaaehtoisten voimin, jolloin vapaaehtoiset ovat olleet mukana soittamassa ikääntyneille. (Kuikka 2015.)

Muun muassa Kirkkopalveluilla on käytössä sähköinen alusta Vapaaehtoiseksi.fi, jossa voi tehdä huoli-ilmoituksen, jos herää huoli ikääntyneen pärjäämisestä. Palvelun tarkoitus on madaltaa kynnystä ns. ilmiäntä ikääntynyt, jos huoli on herännyt. (Kuikka 2015.) Dokumenteissa ja haastatteluissa ilmeni myös monia muita kuntien tarjoamia sähköisiä huoli-ilmoitus alustoja. Huomionarvoisena seikkana asiantuntijahaastatteluissa nousi näiden huoli-ilmoitusaloista mainostaminen.

Lumipallomenetelmä

Dokumentissa Etsivä vanhustyö meillä ja muualla (Kuikka 2015, 38) esiteltiin Belgiassa alun perin luotu Lumipallo-menetelmä. Lumipallo-menetelmässä tukihenkilöt ovat entisiä syrjässä eläneitä ja yksinäisiä ikääntyneitä. Tukihenkilöiden tavoitteena on etsiä muita syrjäytyneitä ikääntyneitä ja selvittää, miten eri yksilöt selviytyvät arjessaan. Lumipallo-menetelmällä pyritään saamaan ikääntyneet tietoiseksi saatavilla olevista tuista ja avusta: tukihenkilöiden tehtävänä on myös kertoa löytämilleen ikääntyneille, miten päästä yksinäisyydestä pois ja saada apua omiin tarpeisiinsa. Tukihenkilö voi esimerkiksi mennä yhdessä yksinäisen ikääntyneen kanssa tutustumaan matalan kynnyksen kohtaamispaikkaan. Tässä menetelmässä tärkeänä on myös kerätä tietoa ja tuoda näkyväksi ikääntyneiden yksinäisyyden ja syrjäytymisen kokemuksia. (Kuikka 2015, 38.)

Portinvartijamalli

Bartsch & Rodgers & Strong (2013) tuovat omassa tutkimuksessaan esille Washingtonin Spokaneen mielenterveyskeskuksessa alun perin kehitetyn portinvartijamallin. Portinvartijamallissa koulutetaan ikääntyneiden parissa työskenteleviä yhteisöllisten yritysten työntekijöitä tunnistamaan ja ohjaamaan yhteisössä eläviä ikääntyneitä vanhus- tai mielenterveyspalveluihin. Portinvartija-lähestymistapaa auttoi ohjaamaan avun tarpeessa olevia riskiryhmään kuuluvia ikääntyneitä heidän tarpeisiinsa vastaaviin palveluihin, millä oli myönteisiä vaikutuksia heidän elämäänsä. Bartsch ym. mukaan portinvartijamallin myötä saatiin vähennettyä ikääntyneiden sosiaalista eristäytymistä sekä masennuksen oireita ja itsemurha-ajatuksia. (Bartsch & Rodgers & Strong 2013.)

Ikääntyneen aito kohtaaminen

Kaikissa asiantuntijahaastatteluissa ja dokumenteissa korostuu se, kuinka asiakkaan aito kohtaaminen on arvokas ja tärkeä menetelmä etsivässä vanhustyössä. Ikääntyneet arvostavat luottamuksellista keskustelua ja aitoa kiinnostusta heidän elämäänsä kohtaan. Henkilökohtainen kohtaaminen ikääntyneen kanssa lisää luottamusta sekä uskotavuutta, että etsivän vanhustyön tekijä haluaa ikääntyneen parasta. Etsivää vanhustyötä tehdään omalla persoonallaan asiakkaan rinnalla kulkien ja autetaan asiakasta löytämään keinoja toteuttaa mielekästä ja omannäköistä elämää.

Meidän työssämme on tarkoitus olla alku ja loppu. Asiakkaan ei ole tarkoitus kiinnittyä meihin vaan meidän kauttamme johonkin muuhun. Ja sitten siitä lähdetään, miettii, miten me pystytään sen asiakkaan tilanteessa, mikä se on tarve, mitkä ovat tavoitteet, mitä lähdetään tekemään ja kuka tekee mitäkin

Etsivää vanhustyötä ei tehdä palvelut edellä, vaan toiminnassa otetaan huomioon asiakaslähtöisyys. Ikääntynyt ja hänen elämänsä kokonaisuus ymmärretään astumalla ikääntyneen omaan ympäristöön ja arkeensa (Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö sr. 2020) Asiakkaan kohdatessa etsivä vanhustyöntekijä ei näe ongelmasta ihmistä, vaan ensisijaisesti ihmisen, jonka elämänlaatua hän haluaa parantaa. (Jokinen & Lötjönen & Rahunen & Nikula & Tarvainen 2017)

Se on varmaan avain asemassa siinä et sä kohtaat ja oot ihmisläheinen ja teet persoonana mutta pysyt ammatillisena. se on äärimmäisen vaikea tasapainotella välillä. Varsinkin ihminen, joka on yksinäinen ja ei ole tullut kuulluksi tai muuta niin tosi herkästi ne kiinnittyvät ja takertuu eikä millään päästäisi meistä irti.

5.2 Etsivän vanhustyö ikääntyneiden maahan muuttaneiden parissa

Tutkimuksellisessa kehittämistyössäni oli tavoitteena myös selvittää, kuinka etsivän vanhustyön toimivia menetelmiä voidaan soveltaa ikääntyneiden maahan muuttaneiden parissa. Tässä alaluvussa käyn läpi sekä asiantuntijahaastattelujen että ikääntyneiden maahan muuttaneiden kanssa toteutettujen ryhmähaastattelujen analyysien tuloksia.

Jalkautuminen

Asiantuntijahaastatteluissa nousi esille, että jalkautumalla ikääntyneiden maahan muuttaneiden arkea lähelle, ei välttämättä löydy suoraan asiakkaita. Jalkautumisessa kannattaa panostaa aktiivihenkilöiden löytämiseen, joiden kautta omaa asiaa saa vietyä eteenpäin kohderyhmälle. Etsivän vanhustyön tekijät ovat muun muassa jalkautuneet moskeijoihin tai eri verkostojen kautta etsineet aktiivihenkilöitä, joiden kautta herättäisivät luottamusta toimintaan. Hyvin usein ystäväpiirin vanhimpaan tai niin sanottuun heimopäällikköön uskotaan. Kun työntekijä saa voitettua tämän aktiivihenkilön puolelleen, on helpompi saada myös muita mukaan toimintaan.

He uskovat siihen ns. heimopäällikköön tai ystäväpiirin vanhimpaan uskotaan.

Rakenteiden kautta kaivelin. Useimmiten maahanmuuttovirastosta joku tiesi, kuka heidän kaupunkinsa aktiivi, sinne yhteyttä. Katsotaan, ketä sieltä löytyy. Kun saat iäkkäitä kiinni, niin sitten alat niiden kautta.

Se Luottamus toisessa ei synny siinä olalle koputtamalla, mutta sen aktiivin voit saada sillä tavalla kiinni.

Ryhmähaastatteluissa nousi esille, että JADE-toimintakeskuksen kaltaiset toimijat voisivat jalkautua yhdessä ryhmäläistensä kanssa erilaisiin tapahtumiin mukaan. Tapahtumissa toimintakeskus voisi esitellä toimintaansa ja ryhmäläiset kertoa omia kokemuksiaan toiminnasta. Tapahtumiin osallistumalla toiminta saisi näkyvyyttä ja mahdollisesti uusia ikääntyneitä kiinnostumaan toimintaan mukaan. Osa ryhmäläisistä kertoi, että oli ollut mukana toimintakeskuksen kanssa kertomassa eri oppilaitoksissa toimintakeskuksen toiminnasta. He toivat esille, että jatkossakin on hyvä tehdä yhteistyötä oppilaitosten kanssa, jotta toimintakeskus sekä ikääntyneet maahan muuttaneet saisivat enemmän näkyvyyttä.

Yhteis- ja verkostotyö

Etsivää vanhustyötä ikääntyneiden maahan muuttaneiden parissa tehtäessä, asiantuntijat näkivät, että yhteis- ja verkostotyö kannattaa aloittaa sellaisten toimijoiden kanssa, jotka toimivat jollain tavoin mukana monikulttuurisessa työssä: muun muassa koulut, yhdistykset, kaupungin maahanmuuttajatoimet. Näistä voi löytyä niitä avainhenkilöitä, aktiiveja, jotka taas auttavat eteenpäin löytämään asiakkaita mukaan toimintaan.

Ryhmähaastatteluihin osallistuneet nostivat esille, että yhteistyötä kannattaa tehdä sellaisten työntekijöiden kanssa, jotka arjessaan kohtaavat ikääntyneitä maahan muuttaneita. Näistä he mainitsivat muun muassa sosiaalityöntekijät, kelan työntekijät, lääkärit sekä työvoimatoimiston työntekijät. Ryhmäläiset kokivat, että edellä mainituilla työntekijöillä varmasti on tiedossa paljon asiakkaita, jotka hyötyisivät JADE:n kaltaisesta toiminnasta. Haastatteluista nousi myös esille, että sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset tarvitsevat paljon tietoa lisää palveluista, joihin voivat ohjata ikääntyneitä maahan muuttaneita. Osa ryhmähaastattelusta nosti kuitenkin myös esille sen, ettei Kela yhteistyö ole välttämättä hyvä idea. Kelalla on jo nyt paljon tehtävää, minkä vuoksi yhteistyökumppanit olisi parempi löytää esimerkiksi sosiaalitoimistosta.

Paljon lisätietoa lääkärille. Paljon ikääntyvät ihmiset tuntevat pahalta, kun lääkärit tietävät, että on esim. Jade ja hän voi auttaa heitä. He voivat ehdottaa sitä asiakkaalle, että voit mennä sinne ja siellä on tämä ja tämä. Paljon iäkkäitä käyttää Kelan palveluita ja he luultavasti tietävät, ketkä tarvitsisivat Kohtaamispaikan kaltaisia palveluita

Kela ei ole hyvä idea, koska Kelalla on paljon tehtävää. Ei anna heille enää yhtään enemmän tehtävää.

Myös asiantuntijahaastatteluissa nousi esille, kuinka tärkeä on tehdä näkyväksi omaa toimintaansa niin ammattilaisille kuin asiakkaille. Työntekijät ovat käyneet muun muassa alueen sosiaalityöntekijöille esittelemässä toimintaansa sekä laittaneet sähköpostiviestillä esittelyn toiminnastaan alueen toimijoille. Haastatteluissa kävi ilmi, että *kotoutumisentukena.fi* palvelu on lisännyt sosiaaliohjaajien asiakasohjauksia matalan kynnyksen toimintaan mukaan. *Kotoutumisentukena.fi* palvelusta voi niin asiakkaat kuin ammattilaiset etsiä, missä järjestetään kotoutumisen tukevaa matalan kynnyksen toimintaa maahan muuttaneille.

Kotikäynnit

Ryhmähaastatteluissa suurin osa ikääntyneistä maahan muuttaneista ottaisi avomielin etsivän vanhustyön tekijän kotikäynnille luokseen kartoittamaan palvelujen tarvettaan. Ryhmähaastatteluissa keskusteltiin myös siitä, että kirkon työntekijä voisi tehdä kotikäyntejä. Ikääntyneet maahan muuttaneet eivät nähneet tässä ongelmaa, jos toisen uskontokunnan edustaja tulisi tekemään kotikäynnin. Heidän mielestään uskonnolla ei ole merkitystä, jos ihminen on aidosti kiinnostunut ja haluaa auttaa avun tarpeessa olevaa ikääntynyttä. Ryhmähaastatteluissa suurin osa haastateltavista ottaisi avoimesti ja luotavaisesti etsivän vanhustyön tekijän kotiinsa vastaan sekä kävisi omaa tilannettaan hänen kanssaan läpi.

Asiantuntijahaastatteluissa nousi esille työparimalli, jossa kotikäyntejä ikääntyneiden maahan muuttaneiden luokse tekisivät suomalainen työntekijä yhdessä maahan muuttajan kanssa. Tämä nähtiin lisäävän luottamusta kotikäynnin tarkoitukseen ja vähentävän vääriä tulkintoja. Myös ryhmähaastatteluissa tuli ilmi, että luottamusta kotikäynneillä herättäisi lisää, jos suomalaisen työntekijän mukana olisi myös maahan muuttanut työntekijä.

Kun on etnospesifinen työote eli on se suomalainen ja on se muuttaja parittain tekemässä niin siellä on edustettuna kumpikin puoli, mikä on tärkeä avain luottamuksen syntymiselle.

Se suomalainen edustaa suomalaisuutta ja luo sitä luottamusta suomalaiseseen yhteiskuntaan. Sitten siinä rinnalla on se muuttaja, jolla on muuttokokemus, vaikka ei ole oman kielinen muuttaja. Tärkeä on se, että näkisi siinä työntekijä joukossa myös muuttaneita ihmisiä, vaikka kuinka sulla on asenne kohdalla ja vaikka kuinka osaat niin se toinen puoli saattaa tulkita kuitenkin sellaisiksi, että suomalaiset täällä meitä sitä tätä tuota ja kolmatta. Tehdään vääriä tulkintoja.

Osa ryhmäläisistä toi kotikäyntien osalta esille sen, että välttämättä vierasta työntekijää ei uskalletaisi päästää sisälle kotiin. Heidän mielestään olisi parempi, että työntekijä ottaisi ensiksi yhteyttä heidän sukulaisiinsa tai ystäviinsä ja kertoisi toiminnasta. Tässä tuli esille myös se, että ikääntyneen maahan muuttajan sukulaiset ja ystävät puhuvat usein suomen kieltä heitä paremmin. Asiantuntijakieli nousikin ryhmähaastatteluissa esille myös kotikäyntien osalta. Osa haastateltavista toi esille, että heillä on puoliso tai muu sukulainen kotona, joka pystyy toimimaan tarvittaessa tulkkina. Osa toi kuitenkin myös esille sen, että kotikäynnin tekijällä olisi hyvä olla oma tulkki mukana, koska sukulaisen ja tuttavien ei aina ole niin helppoa osallistua mukaan kotikäynneille.

Puskaradio

Puskaradio nousee kaikissa ryhmähaastatteluissa vahvana keinona saada uusia ikään-tyneitä maahan muuttaneita mukaan toimintaan. Ikään-tyneet maahan muuttaneet tuovat itse esille, kuinka voivat omissa henkilökohtaisissa juhlissaan tai esimerkiksi kahviloissa muita maahan muuttaneita tavatessaan kertoa JADE:n toiminnasta. Suurin osa haastatteluihin osallistuneista oli esimerkiksi löytänyt JADE:n ystäviensä kautta. Heidän ystävänsä olivat alun perin osallistuneet JADE:n toimintaan ja kokeneet toiminnan hyväksi, minkä jälkeen olivat suositelleet toimintaa myös muille ystävilleen.

Toinen asia: esim. jaden jäsenet ottavat vastuuta, kun heillä on esim. juhlat tai menevät esim. kahvilaan ja törmäävät toiseen maahan muuttajaan ja kertovat Jaden toiminnasta. Jos tarvitset tällaisia asioita, niin mene tänne.

Periaatteessa on se puskaradio. Kun tutustuu uusiin ystäviin, niin he kertovat heille eteenpäin

Mä näin, että siellä on paljon kurdilaisia ja eri ihmisiä, asuvat yksin ja paljon, jotka tarvitsevat apua. Minä otan heidän puhelinnumeronsa ja annan sinulle. Minun pitäisi tietää heidän oma kielensä. Jos Kurdin kieli, minä annan kurdin ryhmän ohjaajalle, jos arabian kieli, minä annan arabiankielisel-
selle ohjaajalle. Hän soittaa heille. Tämä on tosi hyvä idea.

Matalan kynnyksen kohtaamispaikat

Kaikki ryhmähaastatteluihin osallistuneet olivat yhtä mieltä siitä, että matalan kynnyksen kohtaamispaikat ovat tärkeitä heidän hyvinvoinnilleen ja muun muassa yksinäisyyden tunteen vähentämiselle. JADE:n toiminnassa parasta on se, että näkee muitakin ja saa keskustella omalla kielellään muiden kanssa. Osa haastatelluista toi ilmi, kuinka heidän elämänlaatunsa oli parantunut huomattavasti sen jälkeen, kun alkoivat käydä toimintakeskuksen toiminnassa mukana.

Minä tykkään kohtaamispaikasta ja me yhdessä joka viikko keskustel-
lemme. Jos on ikävää tai jotain se menee pois, koska me olemme yhdessä ja omalla kielellä puhumme.

Toisena tärkeänä asiana ikään-tyneet maahan muuttaneet kokivat sen, että kohtaamis-
paikassa työskentelee myös suomalaisia työntekijöitä, ja he pääsevät tutustumaan suo-
malaisen kulttuurin lisäksi muihin erilaisiin kulttuureihin. Kohtaamispaikassa saa myös

neuvoa omiin arjen haasteisiin. Haastatteluissa nousi myös esille se, että kohtaamispaikkoja tulisi olla enemmän ja lähellä ikääntyneiden koteja. Tämä helpottaisi myös niiden ikääntyneiden, joilla on hankalampaa liikkua, osallistumista toimintaan mukaan. Yhdessä asiantuntijahaastattelussa tulikin ilmi, kuinka tärkeää olisi mahdollistaa kyytimahdollisuus myös niille ikääntyneille, joilla ei ole varaa tai uskallusta liikkua julkisilla.

Haastateltuina olleet ikääntyneet maahan muuttaneet kokivat toiminnan sekä sen mainostamisen tärkeäksi. Heillä kuitenkin heräsi huoli siitä, että jos toimintaa mainostetaan yhä useammalle ikääntyneelle maahan muuttaneelle, niin onko toimintaa ja paikkoja riittävästi kaikille halukkaille osallistujille.

Mainonta

Mainonnan tärkeys nousi niin asiantuntijahaastatteluissa kuin ryhmähaastatteluissakin. Ryhmäläiset toivat esille, että esimerkiksi JADE:n mainoksia tulisi laittaa sellaisiin paikkoihin esille, missä ikääntyneet maahan muuttajat tavallisesti käyvät. Näistä he mainitsivat Kelan, työvoimatoimiston ja terveyskeskuksen.

Hänellä on idea; sosiaalitoimistolla on paljon mainoksia, jade voisi tulostaa mainoksia ja laittaa kelaan, TE-toimistoon ja sosiaalitoimistoon. Sitten kaikki ihmiset, kun he menevät kelaan tai toimistoon näkevät mainokset. Siellä on jade toimintakeskus ja siellä on tällaista toimintaa.

Sekä asiantuntijahaastatteluissa että ryhmähaastatteluissa tuli esille, kuinka toiminnan mainokset tulisi suomen kielen lisäksi olla myös kohderyhmän kielellä. Esimerkiksi toimintakeskuksen arabian kielisen ryhmän mainos tulisi olla arabian kielellä. Mainonnassa tulee myös huomioida saavutettavuus sekä selkokielisyys. Asiantuntijat toivat esille muun muassa sen, ettei liian monimutkaisia termejä kannata käyttää.

Ei ymmärrä suomen kieltä, vain arabiaa. Jade tietää, ettei kaikki lue suomea. Siksi he järjestävät ja kääntää esimerkiksi arabiaksi.

Aina pitäisi miettiä se jotenkin, että helposti me suomen kielen taitajina menään suomen kieli edelle mutta tässä pitäisi aina koko ajan miettiä, että mikä on saavutettavaa. Ei voida puhua, että tule mukaan tähän etsivän työn hankkeeseen. On paljon viestintään liittyviä juttuja, jotka pitää tehdä eri tavalla, kun ollaan vieraskielisten kanssa.

Osassa asiantuntijahaastattelussa kävi ilmi, että toimintaa on mainostettu yllä mainittujen paikkojen lisäksi muun muassa asuinkerrostalojen ilmoitustauluilla. Työntekijät ovat ottaneet selvää, millä alueilla ikääntyneitä maahan muuttaneita asuu ja jalkautuneet tämän jälkeen mainostamaan toimintaan näille asuinalueilla. Hyväksi havaituksi keinoksi on todettu myös mainostaa toimintaa sosiaalisen median kanavissa. Tärkeässä osassa tässä on ollut toiminnan vertaisohjaajat, jotka ovat pystyneet mainostamaan omalla kielellään toiminnasta, esimerkiksi Facebookin tai WeChatin kautta.

Vertaisena toimiminen

Ryhmähaastatteluissa käytiin läpi myös Lumipallomenetelmää sekä vertaisena toimimista. Moni ryhmään osallistuneista oli lähtenyt JADE:n toimintaan mukaan vertaisohjaajan innostamana. Vertaisohjaajana ryhmissä toimii aina oman kielinen ihminen, joka koettiin luottamusta herättävänä. Suurin osa ryhmäläisistä olisi valmis etsimään arjessaan apua tarvitsevia ikääntyneitä maahan muuttaneita ja välittämään tietoa esimerkiksi JADE:n toiminnasta eteenpäin. Muutama ryhmäläisistä oli jo arjessaan törmännyt apua tarvitseviin maahan muuttaneisiin ja keränneet heidän yhteystietonsa, mitkä sitten olivat välittäneet eteenpäin kunkin kielen ryhmän vertaisohjaajalle.

Mä näin, että siellä on paljon kurdilaisia ja eri ihmisiä, asuvat yksin ja paljon, jotka tarvitsevat apua. Minä otan heidän puhelinnumeron ja annan sinulle. Minun pitäisi tietää heidän oma kielensä. Jos kurdin kieli, minä annan kurdin ryhmän ohjaajalle, jos arabian kieli, minä annan arabiankielille ohjaajalle. Hän soittaa heille. Tämä on tosi hyvä idea.

Oman kielen merkitys

Yhteisen asiointikielen merkitys ikääntyneille maahan muuttaneille korostui niin asiantuntijahaastatteluissa kuin ryhmähaastatteluissakin. Monilla ikääntyneillä maahan muuttaneilla suomen kieli ei ole niin vahva ja haastatteluissa kävikin ilmi, ettei syvälinen keskustelu mahdollistu tästä syystä. Osa ikääntyneistä maahan muuttaneista toi ryhmähaastatteluissa esille, kuinka vanhetessaan viimeksi opittu kieli unohtuu tai uuden kielen opetteleminen on hankalaa. Tämän vuoksi oman kielen käyttö korostuu.

Toki yhteinen kieli on tärkeää. Jos syvällisemmin halutaan keskustella ihmisen kanssa. Ei päästä syvällisesti keskustelemaan, kun toinen puhuu suomea ja toinen kiinaa.

Ryhmäläiset toivat esille, että oman kielinen vertaisohjaaja on ollut tärkeä tukipilari heille. Viikoittaisissa ryhmissä vertaisohjaaja on pystynyt omalla kielellään avustamaan ikään-tyneitä maahan muuttaneita heidän arjen haasteissaan sekä käymään erilaisia käytän-
nön asioita läpi, kuten omakanta-palvelun käyttöä.

Nyt on koronatilanne, joka kerta meillä on ryhmässä aihe ja me keskustel-
lemme aiheesta. Viime kerralla meillä oli omakanta. Minä selitän ja kerron,
miten mennään omakanta etsimään googlesta. Näytin miten mennään ja
uusitaan esimerkiksi resepti. Tai me katsotaan joku video YouTubesta ja
keskustellaan asiasta. Joku hyvinvointi asia

Muutamassa asiantuntijahaastattelussa tuli ilmi, että osallistuminen suomenkieliseen toi-
mintaan todettiin kotoutumista edistäväksi. Muun muassa eri verkostojen kanssa järjes-
tetään yhteisiä kielikahviloita, joissa ikääntynyt maahan muuttaja voi tulla kahville ja kes-
kustella suomalaisten vapaaehtoisten kanssa suomen kielellä. Ikääntyneille maahan
muuttajille on tärkeä tarjota mahdollisuus tehdä asioita kantaväestön kanssa. Tämä par-
haimmillaan mahdollistaa ikääntyneelle kokemuksen, että hän kuuluu joukkoon.

Aito kohtaaminen ja luottamuksen syntyminen

Dokumenteissa ja asiantuntijahaastatteluista nousi ilmi, kuinka etsivässä vanhustyössä
aito kohtaaminen on tärkeä menetelmä. Ikääntyneet maahan muuttaneet toivat ryhmä-
haastatteluissa esille myös, kuinka he ovat kiitollisia ja ilahtuneita siitä, että heidän asi-
oistaan ollaan aidosti kiinnostuneita. Asiantuntijahaastatteluissa tuli esille etsivän työn
rahoituksen mukanaan tuomat ongelmat luottamuksellisen asiakassuhteen syntymi-
seen. Etsivä vanhustyö toteutetaan suurimmalta osin hanke- ja järjestöpohjalta, mikä luo
haasteita työn jatkuvuudelle ja pitkäjänteisyydelle. Toiminnan pitkäjänteisyys on hyvä
pohja luottamuksen syntymiselle ja esimerkiksi työntekijöiden vaihtuvuus syö asiakkai-
den luottamusta toimintaa kohtaan. Myös kaikissa ryhmähaastatteluissa tuli esille se,
kuinka heistä tutut työntekijät ja vertaisohjaajat saivat ikääntyneet maahan muuttajat tu-
lemaan yhä uudelleen toimintaan mukaan.

Erityisesti tässä työssä tarvitaan luottamusta. Maahanmuuttajatyössä on
tärkeää, ettei henkilökunta vaihdu. Koska tässä työssä on tärkeää, että ih-
miset luottavat sinuun ja ihminen on tuttu

Palvelut kaikkien saataville

Sekä asiantuntijahaastatteluissa että ryhmähaastatteluissa nousi esille niin sanotut rakenteelliset esteet palveluihin hakeutumisessa. Suurimmassa osassa näissä palveluissa on kieli esteenä. Asiantuntijat kertoivat, että heille on sanottu, ettei ikääntyneitä maahan muuttaneita ole asiakkaina, esimerkiksi seniorineuvonnan kaltaisissa palveluissa. Perusteluna tähän he olivat saaneet sen, ettei puhelinneuvontaan soita kukaan vieraskielinen. Tässä tapauksessa kuitenkin kieli on suurimpana esteenä.

Jos puhelinpalvelu tai palvelu on tietenkin suomen kielellä, niin eihän se iäkäs, joka on haavoittuvassa asemassa eikä tiedä palvelusta, tai ei osaa käyttää tai ei osaa hakeutua sosiaalityöntekijän pakeilla, hän on lähtökohtaisesti niinkin just löydettävänä. Hänet pitäisi löytää, mutta siinä on jo lähtökohtaisesti kielellinen este

Muutama asiantuntija toi myös esille sen, että puhelinneuvonnan numero tulee helppo numero, johon ikääntynyt voi soittaa hyvinkin matalalla kynnyksellä, mistä asiasta tahansa ilman, että ikääntyneen itse tarvitsisi tietää, mitä palveluita hän voisi saada tai tarvitsisi.

Ehdottomasti, se että pitää olla helppo numero, johon voi soittaa hyvin matalalla kynnyksellä mistä asiasta tahansa ja niin ihmisen ei itse tarvitse tietää, että mitä hän voi saada tai kaipa. Hänet siellä vastaanottaa asiantuntija, jutella niitä näitä ja päästä eteenpäin, Jos herää huoli niin huoliviesti lähtee eteenpäin. Ja sinne voi soittaa just kuka vaan, joku naapuri, joka tietää, että samassa rapussa asuu joku iäkäs.

Ryhmähaastatteluissa kysyin ikääntyneiltä maahan muuttaneilta, olivatko he kuulleet seniori-infosta tai esimerkiksi yhteydenottokorteista. Ainoastaan ryhmissä olleet vertaisohjaajat olivat tietoisia seniori-infosta sekä toisesta matalan kynnyksen palveluneuvonnan numerosta. Ikääntyneet maahan muuttaneet eivät olleet myös kuulleet sähköisistä huoli-ilmoituksista. Kyseisten palveluiden kohdalla niin vertaisohjaajat kuin ryhmäläisetkin nostivat kielihaasteet. Palvelun ollessa vain suomen tai ruotsin kielellä, hankaloittaa ikääntyneiden maahan muuttaneiden kynnystä käyttää palveluita.

6 Johtopäätökset ja pohdinta

Tässä luvussa tulen tarkastelemaan tutkimuksellista kehittämistyötäni ja sen tuloksia sekä pohtimaan työn luotettavuutta ja eettisyyttä. Tämän lisäksi tuon esille tutkimuksellisen kehittämistyön tekemisestä nousseita ajatuksia sekä mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

6.1 Tulosten tarkastelu

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena oli kartoittaa dokumenttien ja asiantuntijahaastattelujen avulla etsivän vanhustyön toimiviksi osoittautuneita menetelmiä. Tavoitteena oli näiden tulosten perusteella yhteistyössä ikääntyneiden maahan muuttaneiden kanssa tarkastella, miten näitä menetelmiä voidaan soveltaa ikääntyneiden maahan muuttaneiden parissa tehtävässä sosiaalityössä sekä kehittää vastaamaan paremmin ikääntyneiden maahan muuttaneiden tarpeita. Seuraavassa tiivistettynä opinnäytetyöni tuloksien pohjalta vastaukset tutkimuskysymyksiini.

Millaiset etsivän vanhustyön menetelmät on todettu toimiviksi?

Dokumenteissa ja asiantuntijahaastatteluissa nousi vahvasti esille se, että etsivää vanhustyötä tarvitaan vahvistamaan nykyisiä vanhustalpalveluita. Suomessa lisääntyy koko ajan ikääntyneiden määrä, jotka ovat yksinäisiä ja ajautuneet jostain syystä palveluiden ulkopuolelle. Hyvin usein näitä ikääntyneitä yhdistää se, ettei apua osata hakea tai tiedä, mistä apua saa. Palvelujärjestelmässä ei tunnisteta kaikkia ikääntyneiden ihmisten moninaisia tarpeita tai jos tunnistetaan, niin sopivia palveluita ei löydy. Syrjäytymisvaarassa olevan ikääntyneen näkökulmasta tiukat sektorirajat, toiminnan järjestelmälähtöisyys ja ongelmakeskeisyys aiheuttaa haasteita kiinnittyä palveluihin, jotka vastaisivat heidän tarpeisiinsa. (Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö sr. 2020)

Ikääntyneiden saadessa yksilöllistä ja oikea-aikaista tukea sekä tietoa heille sopivista palveluista ja tukimuodoista, kalliimpien palvelujen kuten laitoshoidon tarve siirtyy, minkä myötä ikääntynyt voi asua pidempään kotona. (Jokinen & Lötjönen & Rahunen & Nikula & Tarvainen 2017.) Etsivässä vanhustyössä korostuu omalla persoonalla työskentely sekä rohkeus käyttää työtapoja, joilla voidaan löytää odottamattomiakin ratkaisuja asiakkaiden parhaaksi.

Aineiston pohjalta etsivä vanhustyö näyttäyty monimenetelmäisenä. Etsivää vanhustyötä on tehty jalkautumalla ikääntyneiden arkea lähelle ja muun muassa eri tapahtumiin, perustettu matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja, järjestetty ikääntyvien osallisuutta tukevaa ryhmätoimintaa sekä tehty kotikäyntejä kartoittamaan ikääntyneiden palveluntarvetta. Tämän lisäksi ikääntyneitä on pyritty tavoittamaan eri tavoin ja eri kanavissa toimintaa mainostamalla sekä järjestämällä puhelinrinkitoimintaa, jossa tavoiteltiin puhelimitse syrjäytymisvaarassa olevia ikääntyneitä. Puskaradiossa on todettu myös olevan voimaa, niin asiakkaiden kuin verkostokumppaneidenkin kesken. Ilman verkostotyötä etsivä vanhustyö on haastavaa ja yhteistyössä kannattaakin panostaa toimijoihin, joilla on sama tavoite. Vertaisryhmät ovat ryhmämuotoisessa etsivässä vanhustyössä tärkeitä ja ennen kaikkea etsivässä vanhustyössä on tärkeää kohdata se ihminen siellä kaiken takana.

Aineistosta nousee ilmi rahoituksen merkitys etsivän vanhustyön tekemisessä. Suurelta osin ikääntyneiden maahan muuttajien palveluissa yksityinen sektori ja järjestöt ovat järjestämävastuussa, jolloin rahoitus on suurimmalta osin hankepohjaista ja määräaikaista. Järjestötoimijat ovat huomanneet, että hankepohjainen toiminta hankaloittaa asiakkaiden lämpenemistä toimintaan mukaan. Pitkäkestoinen ja pysyvä rahoitus etsivässä vanhustyössä loisi paremmat edellytykset ikääntyneiden luottamuksen saamiselle. Asiantuntijat toivat myös esille sen, että jos resursseja olisi enemmän, niin pystyttäisiin tekemään enemmän kotikäyntejä ikääntyneiden kotiin.

Miten hyväksi havaittuja etsivän työn toimintatapoja voidaan soveltaa ikääntyvien maahan muuttaneiden parissa tehtävään sosiaalityöhön syrjäytymisen ehkäisyssä?

Etsivällä vanhustyöllä on tärkeä merkitys ikääntyneiden syrjäytymisen ehkäisyssä. Etsivässä vanhustyössä halutaan löytää ikääntyneen omia voimavaroja ja tukea niitä sekä poistaa esteitä palvelujen käytöltä. Maahan muuttaneiden osalta ikääntyminen voidaan katsoa alkavaksi jo 50-vuotiaana, mikä tuottaa haasteita ikääntyneille maahan muuttajille löytää oma paikkansa Suomen palvelujärjestelmästä. Eri tutkimuksissa, kuten Linderborg (2012) tutkiessaan ryhmätoiminnan merkitystä ikääntyneille somalimiehille, on tuotu esille, kuinka ikääntyvät maahan muuttaneet ovat vakavassa syrjäytymisvaarassa. Ikääntyvien maahan muuttajien syrjäytymisriskiä lisää muun muassa heikko kielitaito, uuden kotimaan vieras elämäntapa, heikko sosiaalinen tukiverkosto sekä yhä enemmän palveluiden siirtyminen digitaalisiksi. (Linderborg 2012.)

Matalan kynnyksen kohtaamispaikkojen ryhmätoiminnot tarjoavat ikääntyneelle maahan muuttajalle mahdollisuuden vertaistuelle sekä kuulumiselle yhteisöön. Osallistumalla matalan kynnyksen kohtaamispaikan toimintaan mukaan, ikääntynyt maahan muuttaja hyötyy monin eri tavoin, minkä myötä myös hänen syrjäytymisriskinsä pienentyy. Kostamo-Pääkkö & Väyrynen & Ojaniemi (2015) tuovat esille yhteisöön kuulumisen positiiviset puolet, mitkä näkyivät myös ryhmähaastatteluun osallistuneiden vastauksissa: Yhteisöön kuuluminen parhaimmillaan lisää yksittäisten ihmisten ja ryhmien toimijuutta sekä valtaa vaikuttaa omiin asioihin ja tilanteisiin. Yhteisöön kuuluminen voi parhaimmillaan suojella heikommassa asemassa olevia ja löytää ratkaisua heidän tilanteisiinsa. Yhteisöllisyys on yksilöiden erilaisuutta kunnioittavaa, neuvottelevaa ja erilaisia näkemyksiä tarvitsevaa yhteistä toimijuutta. Yhteisössä erilaisuuden hyväksyminen on rikkaus, mikä lisää yksilön voimavaroja, muttei kapeuta kenenkään ajattelun vapautta, vaan antaa tilaa erilaisille näkemyksille. (Kostamo-Pääkkö & Väyrynen & Ojaniemi 2015: 321.)

Jetten ym. (2018) tuovat omassa tutkimuksessaan esille myös, kuinka ikääntyneen maahan muuttaneen kuuluminen sosiaaliseen ryhmään on heille tärkeä psykologinen resurssi, mikä lisää ikääntyneen elämänlaatua. Jetten ym. kertoo tutkimuksessaan, kuinka tärkeässä asemassa ovat erilaiset järjestöt, jotka tarjoavat ikääntyneille maahan muuttajille tukea niin vuorovaikutukseen kuin omien kulttuuristen juurien säilymiselle. (Jetten & Dane & Williams 2018.) Ryhmähaastatteluissa ikääntyvät maahan muuttaneet kokivat kohtaamispaikan tarjoaman vertaisryhmätoiminnan parantaneen heidän elämänlaatuun. Ikääntyvät maahan muuttaneet saavat ryhmässä vaihtaa kokemuksiaan yhdessä vertaistensa kanssa.

Tärkeimmäksi asiaksi ryhmäläiset toivat esille sen, että kohtaamispaikan toiminta järjestettiin omalla kielellä. Rönkkö (2019) toi esille, ettei välttämättä ikääntyvien maahan muuttaneiden suomen kieli kehity sellaiselle tasolle, että he voisivat keskustella syvällisemmin tai sujuvammin kantaväestön kanssa. (Rönkkö 2019, 21). Tämä sama ilmeni myös haastatteluissa: omankielinen toiminta koettiin lisäävän mahdollisuutta puhua asioista syvällisemmin.

Ikääntyneet maahan muuttaneet toivat myös esille, kuinka on tärkeä saada omalla kielellään palveluohjausta. Tämä nousi myös esille ikääntyvien maahan muuttajien parissa työskentelevien järjestöjen tekemässä selvityksessä, *Miten meillä menee? Hyvinvointivaltion lupaus huolehtia kaikista iäkkäistä – myös vähemmistöistä? Poikkeustilanteen*

vaikutukset vieraskielisten ikääntyvien arkeen. Suomen viranomaistiedotukset ja -ohjeistukset eivät saavuttaneet tarpeeksi hyvin ikääntyneitä maahan muuttaneita, vaan he tarvitsevat selkeät tiedotteet omalla kielellään. Tässä vertaisryhmien ohjaajilla oli tärkeä rooli; he käänsivät ohjeistukset, kumosivat väärää tietoa sekä selittivät asioita auki omalla kielellään. (Hakala & Lehtovaara & Pellosniemi & Rönkkö 2020.)

Haastatteluissa kävi ilmi, että kielitaidottomuus estää ikääntyneitä maahan muuttaneita hakeutumista palveluihin. Stewart & Shizha & Makwarimba & Spritzer & Khalema (2011) tuovat esille myös sen, että ikääntyneiden palveluihin hakeutumista hankaloittaa heikko kielitaito sekä tietämättömyys palveluista (Stewart & Shizha & Makwarimba & Spritzer & Khalema 2011.) Suomen palvelujärjestelmä koetaan vieraaksi ja pirstaleiksi. Suomen kieli koetaan rakenteelliseksi esteeksi monessa palvelussa: miten soittaa esimerkiksi seniorineuvontaa, jos ei osaa kieltä.

Stewartin yms. (2011) nostaa esille saman seikan, mikä nousi opinnäytetyön tuloksissakin: kielitaidottomuuden lisäksi, varsinkin pakolaistaustaisilla maahan muuttaneilla, on huonoja kokemuksia entisen kotimaansa viranomaisia ja palveluita kohtaan, mikä estää heistä hakeutumasta palveluihin ja luottamalla niihin uudessa kotimaassaan. (Stewart ym. 2011.) Tähän asiantuntijahaastatteluissa nousi yhtenä keinona se, että muun muassa kohtaamispaikassa käydään läpi erilaisia suomalaisia palvelumuotoja ja kerrotaan esimerkiksi mitä tarkoitetaan vanhusten palvelutalolla. Rönkkö (2019) nostaa esille ikääntyneiden maahan muuttaneiden palveluohjauksen tärkeäksi keinoksi lisätä ikääntyneiden maahan muuttaneiden tietämystä muun muassa kunnan vanhuspalveluista sekä ymmärrystä omista oikeuksista kuntalaisina. (Rönkkö 2019:24.)

Osalla ikääntyvistä maahan muuttaneista on haasteita liikkumisessa, jolloin erilaisiin ryhmiin osallistuminen voi olla vaikeaa. Ryhmätoimintojen osalta olisikin tärkeä huolehtia mahdollisuus kuljetukseen niille ikääntyneille, joilla on haasteita käyttää julkisia kulkuneuvoja. Myös Stewart (2011) totesi omassa tutkimuksessaan, että kuljetuksen järjestäminen lisää ikääntyvien maahan muuttaneiden osallistumista erilaisiin toimintoihin mukaan. (Stewart 2011).

Ikääntyneiden maahan muuttaneiden tavoittaminen jalkautumalla on hankalaa. Luottamuksen saaminen ikääntyneeseen maahan muuttaneeseen ostoskeskuksessa tai esimerkiksi kiinalaisessa ravintolassa, on haastavaa. Tämän vuoksi jalkautumisessa sekä

verkostoyhteistyössä kannattaakin panostaa niin sanottuihin aktiiveihin eli heimopäälliköihin, jotka voivat viedä asiaa eteenpäin ja löytää uusia ikääntyneitä maahan muuttaneita. Hyvin usein siihen heimopäällikköön ja kylän vanhimpaan uskotaan ja jos hän kokee toiminnan hyväksi, niin sitä kautta on mahdollista saada myös muita mukaan toimintaan. Monessa haastattelussa nousi myös tärkeäksi tekijäksi puskaradio. Jo toiminnassa mukana olevat ikääntyneet maahan muuttaneet kokevat toiminnan hyödylliseksi ja sitä myötä kertovat toiminnastaan omissa harrastepiireissään, juhlissaan tai muissa sosiaalisissa tapaamisissaan. Ikääntyneet maahan muuttaneet olivat myös valmiita lähtemään mukaan mainostamaan toimintaa erilaisiin tapahtumiin, jotta saataisiin uusia asiakkaita mukaan.

Verkostotyö ja mainostaminen on tärkeässä osassa etsivässä vanhustyössä. Ikääntyneet maahan muuttaneet toivat esille, samoin kuin asiantuntijatkin, että verkostotyötä kannattaa tehdä eri toimijoiden kesken. Ikääntyneiden maahan muuttaneiden kanssa työskentelevät tahot voisivat esitellä toimintaansa eri yhteistyökumppaneille, jotka kohtaavat arjessaan ikääntyviä maahan muuttaneita. Ikääntyneet maahan muuttaneet nostavat esille sen, että heitä hoitavilla työntekijöillä, kuten lääkäreillä, tulisi olla tietoa erilaisista kohtaamispaikoista tai muista samankaltaisista palveluista, jotta he osaisivat ohjata asiakkaana olevan ikääntyneen maahan muuttaneen niiden pariin.

Stewartin ym. mukaan palveluihin liittyvässä tiedottamisessa tulisi käyttää selkokieltä ja kuvia helpottamaan saavutettavuutta. (Stewart ym. 2011.) Myös haastatteluissa nousi esille mainonnan ja tiedottamisen selkeys. Toiminnan mainoksissa on hyvä käyttää selkokieltä tai kohderyhmän omaa kieltä. Mainonnan osalta tärkeässä roolissa on ryhmän aktiivit tai toimintaryhmien oman kieliset ohjaajat. He pystyvät eri kanavien, kuten Facebookin tai WeChatin, kautta jakamaan oman kielistä tietoa palveluista, tapahtumista yms., ryhmän ikääntyville maahan muuttaneille.

Kotikäynnit nousivat dokumenteissa sekä osassa asiantuntijahaastatteluissa esille toimivana etsivän työn menetelmänä tavoittaa syrjäytymisvaarassa olevia ikääntyneitä. Ikääntyneiden maahan muuttaneiden kohdalla kotikäyntienkin osalta nousi esille kielen tuomat haasteet. Osa ikääntyneistä maahan muuttaneista toi ilmi haastatteluissa, että suomalaiset etsivän vanhustyön työntekijät voivat tulla kotikäynnille joko yksin, jolloin ikääntyneen maahan muuttajan sukulainen toimii tulkkina. Jos ikääntyvän maahan muuttaneen suomen kielen taito on heikko eikä hänen läheinen pysty toimimaan kotikäynnillä tulkkina, työntekijällä on hyvä olla mukana tulkki omasta takaa. Kotikäyntejä ikääntyvien

maahan muuttaneiden luokse voisi tehdä etnospesifinen työpari, joista toinen olisi suomalainen ja toinen maahan muuttanut.

Miten etsivää vanhustyötä voidaan kehittää vastaamaan ikääntyneiden maahan muuttajien tarpeita?

Ikääntyvien maahan muuttaneiden määrä tulee lisääntyvään koko ajan, minkä myötä vanhuspalveluissa tulee huomioida yhä enemmän moninainen ikääntyminen palveluita suunniteltaessa. Ikääntyvät maahan muuttaneet on tärkeä ottaa palveluiden suunnitteluun mukaan, jotta pystytään kehittämään palveluista yhä enemmän asiakaslähtöisimpiä. Etsivässä vanhustyössä ikääntyneen aito kohtaaminen on tärkeä menetelmä. Ikääntyvät maahan muuttaneet toivat ryhmähaastatteluissa esille myös, kuinka he ovat kiitollisia ja ilahtuneita siitä, että heidän asioistaan ollaan aidosti kiinnostuneita. Etsivän vanhustyön työntekijän on nähtävä ikääntyvä maahan muuttanut omana henkilökohtaiset tarpeensa omaavana yksilönä maahan muuttaneisiin kohdistuvien yleistysten sijasta.

Vanhuspalveluiden henkilöstö tulee tulevaisuudessa olemaan yhä moninaisempi maahan muuton sekä työvoimapulan myötä. Monikulttuurinen työyhteisö ja työntekijät ovat rikkaus, hyvä resurssi ja voimavara, minkä hyödyntämistä tulisi kehittää luoviinkin ratkaisuihin. Dokumenteista ja haastatteluista nousi esille työparimalli-työskentelyn hyödyt. Toiveena olisi etnospesifinen työote, jossa suomalainen työntekijä voisi olla työparina maahan muuttaneelle työntekijälle. Maahan muuttaneella työntekijöillä on valtavasti tietämystä omasta kulttuurista ja asiakkaan luottamusta voi lisätä paljonkin, kun näkee maahan muuttaja taustaisen työntekijän. Maahan muuttaneen työntekijän omalla verkostolla on tärkeä merkitys etsivässä vanhustyössä. Omien verkostojen kautta työntekijä voi löytää uusia asiakkaita mukaan toimintaan.

Järjestöillä on merkittävä rooli etsivässä vanhustyössä tavoittaa ikääntyneitä maahan muuttaneita. Pandemia-aika on korostanut järjestötyön merkitystä ja sitä tosiseikkaa, että eri toimijoiden väliseen yhteistyöhön tarvitaan tulevaisuudessa vahvistusta. Tällä tavoin pystytään tukemaan myös ikääntyvien maahan muuttaneiden toimintakykyä, osallisuutta ja kehittämään yhdenvertaisia palveluita moninaiselle ikääntyneiden ryhmälle. (Hakala & Lehtovaara & Pellosniemi & Rönkkö 2020.)

6.2 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksellisen kehittämistyön aihe on eettisesti perusteltu, koska tulosten avulla tavoitellaan asiakaslähtoisempiä ja yhdenvertaisempia palveluita. Opinnäytetyötä tehtäessä pidin mielessä ja noudatin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimia hyvän tieteellisen käytännön periaatteita. Opinnäytetyö katsotaan eettisesti hyväksyttäväksi ja luotettavaksi vain, jos se on tehty hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla: opinnäytetyöprosessi, prosessin tulosten tallentaminen ja esittäminen sekä tulosten arviointi on tehty rehellisesti, huolellisesti ja tarkasti, tutkimusluvut on haettu asianmukaisesti sekä opinnäytetyöhön osallistuville henkilöille on tehty selväksi opinnäytetyön tarkoitus ja tietosuojakäytänteet. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012:6.)

Tutkimuksellisessa kehittämistyössäni noudatin EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (GDPR), mikä näkyy muun muassa haastateltavien henkilötietojen sekä tutkimuksessa mahdollisesti esiin nousevissa arkaluontoisten asioiden käsittelyssä. Sekä asiantuntijahaastattelujen että ryhmähaastatteluja tehtäessä ja aineistoa käsiteltäessä huolehdin, että haastateltavien anonymiteetti säilyy koko prosessin ajan. Asiantuntijahaastatteluissa ja ryhmähaastatteluissa ei kerätty haastateltavien henkilötietoja ylös. Asiantuntijahaastatteluihin osallistuneet valikoituivat riittävän kokemuksen sekä oman halukkuuden perusteella. Asiantuntijat saivat itse valita haastattelujen ajankohdan. Haastattelut nauhoitin aina jatkoanalysointia varten, mistä jokaiselta haastateltavalta pyydettiin erikseen lupa ennen haastattelujen aloittamista. Haastattelutallenteet sekä litteroinnit hävitin opinnäytetyöni kirjallisen raportin valmistuttua.

Pandemiatilanteen vuoksi ryhmähaastattelut ikääntyneiden maahan muuttaneiden kanssa toteutuivat etänä. Tämän vuoksi kirjallisen suostumuksen saanti ryhmähaastatteluun osallistujilta oli hankalaa ja päädyimme yhdessä JADE-toimintakeskuksen työntekijän kanssa suulliseen suostumukseen. Osallistuneiden kanssa käytiin ennen ryhmähaastattelun alkua läpi selkokielellä tietosuojaseloste läpi. Varmistin myös, että ikääntyneet maahan muuttaneet olivat aidosti vapaaehtoisesti suostuneet osallistumaan yhteiskehittelyyn.

Tutkimuksellisen kehittämistyön luotettavuutta arvioidaan reliabiliteetti- ja validiteettikäsitteiden avulla. Reliabiliteetillä tarkoitetaan saatujen tutkimustulosten pysyvyyttä ja validiteetilla oikeiden asioiden tutkimusta. (Kananen 2012: 192.) Hirsjärven & Remeksen

& Sajavaaran (2016) mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että raportoinnissa kuvataan tarkasti kaikkia tutkimusprosessin vaiheita (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2016: 232.) Omassa tutkimuksellisessa kehittämistyössä pyrin lisäämään luotettavuutta ja läpinäkyvyyttä sillä, että opinnäytetyön prosessin eri osiot kirjoitin raporttiin mahdollisimman tarkkaan ja yksityiskohtaisesti, muun muassa analysointivaiheessa käytin apuna taulukoita sekä tulosten esittelyssä käytin suoria lainauksia haastatteluista. Raportin yksityiskohtaista kirjaamista helpotti se, että kirjasin koko opinnäytetyöprosessin aikana vihkoon tai erilliselle Word-tiedostolle, ajatuksia, havaintojani sekä mieleen heränneitä kysymyksiä.

6.3 Jatkotutkimusehdotuksia

Esteettömät ja selkeät palvelut auttavat kaikkia ikääntyneitä käyttämään enemmän heidän tarpeitansa vastaavia palveluita. Jatkossa voisi tutkia enemmän moninaisen ikääntyvän väestön palvelun tarpeita ja asioita, mitkä helpottaisivat heitä hakeutumaan tarvitsemiensa palvelujen piiriin. Huomionarvoista olisi myös tutkia, kuinka etsivässä vanhustyössä voisi hyödyntää yhä moninaisempaa työntekijäjoukkoa. Tärkeää olisi myös pohdita, miten vanhuspalveluissa edistettäisiin jatkossa enemmän yhdenvertaisuuden toteutumista.

Ikääntyvistä maahan muuttaneista on tehty vielä vähän tutkimusta Suomessa. Tämän vuoksi jokainen aihetta käsittelevä tutkimus on tärkeä tuottamaan tietoa ikääntyvistä maahan muuttaneista sekä heidän erityistarpeistaan. Edellä mainittujen jatkotutkimusaiheiden lisäksi olisi hyvä saada tutkimustietoa ikääntyvien maahan muuttaneiden kotoutumisesta, syrjinnästä sekä tekijöistä, jotka vaikeuttavat heidän sosiaali- ja terveyspalvelujen käyttöönsä. Ikääntyvien maahan muuttaneiden heikko kielitaito nousi monessa kohti esille, että se vaikeuttaa ikääntyvän palveluiden käyttöä. Aiheeseen voisi tehdä tutkimuksen, miten ikääntyvien maahan muuttaneiden kielitaitoa voisi kehittää ja miten esimerkiksi suomen kielen kursseilla voitaisiin huomioida ikääntyvien maahan muuttaneiden erityistarpeet.

6.4 Mitä jäi käteen opinnäytetyöprosessista

Maailmanlaajuinen pandemia on korostanut myös syrjäytymisvaarassa olevien ikääntyvien maahan muuttaneiden arjen haasteita sekä avun tarvetta, mikä entisestään innostaa kehittämään käytäntöjä palvelemaan syrjäytymisvaarassa olevien ikääntyvien tar-

peita. Kuten aiemmin tulee jo ilmi, ikääntyneiden maahan muuttaneiden palvelujen kehittäminen Suomessa on vielä alkuvaiheessa. Kehittämisen sekä toiminnan lähtökohdina tulee olla asiakkaiden tarpeet ja asiakasymmärrys. Virtanen ym. tuovat esille sen, että jos halutaan kehittää asiakaslähtöisiä palveluja, tarvitaan organisoijalta asiakasymmärrystä. Tärkeää on huomioida, että asiakas nähdään palveluihin osallistuvana aktiivisena toimijana, eikä passiivisena palveluiden kohteena. (Virtanen & Suoheimo & Lamminmäki & Ahonen & Suokas 2011.) Tämän vuoksi ikääntyneet maahan muuttajat kannattaa ottaa mukaan jo toiminnan suunnitteluun. Ajatuksena se, että kun palvelut suunnitellaan ja toteutetaan asiakaslähtöisesti, se lisää hoidon ja palvelujen kustannustehokkuutta, vaikuttavuutta sekä parhaimmillaan myös asiakkaiden ja työntekijöiden tyytyväisyyttä. (Häyhtiö 2017.)

Valitettavan usein törmäsin vielä ajatuksiin ja näkemyksiin, miksi tätä aihetta kannattaa tutkia. Valitettavasti jouduin törmäämään ajatuksiin, miksi ikääntyviin maahan muuttaneisiin kannattaa kiinnittää huomiota, kun kantaväestöön kuuluvilla ikääntyneillä ei ole kaikilla hyvin asiat. Tämä nostatti ihokarvat pystyyn. Nyt jo ja tulevaisuuden ikääntyvä väestö tulee olemaan hyvin moninainen ja jo yhdenvertaisuuslaki takaa kaikille oikeuden tulla kohdelluksi ilman syrjintää. Toisaalta myös kaikkia ihmisiä hyödyttää, että palvelut ovat helposti saatavilla. Buchert (2019) herättelikin omassa artikkelissaan miettimään, miten nykyistä laajemmin voitaisiin edistää eri palveluissa yhdenvertaisuuden toteutumista. (Buchert 2019).

Toinen ajatus, mihin törmäsin, oli se, että ajatellaan ikääntyvien maahan muuttaneiden hoitovastuun olevan heidän sukulaisillaan ja ystävillään. Tämä nousi myös esille Heikkisen & Lumme-Sandtin (2014) tutkimuksessa, jossa he selvittivät, millä tavoin ikääntyneet maahan muuttaneet huomioidaan kuntien kotouttamisohjelmissa sekä vanhuspoliittisissa ohjelmissa. Edellä mainituissa asiakirjoissa pääsääntöisesti ikääntyvien maahan muuttaneiden hyvinvoinnista vastaavat ikääntyneen perhe, kolmas sektori ja kunta. Sekä kotouttamis- että vanhuspoliittisissa ohjelmissa tulee esille, että ikääntyvät maahan muuttaneet käyttävät suhteellisen vähän kunnallisia palveluja, minkä syyksi kerrotaan, että ikääntyneen perhe vastaa heidän tarpeisiinsa. (Heikkinen & Lumme-Sandt 2014.) Tämä on kuitenkin ongelmallinen ajatus, sillä kaikilla ikääntyneillä maahan muuttaneilla ei ole perhettä tai lähisukulaisia Suomessa, jotka voisivat huolehtia heistä. Osalla ikääntyneistä maahan muuttaneista lapset asuvat Suomessa, mutta heillä on oma elämänsä: perhe, työ yms., minkä takia heillä ei ole aikaa ja voimavaroja huolehtia omista vanhemmistaan.

Tämän opinnäytetyön tekeminen on ollut mielenkiintoinen, välillä hyvin hitaasti etenevä, paljon ajatustyötä ja kypsyttelyä vaativa prosessi. Opinnäytetyöprosessi yhdistettynä kokopäivätyöhön sekä pikkulapsiarkeen, ei ole ollut helppo tehtävä ja olenkin opinnäytetyön aikana kokenut paljon erilaisia tunteita aina turhautumisesta onnistumisen kokemuksiin asti. Opinnäytetyöprosessi ei ollut aina selkeää ja alussa varsinkin tutkimuskysymysten muotoilu sekä teoreettisten käsitteiden määrittely oli haastavaa ja aikaa vievää. Tutkimuksellisen kehittämistyön aineiston analyysivaihe vaati ajallisesti todella pitkän ajan. Asiantuntijahaastattelusta ja ryhmähaastattelusta nousi paljon esille ilmauksia, jotka antoivat vastauksia tutkimuskysymyksiin. Näiden ilmausten pelkistäminen, alaluokkien muodostaminen ja yhdistely loogiseksi yläluokiksi oli haastavaa ja vaati paljon aikaa. Ilmausten pelkistäminen ja sen jälkeiset luokittelut jouduin aloittamaan useita kertoja alusta, mikä turhautti. Tämän vuoksi pidin useaan otteeseen päivien, jopa viikkojen taukoja analyysityöskentelystä. Taukojen jälkeen aineisto tuntui aina kuitenkin entistä selkeämmältä ja helpommalta käsitellä.

Olen saanut valtavasti tukea opinnäytetyöprosessiin niin ohjaavalta opettajaltani, työelämäyhteistyökumppanin edustajalta, opiskelutovereiltani, ystäviltäni ja perheeltäni. Tästä olen erittäin kiitollinen. Opinnäytetyön prosessi opetti minua paljon. Yhtenä opetuksena on se, etten tee liian tiukkoja aikatauluja itselleni. Muun muassa asioiden prosessointi vaati paljon pidemmän ajan, mitä olin suunnitellut. Prosessin aikana moni asia, kuten haastattelujen toteutus ja aikataulut, eivät edenneetkään niin kuin etukäteen suunnittelin. Tämä opetti miettimään uudenlaisia ratkaisua ja lähestymistapoja asioihin.

JADE-toimintakeskus toimii yhtenä edellä kävijänä tarjoamassa ikääntyville maahan muuttaneille vertaistoimintaa sekä tuomalla omalla toiminnallaan ikääntyviä maahan muuttaneita ja heidän palveluntarpeitaan enemmän näkyville. Olen kiitollinen, että sain opinnäytetyöhöni työelämäyhteistyökumppaniksi juuri JADE-toimintakeskuksen. Heidän toimintaansa sekä muita etsivän vanhustyön tekijöiden toimintaa seurattessa, minussa on syttynyt kipinä olla mukana löytämässä ja auttamassa syrjäytymisvaarassa olevia ikääntyviä.

Lähteet

Alastalo, Marja & Åkerman, Maria & Vaittinen, Tiina 2017. Asiantuntijahaastattelu. Teoksessa Hyvärinen, Matti & Nikander, Pirjo & Ruusuvuori, Johanna (toim.): Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino. E-kirja.

Alastalo, Marja & Åkerman, Maria 2010. Asiantuntijahaastattelun analyysi: faktojen jäljillä. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna & Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (toim.): Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino. E-kirja.

Alitolppa-Niitamo, Anne & Säävälä, Minna 2013. Johdattelua kirjan teemoihin. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, Anne & Fågel, Stina & Säävälä, Minna (toim.): Olemme muuttaneet – ja kotoudumme, Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Väestöliitto.

Andersson, Björn 2011. Finding ways to the hard to reach—considerations on the content and concept of outreach work. *European Journal of Social Work* 2013; 16(2): 171–186. Saatavana osoitteessa: <<https://www-tandfonline-com.ezproxy.metropolia.fi/doi/full/10.1080/13691457.2011.618118>> Luettu 3.5.2021.

Anis, Merja 2017. Maahanmuuttajat ja sosiaalityö. Teoksessa Kananoja, Aulikki & Lähäinen, Martti & Marjamäki, Pirjo (toim.): Sosiaalityön käsikirja. Tietosanoma. E-kirja.

Anis, Merja 2013. Sosiaalityö ja maahanmuuttajat. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, Anne & Fågel, Stina & Säävälä, Minna (toim.): Olemme muuttaneet – ja kotoudumme, Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Väestöliitto.

Ayalon, Liat & Tesch-Römer, Clemens 2018. Introduction to the Section: Ageism— Concept and Origins. Teoksessa Powell, Jason L. & Chen, Sheying (toim.): *Contemporary Perspectives on Ageism. International Perspectives on Aging Volume 19*. Saatavana osoitteessa: <10.1007/978-3-319-73820-8.pdf (springer.com)>. Luettu 17.8.2021.

Bartsch, David & Rodgers, Vicki & Strong, Don 2013. Outcomes of senior reach gatekeeper referrals: comparison of the Spokane gatekeeper program, Colorado Senior Reach, and Mid-Kansas Senior Outreach. *Care Manag J.* 2013;14(1):11–20. Saatavana osoitteessa: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/23721039/>. Luettu 1.4.2021.

Berg-Weger, Marla & Schroepfer, Tracy 2020. COVID-19 Pandemic: Workforce Implications for Gerontological Social Work. *Journal of Gerontological Social Work*. Volume 63, 2020 - Issue 6-7. Saatavana osoitteessa: <https://www-tandfonline-com.ezproxy.metropolia.fi/doi/full/10.1080/01634372.2020.1772934>. Luettu 1.8.2021.

Buchert, Ulla 2019. Monikulttuurisuus: Ikääntyvien maahanmuuttajien hoivatarpeeseen ja palvelujen käyttöön liittyy väärinkäsityksiä. *Vanhustyö* 2019; 5: 6.

ENIEC – European network on intercultural elderly care 2018. Developing person-centric care approaches for elderly migrants in Europe. Saatavana osoitteessa: <<https://www.eniec.com/eniec/>>. Luettu 30.8.2021.

Eskola, Jari & Lätti, Johanna & Vastamäki, Jaana 2018. Teemahaastattelu: Lyhyt selviytymisopas. Teoksessa Valli, Raine (toim.): Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1 - Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Keuruu: PS-kustannus.

Etsivän vanhustyön verkostokeskus 2019. Askeleet etsivään vanhustyöhön. Saatavana osoitteessa: <https://www.valli.fi/wp-content/uploads/2020/02/Julkaisut_Navigaatiokortit2.pdf>. Luettu 13.4.2020.

Hakala, Tuulikki & Lehtovaara, Susanna & Pellosniemi, Nina & Rönkkö Eva 2020. Miten meillä menee? -raportti. Saatavana osoitteessa: <bit.ly/Mitenmeillamenee>. Luettu 1.2.2021.

Halla, Piia & Orvasto, Oskari & Rahunen, Saija & Nikula, Ulla-Maija & Pelto-Hulkko, Antti & Tarvainen, Tom 2015. Aikaa, päätä ja sydäntä – Löytävä työ ikäihmisten arjen tukena. Saatavana osoitteessa: <https://fingerroos.net/wp-content/uploads/2018/09/Aikaa_paata_ja_sydanta_Loytava_tyo_ikaihminen_arjen_tukena.pdf>. Luettu 1.4.2020.

Heikkinen, Sari J. & Lumme-Sand, Kirsi 2014. Ikääntyvä maahanmuuttaja kuntien kotoittamisohjelmissa ja vanhuspoliittisissa ohjelmissa. Artikkel. Gerontologia 28(3). Tampereen yliopisto, terveystieteiden yksikkö ja Gerontologian tutkimuskeskus. 168–177. Saatavana osoitteessa: <https://elakelaiset.fi/wp-content/uploads/Artikkeli_Sari-Heikkinen.pdf> Luettu 10.05.2020.

Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö sr 2020. Etsivän vanhustyön toimintamalli vaikuttavaan verkostotyöhön. Saatavana osoitteessa: <<https://evermade-hdl.s3.eu-central-1.amazonaws.com/wp-content/uploads/2020/10/21103845/Etsivan-vanhustyon-toimintamalli-vaikuttavaan-verkostotyohon-1.pdf>>. Luettu 4.12.2020.

Hietala, Outi & Kinnunen, Seija & Kauppila, Risto & Karjalainen, Jarno 2018. Sosiaalisen kuntoutuksen yhteiskehittäminen työntekijöiden ja johdon näkökulmasta. Osallisuuden, oppimisen ja ammatillisen kasvun mahdollisuuksia. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: PunaMusta Oy. Saatavana osoitteessa: < THL Word Template (julkari.fi)>. Luettu 4.7.2021.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2016. Tutki ja kirjoita. 21. painos. Helsinki: Tammi

Hyväri, Susanna & Nylund, Marianne 2010. Yhteisöllisiä työmenetelmiä syrjäytymisen voittamisessa. Teoksessa Laine, Terhi & Hyväri, Susanna & Vuokila-Oikkonen, Päivi (toim.): Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi.

Häyhtiö, Tapio 2017. Osallisuutta sote-palveluihin palvelumuotoilemalla? KAKS – Kunnallisan kehittämissäätiö. Kunnallisan kehittämissäätiön Julkaisu 4. Saatavana osoitteessa: <<https://kaks.fi/wp-content/uploads/2017/05/osallisuutta-sote-palveluihin-palvelumuotoilemalla-004-1.pdf>>. Luettu 13.9.2020.

Jade-toimintakeskus n.d. Kotisivu. Saatavana osoitteessa: <<https://jadetoimintakeskus.fi/>>. Luettu 6.2.2021

Jade-toimintakeskus n.d. Verkostotyö. Saatavana osoitteessa: <<https://jadetoimintakeskus.fi/verkostotyö/>>. Luettu 1.10.2021.

Jetten, Jolanta & Dane, Sharon & Williams, Elyse & Liu, Shuang & Haslam, Catherine 2018. Ageing well in a foreign land as a process of successful social identity change.

International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-Being. Abingdon. Vol13, Iss.1 (2018):1–13. Saatavana osoitteessa:< <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6095013/>>. Luettu 4.10.2021.

Jokinen, Sanna & Lötjönen, Annika & Rahunen, Saija & Nikula, Ulla-Maija & Tarvainen, Tom 2017. Paljosta olisin jäänyt, ellen ovea olisi avannut – Löytävän työn tulokset ja vaikuttavuus. Saatavana osoitteessa: < http://ajatustalo.fi/wp-content/uploads/2017/06/Paljosta_olisin_j%C3%A4nyt.pdf>. Luettu 13.8.2020.

Jouppila-Kupiainen, Elina & Kammonen, Sirpa & Kirvesniemi, Tiina & Kuru, Tiina & Mikkonen, Helena & Piirainen, Anu & Rautasalo, Eija & Reunanen, Merja & Utriainen Seija 2014 (toim.): Ammatti-ihmiset vanhusten asialla – Gerontologinen erityisosaaja kehittäjänä. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa: <<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/85972/UNISBN9789515884732.pdf?sequence=1&isAllowed=y>> Luettu 1.2.2021

Juvonen, Tarja 2010. Etsivä työ nuorten tukimuotona. Teoksessa Laine, Terhi & Hyväri, Susanna & Vuokila-Oikkonen, Päivi (toim.): Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi.

Kainulainen, Sakari 2010. Syrjäytymisen vastaisen työn taloudelliset reunaehdot. Teoksessa Laine, Terhi & Hyväri, Susanna & Vuokila-Oikkonen, Päivi (toim.): Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi.

Kaartinen-Koutaniemi, Jaakko 2012. Etsivässä työssä. Opetusministeriö ja Nuorten keskus.

Kananen, Jorma 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä – kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kirkkopalvelut ry 2017. Hoksauta minut: etsivän ja osallistavan vanhustyön toimintamalleja. Saatavana osoitteessa: <https://kotimaanapu.fi/wp-content/uploads/2017/04/hoksautaminutikaarvokaskevytynetsivuittain2017.pdf>. Luettu 23.10.2019.

Kiviniemi, Kari 2018. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Valli, Raine (toim.): Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2 – Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Keuruu: PS-kustannus.

Koskinen, Simo & Seppänen, Marjaana 2013. Gerontologinen sosiaalityö. Teoksessa Aromaa, Arpo & Heikkinen, Eino & Jyrkämä, Jyrki & Rantanen, Taina (toim.): Gerontologia. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim. E-kirja.

Kostamo-Pääkkö, Kaisa & Väyrynen, Sanna & Ojaniemi, Pekka 2015. Sosiaalityön yhteisöllisyyttä etsimässä. Teoksessa Väyrynen, Sanna & Kostamo-Pääkkö, Kaisa & Ojaniemi, Pekka (toim.): Sosiaalityön yhteisöllisyyttä etsimässä.

Kuikka, Anu 2015. Etsivä vanhustyö meillä ja muualla - raportti suomalaisista ja eurooppalaisista käytännöistä. Kehittyvät vanhushpalvelut julkaisuja 1/2015. Vanhus- ja lähimäispalveluliitto ry. Saatavana osoitteessa: < https://www.valli.fi/wp-content/uploads/2019/11/Etsiva_vanhustyo-raportti_2015.pdf>. Luettu 1.2.2020.

Laine, Terhi & Hyväri, Susanna & Vuokila-Oikkonen, Päivi 2010. Mitä on syrjäytymisen vastainen työ? Teoksessa Laine, Terhi & Hyväri, Susanna & Vuokila-Oikkonen, Päivi (toim.): Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 28.12.2012/980, 13 §.

Linderborg, Hilikka 2012. Hennattuja partoja – Ikääntyvät somalimiehet ryhmätoiminnassa. Saatavana osoitteessa: < <https://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=f932e34b-0356-44c4-82be-1c75cf7fd27d>>. Luettu 1.2.2020.

Mikkonen, Mika & Kauppinen, Jaana & Huovinen, Minna & Aalto, Erja 2007. Etsivä työ – Euroopan syrjäytyneiden väestönsien parissa, suuntaviivoja yhdenmukaisiin etsivän työn palveluihin. A-klinikkasäätiö. Saatavana osoitteessa: <https://tiedostot.a-klinik-kasaatio.fi/etsiva_työ_euroopan_syrjaytyneiden_vaestonosien_parissa.pdf> Luettu 1.3.2020

Mereo/Vanhusten Palvelutaloyhdistys ry 2020. Etsivän vanhustyön toimintamalli. Saatavana osoitteessa: [https://www.mereo.fi/data/liitteet/mereon_etsivan_vanhustyon_malli_2020\(2\).pdf](https://www.mereo.fi/data/liitteet/mereon_etsivan_vanhustyon_malli_2020(2).pdf). Luettu 12.11.2020.

Myllymäki, Eija & Huuhka Elisa 2017. Hoksauta minut – Etsivän ja osallistavan vanhustyön toimintamalleja. Kirkkopalvelut ry. Saatavana osoitteessa: <<https://kirkkopalvelut.fi/wp-content/uploads/2018/04/hoksautaminutikarvokaskevyytnetsivuittain2017.pdf>>. Luettu 3.6.2020

Niemelä, Anna-Liisa 2009. Ketkä ovat syrjäytyneitä? Teoksessa Engeström, Yrjö & Niemelä, Anna-Liisa & Nummijoki, Jaana & Nyman Juha (toim.): Lupaava kotihoito: uusia toimintamalleja vanhustyöhön. Juva: PS-kustannus.

Pietilä, Minna & Saarenheimo, Marja 2017. Ilmeikäs arki: Tutkimus ikääntyneistä ihmisistä järjestöjen kehittämistoiminnassa. Eloisa ikä, vuosista viis. STEA, Vanhustyön keskusliitto. Saatavana osoitteessa: <<https://vtkl.fi/wp-content/uploads/2019/07/Ilmeik%C3%A4s-arki.pdf>>. Luettu 3.5.2020.

Pyhäjoki, Jukka & Koskimies, Mimosa 2015. Hyvien käytäntöjen dialogit sosiaalityön osaamisen kehittämisen välineenä. Teoksessa Väyrynen, Sanna & Kostamo-Pääkkö, Kaisa & Ojaniemi, Pekka (toim.): Sosiaalityön yhteisöllisyyttä etsimässä. United Press Global

Rossi, Eeva & Seppänen, Marjaana & Outila, Marjo 2016. Assessment, support and caretaking: gerontological social work practices and knowledge. Nordic Social Work Research, 8:2, 133-145. Saatavana osoitteessa: < <https://www.tandfonline-com.ezproxy.metropolia.fi/doi/pdf/10.1080/2156857X.2016.1269662?needAccess=true>>. Luettu 3.8.2021.

Rönkkö, Eva 2019. Moninaisuus ja yhdenvertaisuus – opas vanhusneuvostoille. Eläkeläiset ry. Saatavana osoitteessa: < https://elakelaiset.fi/wp-content/uploads/opas_valmis_nettil.pdf>. Luettu 1.10.2021.

Räty, Minttu 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tampere: Tammi.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto: Sisällönanalyysi. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavana osoitteessa: <<https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>>. Luettu 20.5.2020.

Sarvimäki, Anneli 2013. Vanheneminen eri kulttuureissa ja etnisissä ryhmissä. Teoksessa Aromaa, Arpo & Heikkinen, Eino & Jyrkämä, Jyrki & Rantanen, Taina (toimi.): Gerontologia. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim. E-kirja.

Seifert, Alexander & Cotten, Shelia R & Xie, Bo 2021. A Double Burden of Exclusion? Digital and Social Exclusion of Older Adults in Times of COVID-19. *The Journals of Gerontology: Series B*, Volume 76, Issue 3, March 2021, Pages e99–e103. Saatavana osoitteessa: <<https://doi.org/10.1093/geronb/gbaa098>>. Luettu 4.10.2021.

Seifert, Alexander & Hofer, Matthias & Rössel, Jörg 2019. Older adults' perceived sense of social exclusion from the digital word. *Educational Gerontology 2018 - Issue 12*. Saatavana osoitteessa: <<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080.03601277.2019.1574415?journalCode=uedg20>>. Luettu 3.11.2021

Seppänen, Marjatta 2017. Gerontologinen sosiaalityö. Teoksessa Kananoja, Aulikki & Lähteinen, Martti & Marjamäki, Pirjo (toim.): Sosiaalityönkäsi kirja. Tietosanoma. E-kirja.

Sosiaali- ja terveysministeriö n.d. Syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäiseminen. Saatavana osoitteessa: <<https://stm.fi/syrjaytymisen-ja-koyhyiden-ehkaisy>>. Luettu 31.7.2020.

Stewart, Miriam, Shizha, Edward, Makwarimba, Edward, Spitzer, Denise & Khalema, Ernest N 2011. Challenges and barriers to services for immigrant seniors in Canada: 46 "you are among others but you feel alone". *International Journal of Migration, Health, and Social Care; Hove Vol. 7, Iss. 1, (2011): 16–32*.

Sundell, Päivi 2010. Ikääntyneet maahanmuuttajat Suomessa. Teoksessa Vainio, Sanna & Pietarinen, Kati (toim.): Ikätovereita ja ilon hetkiä – Näkökulmia ikääntyvien maahanmuuttajien ryhmätoimintaan. Helsinki: Suomen Pakolaisapu ry.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020. Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus: kulttuurinen sensitiivisyys. Saatavana osoitteessa: <<https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja/kulttuurisensitiivinen-tyoote>>. Luettu 29.7.2020.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021. Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus: käsitteet. Saatavana osoitteessa: <<https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/kasitteet>>. Luettu 9.7.2021.

Thitz, Päivi 2017. Etsivää ja osallistavaa vanhustyötä kehittämässä: Ikä Arvokas-hankkeen ulkoinen arviointi. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/123482/Puheenvuoro_6_978-952-493-286-8.pdf?sequence=3&isAllowed=y>. Luettu 1.4.2020.

Tiittula, Päivi 2021. Hyvät käytännöt, tekijät ja tulokset esille. Etsivän vanhustyön uutiset, etsivän vanhustyön verkostokeskus. Vanhus- ja lähimmäispalvelu liitto VALLI ry. Saatavana osoitteessa: <<https://www.valli.fi/hyvat-kaytannot-tekijat-ja-tulokset-esille/>>. Luettu 3.6.2021.

Tilastokeskus 2021. Väestö syntyperän ja taustamaan, iän ja sukupuolen mukaan. Saatavana osoitteessa: < https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen/Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen__Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen/maakoto_pxt_11vy.px/>. Luettu 3.10.2021.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Saatavana osoitteessa: < https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf> . Luettu 3.10.2021.

Törmä, Sinikka, Huotari, Kari, Tuokkola, Kati & Pitkänen, Sari 2014. Ikäihmisten moninaisuus näkyväksi. Selvitys vähemmistöihin kuuluvien ikääntyneiden henkilöiden kokeesta syrjinnästä sosiaali- ja terveyspalveluissa. Sisäministeriö. Sisäministeriön julkaisu 14/2014. Saatavana osoitteessa:< <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/78988/ik%c3%a4ihmisten%20moninaisuus%20n%c3%a4kyv%c3%a4ksi.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>.Luettu 18.2.2021.

Valtioneuvosto 2021. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030 Toimeenpanosuunnitelma. Saatavana osoitteessa: < https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163021/VN_2021_27.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 1.11.2021.

Vanhus- ja lähimmäispalveluliitto ry 2020. Etsivän vanhustyön verkostokeskus. Saatavana osoitteessa: < <https://www.valli.fi/tyomuotomme/etsivan-vanhustyon-verkostokeskus/>>. Luettu 1.4.2021.

Virtanen, Petri & Suoheimo, Maria & Lamminmäki, Sara & Ahonen, Päivi & Suokas, Markku 2011. Matkaopas asiakaslähtöisten sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämiseen. Tekesin katsaus 281/2011. Helsinki. Saatavana osoitteessa: <281/2011 Matkaopas asiakaslähtöisten sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämiseen (businessfinland.fi)>. Luettu 30.4.2021.

Tiedote tutkimuksesta

Etsivä vanhustyö ja ikääntyneet maahan muuttaneet

Pyyntö osallistua tutkimukseen

Teitä pyydetään mukaan Vanhustyö ylempi AMK-tutkinnon opinnäytetyön liittyvään tutkimukselliseen kehittämistyöhön, jossa kartoitetaan etsivän ja löytävän työn hyviä käytänteitä sekä sitä, kuinka näitä käytänteitä voisi kehittää ikääntyvien maahan muuttaneiden parissa tehtävään sosiaalityöhön syrjäytymisen ehkäisyssä.

Olemme arvioineet, että sovellutte tutkimukselliseen kehittämistyöhön, koska olette etsivän ja löytävän työn ammattilainen. Tämä tiedote kuvaa tutkimuksellista kehittämistyötä ja teidän osuuttanne siinä. Perehdyttyänne tähän tiedotteeseen teille järjestetään mahdollisuus esittää kysymyksiä tutkimuksellisesta kehittämistyöstä, jonka jälkeen teiltä pyydetään suostumus tutkimukselliseen kehittämistyöhön osallistumisesta.

Vapaaehtoisuus

Tutkimukselliseen kehittämistyöhön osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Voitte myös keskeyttää tutkimuksen koska tahansa syytä ilmoittamatta. Mikäli keskeytätte tutkimuksellisen kehittämistyön tai peruutatte suostumuksen, teistä keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Tutkimuksen tarkoitus

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena on kartoittaa etsivän ja löytävän työn hyviä käytänteitä. Tämän jälkeen tavoitteena on yhdessä ikääntyvien maahan muuttaneiden kanssa käydä läpi kartoituksen tulokset ja sitä myötä kehittää menetelmiä sekä keinoja ikääntyvien maahan muuttaneiden parissa tehtävään sosiaalityöhön syrjäytymisen ehkäisyssä.

Tutkimuksen toteuttajat

Anne Heiskanen-Erhinmwingbovo opiskelee Metropolia Ammattikorkeakoulussa Vanhustyön YAMK-tutkintoa, johon tämä tutkimuksellinen kehittämistyö liittyy. Työelämäyhteiskumppanina toimii Helsingissä toimiva JADE-toimintakeskus, jonka työntekijät ovat olleet mukana suunnittelemassa tutkimuksellisen kehittämistyön aihetta. Yhteiskehittelyvaihe toteutetaan JADE-toimintakeskuksen ikääntyvien maahan muuttaneiden kanssa.

Tutkimusmenetelmät ja toimenpiteet

YAMK-tutkinnon tutkimuksellinen kehittämistyö on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään tutkimuskohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti. Tarkoituksena on saada monipuolinen kuva etsivän ja löytävän työn toimintamalleista, minkä myötä tutkimusmenetelmäksi valikoitui asiantuntija-haastattelut. Asiantuntijahaastatteluihin valitaan etsivän ja löytävän työn ammattilaisia. Haastattelut toteutetaan etäyhteyden kautta ja kestävät noin tunnin. Haastatteluajan ja ajankohdan tutkija sekä tutkittava sopivat yhdessä.

Kustannukset ja niiden korvaaminen

Tutkimukselliseen kehittämistyöhön osallistuminen ei maksa teille mitään. Osallistumisesta ei myöskään makseta erillistä korvausta.

Tutkimustuloksista tiedottaminen

Kyseessä on YAMK-opinnäytetyö, joka julkaistaan Theseus-tietokannassa. Yhteistyökumppanin ehdotuksesta, mikäli aikataulu antaa myöten, tutkimuksellisesta kehittämistyöstä koostetaan niin ns. työkalupakki etsivään ja löytävään työhön vieraskielisten näkökulmasta. Tämän lisäksi mietinnässä on julkaisutilaisuus JADE-toimintakeskuksessa, missä käydään tutkimuksellinen kehittämistyö ja sen tulokset läpi kehittämistyöhön osallistuneiden ja muiden aiheesta kiinnostuneiden kanssa.

Lisätiedot

Pyydämme teitä tarvittaessa esittämään tutkimukselliseen kehittämistyöhön liittyviä kysymyksiä tutkijalle tai tutkimuksesta vastaavalle henkilölle.

Tutkijoiden yhteystiedot

Tutkija / opinnäytetyötekijä
Nimi: Anne Heiskanen-Erhinmwingbovo
Puh. xxx-xxxxxxx
Sähköposti: anne.heiskanen-erhinmwingbovo@metropolia.fi

Tutkimuksesta vastaa / opinnäytetyön ohjaaja
Titteli: Vanhustyön kehittäminen, yliopettaja
Nimi: Tuula Mikkola
Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy
Puh. xxx-xxxxxxx
Sähköposti: tuula.mikkola@metropolia.fi

Tutkimuksen tietosuojaseloste: Henkilötietojen käsittely tutkimuksessa

Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä käsitellään teitä koskevia henkilötietoja voimassa olevan tietosuojalainsäädännön (EU:n yleinen tietosuojastatus, 679/2016, ja voimassa oleva kansallinen lainsäädäntö) mukaisesti. Seuraavassa kuvataan henkilötietojen käsittelyyn liittyvät asiat.

Tutkimuksen rekisterinpitäjä

Rekisterinpitäjällä tarkoitetaan tahoja, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Rekisterinpitäjä voi olla Metropolia Ammattikorkeakoulu, toimeksiantaja, muu yhteistyötaho, opinnäytetyöntekijä tai jotkut edellä mainituista yhdessä (esim. Metropolia Ammattikorkeakoulu ja opinnäytetyöntekijä yhdessä).

Tässä tutkimuksessa henkilötietojen rekisterinpitäjä on

Metropolia Ammattikorkeakoulu	☐	
Toimeksiantaja	☐	Toimeksiantajan nimi:
Muu yhteistyötaho	☐	Yhteistyötahon nimi:
Opinnäytetyöntekijä	x	

Voitte kysyä lisätietoja henkilötietojenne käsittelystä rekisterinpitäjän yhteyshenkilöltä

Rekisterinpitäjän yhteyshenkilön nimi: Anne Heiskanen-Erhinmwingbovo

Organisaatio:

Puh. xxx-xxxxxxx

Sähköposti: anne.heiskanen-erhinmwingbovo@metropolia.fi

Tutkimuksessa teistä kerätään seuraavia henkilötietoja

Henkilötietojen käsittely on oikeutettua ainoastaan silloin, kun se on tutkimukselle välttämätöntä. Kerättävät henkilötiedot on minimoitava, niitä ei saa kerätä tarpeettomasti tai varmuuden vuoksi.

Asiantuntijahaastattelut nauhoitetaan.

Teillä ei ole sopimukseen tai lakisääteiseen tehtävään perustuvaa velvollisuutta toimittaa henkilötietoja, vaan osallistuminen on täysin vapaaehtoista.

Tutkimuksessa kerätään henkilötietojanne myös seuraavista lähteistä

Tutkimuksessa ei kerätä henkilötietojanne muista lähteistä.

Henkilötietojenne suojausperiaatteet

Asiantuntijahaastattelujen tallenteet ja myöhemmin litteroinnin ovat tietokoneella käyttäjätunnuksen ja salasanan takana.

Henkilötietojenne käsittelyn tarkoitus

Henkilötietojenne käsittelyn tarkoitus on kerätä tietoa etsivän ja löytävän työn toimiviksi osoittautuneista menetelmistä erityisesti ikääntyvien vieraskielisten osalta.

Henkilötietojenne käsittelyperuste

Henkilötietojenne käsittelyperuste on suostumus.

Tutkimuksen kesto aika (henkilötietojenne käsittelyaika)

Henkilötietojen käsittelyaika päättyy opinnäytetyön valmistuessa ja kun se on arvioitu. Alustava valmistumisajankohta on maaliskuu 2021.

Mitä henkilötiedoillenne tapahtuu tutkimuksen päättyttyä?

Henkilötiedot hävitetään tutkimuksen päättyessä. Paperinen tutkimustieto hävitetään tietosuojaraskakoriin ja tietokoneella olevat henkilötiedot tuhoetaan.

Henkilötietojenne mahdollinen siirto EU:n tai ETA-alueen ulkopuolelle

Tietojanne ei siirretä EU:n tai ETA-alueen ulkopuolelle.

Rekisteröitynä teillä on oikeus

Koska henkilötietojanne käsitellään tässä tutkimuksessa, niin olette rekisteröity tutkimuksen aikana muodostuvassa henkilörekisterissä. Rekisteröitynä teillä on oikeus:

- saada informaatiota henkilötietojen käsittelystä
- tarkastaa itseänne koskevat tiedot
- oikaista tietojanne
- poistaa tietonne (esim. jos peruutatte antamanne suostumuksen)
- peruuttaa antamanne henkilötietojen käsittelyä koskeva suostumus
- rajoittaa tietojenne käsittelyä
- rekisterinpitäjän ilmoitusvelvollisuus henkilötietojen oikaisusta, poistosta tai käsittelyn rajoittamisesta
- siirtää tietonne järjestelmästä toiseen
- sallia automaattinen päätöksenteko nimenomaisella suostumuksellanne
- tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, jos katsotte, että henkilötietojanne on käsitelty tietosuojalainsäädännön vastaisesti

Jos henkilötietojen käsittely tutkimuksessa ei edellytä rekisteröidyn tunnistamista ilman lisätietoja eikä rekisterinpitäjä pysty tunnistamaan rekisteröityä, niin oikeutta tietojen tarkastamiseen, oikaisuun, poistoon, käsittelyn rajoittamiseen, ilmoitusvelvollisuuteen ja siirtämiseen ei sovelleta.

Voitte käyttää oikeuksianne ottamalla yhteyttä rekisterinpitäjään.

Tutkimuksessa kerättyjä henkilötietoja ei käytetä profilointiin tai automaattiseen päätöksentekoon

Henkilötietojen käsittely aineistoa analysoitaessa ja tutkimuksen tuloksia raportoidaessa

Teistä kerättyä tietoa ja tutkimusaineistoa käsitellään luottamuksellisesti lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Yksittäisille tutkittavalle annetaan tunnuskoodi ja häntä koskevat tiedot säilytetään koodattuina tutkimusaineistossa. Aineisto analysoidaan koodattuna ja tulokset raportoidaan ryhmätasolla, jolloin yksittäinen henkilö ei ole tunnistettavissa ilman koodiavainta. Koodiavainta, jonka avulla yksittäisen tutkittavan tiedot ja tulokset voidaan tunnistaa, säilyttää Anne Heiskanen-Erhinmwingbovo tutkimuksen keston ajan, eikä tietoja anneta tutkimuksen ulkopuolisille henkilöille. Lopulliset tutkimustulokset raportoidaan ryhmätasolla eikä yksittäisten tutkittavien tunnistaminen ole mahdollista.

Suostumuslomake

Tutkimuksen nimi: Etsivä vanhustyö ja ikääntyvät maahan muuttaneet

Tutkimuksen toteuttaja: Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy, Anne Heiskanen-Erhinwingbovo, Vanhustyön kehittäminen, YAMK-opiskelija, anne.heiskanen-erhinwingbovo@metropolia.fi, xxx-xxxxxxx

Minua [tutkittavan nimi] on pyydetty osallistumaan yllämainittuun tutkimukselliseen kehittämistyöhön, jonka tarkoituksena on ensiksi kartoittaa etsivän ja löytävän työn hyviä käytänteitä. Tämän jälkeen tavoitteena on yhdessä kohderyhmän edustajien, ikääntyvien maahan muuttaneiden, kanssa käydä läpi kartoituksen tulokset ja sitä myötä kehittää menetelmiä sekä keinoja ikääntyvien maahan muuttaneiden parissa tehtävään sosiaalityöhön syrjäytymisen ehkäisyssä.

Olen saanut tutkimustiedotteen ja ymmärtänyt sen. Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen tutkimuksellisesta kehittämistyöstä, sen tarkoituksesta ja toteutuksesta, oikeuksistani sekä tutkimukselliseen kehittämistyöhön mahdollisesti liittyvistä hyödyistä ja riskeistä. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin tutkimusta koskeviin kysymyksiini.

Olen saanut tiedot tutkimukselliseen kehittämistyöhön mahdollisesti liittyvästä henkilötietojen keräämisestä, käsittelystä ja luovuttamisesta ja minun on ollut mahdollista tutustua kehittämistyöhön liittyvään tietosuojaselosteeseen.

Minua ei ole painostettu eikä houkuteltu osallistumaan tutkimukseen. Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita osallistumistani tutkimukseen.

Ymmärrän, että osallistumiseni on vapaaehtoista ja että voin peruuttaa tämän suostumukseni koska tahansa syytä ilmoittamatta. Olen tietoinen siitä, että mikäli keskeytän tutkimuksellisen kehittämistyön tai peruutan suostumukseni, minusta keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Allekirjoituksellani vahvistan osallistumiseni tähän tutkimukselliseen kehittämistyöhön. Jos tutkimukselliseen kehittämistyöhön liittyvien henkilötietojen käsittelyperusteena on suostumus, vahvistan allekirjoituksellani suostumukseni myös henkilötietojeni käsittelyyn. Minulla on oikeus peruuttaa suostumukseni tietosuojaselosteessa kuvatulla tavalla.

_____

Allekirjoitus:

_____

Nimenselvennys:

_____

Alkuperäinen allekirjoitettu tutkittavan suostumus sekä kopio tutkimustiedotteesta liitteenä jäävät tutkijan arkistoon. Tutkimustiedote liitteenä ja kopio allekirjoitetusta suostumuksesta annetaan tutkittavalle

Yhteiskehittelyvaiheen ryhmähaastatteluludiat

JADE-toimintakeskuksen kanssa toteutettavat yhteiskehittelyryhmät, marraskuu 2020

 Metropolia

Esittely: miksi täällä tänään

- Vanhustyön YAMK-opiskelija Metropolia AMK:sta
- Opinnäytetyö: kartoittaa ja selvittää keinoja, miten löytää yksinäisiä, palveluiden ulkopuolelle jääneitä ikääntyneitä vieraskielisiä sekä tukea heitä asumaan mahdollisimman pitkään kotona (kutsutaan etsiväksi työksi)
- Ryhmäläiset ovat tärkeä ja arvokas tiedonlähde, kokemuksen ääni, palvelujen asiakaslähtöisyys

 Metropolia

Kokousajan merkintä riviä 2

Tietosuojaselosteesta tärkeimmät + suostumus

- Osallistuminen vapaaehtoista, voi myös kieltäytyä osallistumasta
-> suullinen suostumus kaikilta osallistuvilta!
- Kukaan ei ole tunnistettavissa, keneltäkään ei kerätä nimiä tai muita henkilötietoja
- Ryhmän nauhoittaminen jatkoanalyysia varten
-> äänite hävitetään kun opinnäytetyö valmis

 Metropolia

Kokousajan merkintä riviä 3

Erilaisia keinoja löytää palvelujen ulkopuolella olevat ikääntyvät

Puskaradio

- Mikä sai sinut aikoinaan lähtemään mukaan JADE:n toimintaan?
- Mikä JADE:n toiminnassa on sellaista, että haluat tulla tänne uudestaan?
- Miten voisit houkutella uusia mukaan JADE:n toimintaan?
- Mistä ja miten Jaden työntekijä löytäisi uusia ryhmäläisiä?

Mohottajan selitys risti

4

Puhelinkartoitus

- Miten suhtautuisitte, jos kunnan tai järjestön työntekijä soittaisi sinulle ja kyselisi vointiasi?
- Uskaltaisitko kertoa soittajalle omasta avuntarpeestasi?

Kotikäynnit

- Suhtaudutaanko millä tavoin jos kaupungin työntekijä tekisi kartoituskäynnin kaikkien yli 60-vuotiaiden luokse?
- Entä jos kirkon työntekijä tekisi kotikäynnin?
- Luottamus: Uskalletaanko tuoda oma avuntarve työntekijälle ilmi?
- Tulkkaus: oma puoliso/lapsi, oman kielinen työntekijä vai virallinen tulkki? Vaikuttaako luottamuksen syntymiseen tai arkaluontoisten asioiden esille tuontiin?

Kotikäynnin selitys risti

5

Jalkautuminen ikäihmiesten pariin, tiedottaminen

- Mikä saisi yksinäisen ikääntyvän rohkaistumaan hakemaan apua neuvontapisteistä tai seuraa kohtaamispaikoista?
- Miten löydetään ne ikääntyneet, jotka eivät liiku paljon kotinsa ulkopuolella esim. toreilla ja kauppakeskuksissa?
- Mihin kannattaisi jalkautua etsimään avun tarvisijoita? Esim. kulttuurien omat vapaa-ajan viettopaikat?
- Millä tavoin JADE:n kaltaisesta toiminnasta tai kannattaisi tiedottaa, jotta se tavoittaisi mahdollisimman monet yksinäiset?
- Sosiaalisen median esim. Facebookin käyttö tiedottamisessa, tavoittaako paljon ikääntyviä vieraskielisiä?

Mohottajan selitys risti

6

Yhteydenottokortit

- Yhteydenottokortteja jaetaan arkisissa ympäristöissä mm. lähikaupat, taksit, pankit, kauppakassien viejät, taloyhtiöt: kortilla voi ilmoittaa järjestön työntekijälle huolen joko itsestään tai läheisestään. Järjestötyöntekijä on tämän jälkeen yhteydessä avun tarvitsijaan.

-> Mikä saisi sinut ottamaan yhteydenottokortin esim. terveyskeskuksen vastaanottoilasta tai taloyhtiön ilmoitustaululta?

-> Mikä saisi sinut lähettämään yhteydenottokortin joko itsestäsi tai ystävästasi, josta olet huolissasi?

Helsingin kaupungin seniori- ja nuorisoyksikön nimi

7

Lumipallo-menetelmä

- Yksinäisiä ikäihmisiä etsisivät entiset yksinäiset ikäihmiset, esimerkiksi nykyiset Jadelaiset, jotka kertoisivat, miten helpottaa yksinäisyyttä.
- He voivat esimerkiksi ottaa yksinäisen mukaan Jaden toimintaan.

-> Mitä ajatuksia herättää?

-> Saataisiinko tällä tavalla löydettyä yksinäisiä avun tarvitsijoita?

Helsingin kaupungin seniori- ja nuorisoyksikön nimi

8

Esimerkki etsivän työn polusta (jos jää aikaa ja kiinnostusta)

- Naapuri tehnyt huoli-ilmoituksen Helsingin kaupungin seniori-infoon samassa rapussa asuvasta yksinäisestä rouvasta. Seniori-infosta ollaan yhteydessä rouvaan ja sovitaan ensimmäinen tapaaminen, jossa mukana etsivän vanhustyön tekijä.
- Ensimmäisessä tapaamisessa käydään läpi rouvan tarpeet: esimerkiksi halukas osallistumaan ryhmätoimintaan, tutustuminen alueen palveluihin.
- Jatkotapaamiset: Etsivän vanhustyön tekijä käy sovitusti rouvan tavoitteiden mukaisesti rouvan luona. Esim. yhdessä he voivat mennä tutustumaan ryhmiin ja alueen palveluihin.
- Asiakkuus voidaan päättää kun rouva kokee niin tai asiakkuus voidaan tarvittaessa aloittaa uudestaan.

Helsingin kaupungin seniori- ja nuorisoyksikön nimi

9